STRIPSCHRIFT

ALBERT UDERZO
JAN KRUIS

NUMMER 384 * €6,70

→ REDACTIO

Zo af en toe kijken we jaloers naar onze zuiderburen. Daar waar het gaat om het eren van striphelden of hun makers pakken de Belgen steevast groots uit. Vijftig jaar Guust Flater leverde eerder dit jaar een reeks aan festiviteiten op en ook het honderdste geboortejaar van Hergé wordt ruimhartig gevierd. Belangrijke jubilea van Kiekeboe, Jommeke, Suske en Wiske of hun geestelijk vaders worden nauwelijks over het hoofd gezien. Ook relatief minder bekende helden zien – soms op particulier initiatief – exposities of gedrukte uitgaven aan zich gewijd. Wie voelt zich echter in Nederland geroepen om dertig jaar Franka te vieren? Waar was het '25 jaar De stamgasten'-evenement? Waarom geen grootse Kapitein Rob-tentoonstelling op Vlieland omdat zijn stripverhalen zestig jaar geleden startten in Nederland? Peter de Smet, Gerrit Stapel, Fred Julsing, om maar eens een aantal willekeurige grote Nederlandse namen te noemen: ook zij verdienen een thematentoonstelling of een 'het beste van'-uitgave. Toegegeven: Toonder en Kresse krijgen wel waar ze recht op hebben, maar daarna valt er een te groot gat. Haarlem zou bij voorbeeld dè locatie zijn om grootheden uit de Spaarnestadstudio eens in het zonnetje te zetten. Welke uitgaven hebben we tenslotte de laatste jaren van bij voorbeeld Carol Voges of Frans Piët gezien? En er is nog zoveel moois om prijs te geven. Onze uitgever – Stripstift – doet binnenkort met een jubileumuitgave vanwege 80 jaar Dik Bruynesteyn een aftrap. Wie volgt?

INHOUD

2 **ACTUA**

8 **STARS & STRIPS**
Olav Beemer

10 **JEROOM**
Jean-Marie Mievis

17 **BITS & PIECES**
Ben Bits

18 **JAN KRUIS**
Willard Mans

24 **ALBERT UDERZO**
Didier Pasamonik

28 **CORENTIN**
Olivier Wortel

32 **ARCHIEF → VADER & DOCHTER**
Peter de Wit

34 **DE BOVENTOON**

44 **HEINZ SERVICE SPREAD**

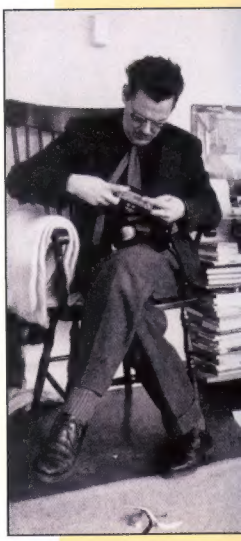

→ OMSLAG

Voor het omslag van dit nummer leefde Jeroom zich uit op de talrijke figuren uit zijn universum, met bijgaande tekening als resultaat. Toen hij besefte dat zijn naam als enige in de tekening zou worden verwerkt en hij geen rekening hoefde te houden met andere componenten, verhief hij het woord uitleven tot nòg grotere hoogte en creëerde speciaal voor ons de overtreffende trap: uitleefst.

Matena's mijmeringen

In 1998 verscheen *Mijmeringen bij een oeuvre*. Het boekwerkje, geschreven door Dick Matena, heeft een oplage van 1000 exemplaren en is al jaren uitverkocht. Slechts sporadisch duikt een exemplaar op beurzen of het internet op. In de nasleep van zestig jaar Eric de Noorman in 2006 doet uitgeverij Atlas een hunkerende groep Kresse-liefhebbers een groot plezier met de heruitgave van dit boek. Onder de titel *Mijmeringen bij een mythe – Hans G. Kresse's Eric de Noorman* (ISBN 978-90-450-1360-2, €25, 96 pagina's, sk) kan nu een nieuwe schare fans kennis nemen van Kresse's werk, maar bovenal van Matena's grote liefde voor de reeks *Eric de Noorman* en van zijn bewondering en ontzag voor Hans Kresse. Matena leidt de lezer door zijn eigen leven waarin het tekenwerk van Kresse vrijwel altijd een rol speelde. Van jongs af aan, als hij voor een eerste keer kennis maakt met het tekenwerk en later met Kresse zelf, tot aan de dag van vandaag. Want hoewel de teksten dateren van tien jaar geleden, kun je je niet voorstellen dat de liefde van Matena ooit bekoelt. Gelukkig blijft het niet bij een eindeloze adoratie maar kan Matena ook zijn verbazing, teleurstelling en boosheid kwijt over de keuze van Kresse inzake bij voorbeeld het laten sneuvelen van een personage. Het geeft het boek een natuurlijk echtheidscertificaat. De kale tekst wordt aangekleed met foto's uit de oude doos en de nodige afbeeldingen uit de reeks. De samenstellers gaan daarbij uit van enige voorkennis, want bijschriften ontbreken volledig. TdK

→ SUVAAL

D'R ZIJN NIEUWE ACTION FIGURES BINNEN
IK VIND DAT ZO ERG, JOH. AL DIE POPPETJES VAN STRIPFIGUREN!
HOE WILLEN ZE NU DAT STRIPS OOIT SERIEUS GENOMEN GAAN WORDEN?
OH, MAAR DIE IS WEL ERG LEUK!

DE STRIPWERELD LEEFT, EN HOE! OP DEZE PLAATS GEEFT STRIP-COLUMNIST ERWIN SUVAAL HIEROP ZIJN PERSOONLIJK COMMENTAAR.

ERWIN.SUVAAL @STRIPSCHRIFT.NL

Prachtige Previews van Glénat

Enige tijd geleden verscheen alweer de derde *Preview* van Glénat: 130 pagina's vol vooruitblikken op de door de uitgeverij geplande stripuitgaven, deze keer met de voorgenomen publicaties van januari tot juli 2007.
Het is een genot om de catalogus, vermomd als een fors stripalbum met harde kaft (29,5 bij 21 cm) door te bladeren, ook voor stripliefhebbers wier kennis van de Franse taal het schoolniveau niet te boven gaat. Want er valt veel fraais te bekijken en voor de prijs van de boeken - €1,50 - hoef je het helemaal niet te laten.
Van elke uitgave, of het nu een eenmalige strip (*one shot*), een deel (*tome*) uit een bestaande serie of een debuut is, wordt minimaal één volledige pagina getoond. Daarbij is een korte beschrijving van het (hoofd)verhaal te lezen en eventueel een samenvatting van het betreffende deel uit de serie. In kleine kadertjes worden onder het kopje *l'auteur* of *les auteurs* de voornaamste autobiografische gegevens van de betrokken tekenaars en eventueel de scenarioschrijvers opgesomd.
Daarnaast is er soms een kort interview met een auteurs te lezen, maar veel vaker worden er voorstudies en schetsen van de strips als extraatje geplaatst. Alle *Preview*-delen zijn overigens nog te bestellen bij *www.amazon.fr* op het internet.
Een prachtig initiatief en een welkome service aan de potentiële lezer, welke (Nederlandse) uitgever of uitgeefgroep durft? DR

Schokkend nieuws

Schokkend nieuws is een filmtijdschrift dat vier maal per jaar verschijnt en bericht over de genres horror, sciencefiction, fantasy en cult. Het voorjaarsnummer schenkt extra aandacht aan de relatie tussen strip en film. Het publiceert daartoe een aantal interviews met ondermeer Alan Moore, de schrijver van *The League Of Extraordinary Gentlemen*, *From Hell*, *Watchmen* en *V For Vendetta* die allemaal een film hebben opgeleverd. Moore heeft het na een aantal teleurstellende uitwerkingen inmiddels helemaal gehad met verfilmingen en wil zich op geen enkele manier meer aan dit medium verbinden. Ook Frank Miller, die *Batman* in 1986 met *The Dark Knight Returns* een *extreme make-over* liet ondergaan, komt aan het woord. Hij wordt behalve over *Sin City* aan de tand gevoeld over de verfilming van *300*. Verder besteedt het blad nog aandacht aan *Hellboy*, waar een vervolg van op stapel staat, en Charles Burns die uitkijkt naar de celluloidversie van *Black Hole*. Niemand minder dan de Britse journalist Neil Young onderzoekt de verschillen tussen de grafische roman *A History Of Violence* en de filmvariant. In een beschouwend artikel worden de regiecapaciteiten van Frank Miller en Dave McKean vergeleken met hun tekenkwaliteiten. TdK
Meer info: *www.schokkendnieuws.nl*

Nieuw Saxx-blad

Uitgeverij Kippenvel, onder meer bekend door diverse stripindexen en tijdschriften over Eric Heuvel en Gerard Leever geeft nu ook een stripblad uit: *Nicky Saxx Magazine*. Zoals de naam al aangeeft veel aandacht voor heldin Nicky Saxx, met 11 pagina's uit het verhaal *Bedrog* en een interview met tekenaar Minck Oosterveer. Daarnaast werk uit het 'archief' van Pieter M. Dorrenboom, gags van Rex en Evert Dierick en Aaargh, een kort stripverhaal van Thijs Hannaart en een vervolgverhaal – *Sikje, olie voor Iran* – van Vick. Tekenaar/scenarioschrijver Willem Ritstier zal verder regelmatig een bloemlezing van zijn weblog voor het tijdschrift samenstellen. Het blad, uitgegeven als een softcover-album op A4-formaat (ISBN 978-90-8854-001-1, €10), telt 52 zwart/wit-pagina's, gevat in een gekleurd omslag.
Het is een moedig initiatief om in deze tijd een nieuw striptijdschrift uit te geven dat tevens een platform wil zijn voor (nog) onbekend en beginnend talent. Maar zo'n onderneming schept ook verplichtingen naar de geïnteresseerde lezer. Wat dat betreft is er nog veel te verbeteren aan de redactie van het blad: er staan (nog?) teveel slordigheden, taalfouten en onduidelijkheden in. DR
Meer info: *www.stripindex.nl*

→ GAS & LICHT

DOOR RIK SANDERS

Erik Kriek

Iemand die veelvuldig als illustrator opduikt in de meest uiteenlopende bladen is Erik 'Gutsman' Kriek. Zo blijkt hij ook bijdragen te leveren aan het tijdschrift *People Planet Profit* (*P+*).
'Het bestaat al een jaar of vier. Het is een blad over milieu en ondernemen of zo, ik lees het zelf eigenlijk nooit.'
Volgens Kriek is er geen speciale reden dat hij gevraagd is om voor dit blad over duurzaam ondernemen te tekenen. 'Ik ken de hoofdredacteur, Jan Bom, al vanaf de tijd dat hij voor *FNV Magazine* werkte. Toen hij *P+* ging maken ging ik mee. Ik doe zes keer per jaar een cartoontje en af en toe een paginagrote illustratie.' De tekenaar is er blij mee, met zo'n trouwe opdrachtgever. 'Die koester ik, want het is niet makkelijk als illustrator in Nederland. De 'vijver' waar men in vist is erg groot.'
P+ draagt overigens meer (binnen- en buitenlandse) tekenaars een warm hart toe: naast Erik Kriek leveren Pieter Geenen, Ytje, Zapiro en Judith Vanistendael bijdragen

Postmoderne kijk op erotiek

Bij uitgeverij Edollandia is een bloemlezing verschenen van het werk van de Amerikaanse tekenaar/schilder Frank Brunner, waarin schilderijen, tekeningen en strips uit de periode 1971 tot 2006 zijn gebundeld (ISBN 978-90-8868-001-4).

Het thema van Brunner is het uitbeelden van vrouwen in alle soorten en maten. In een realistische stijl toont hij zijn rondborstige modellen in stereotiepe houdingen tegen een veelal sprookjesachtige achtergrond, vol met zich herhalende expliciete seksuele geladenheid. Hij probeert de toeschouwer te betrekken bij de scènes en deze in de wat ongemakkelijke positie van voyeur te plaatsen. Uit zijn kunstuitingen blijkt een hang naar het postmodernisme: alles is met alles verbonden, van ironie via anarchisme, absurdisme naar een eclectische esthetiek. Daarnaast ontleedt hij de metafysica van de begeerte en het verlangen te worden gekend. Inhoudelijk vallen de vrije bewerkingen van de verhalen van *Alice in Wonderland* en *Through-the-looking-glass* van Lewis Carroll op door de symboolwerking. Brunner is sterk beïnvloed door Frank Frazetta, Bernie Wrightson en andere tekenaars van The Studio, zoals Mike Kaluta en Jeff Jones. RB

Meer info: *www.frankbrunner.net*

Pers prijst strips uit 2006

In *Stripjaar 2007* van Geert de Weyer, dat eerdaags gaat verschijnen bij uitgeverij Sherpa, worden net als vorig jaar de winnaars bekendgemaakt van de Strip-persprijs, de beste strips van het voorbije jaar volgens een selecte groep Vlaamse en Nederlandse stripcritici.

Twee jaar geleden waren de laureaten Craig Thompson (*Een deken van sneeuw*) en het duo Abolin/Pont (*Over de grenzen van de tijd...*). Vorig jaar gingen *Onder Palestijnen* van Joe Sacco en *Blacksad 2* van het duo Guarnido/Canales met de prijs aan de haal.

En voor 2006 (tromgeroffel...) volgt hier de top-3 van beide categorieën.

Categorie literair/alternatief:

1. *De dagelijkse worsteling 3* (Manu Larcenet, Oog & Blik)
2. *Vallende ziekte 1* (David B., Atlas)
3. *Boeddha 1* en *2* (Osamu Tezuka, L)

Categorie traditioneel/populair(dere):

1. *Magasin Général 1* (Loisel/Tripp, Casterman)
2. *De Azuren Boeddha 2* (Cosey, Dupuis)
3. *Schemerwoude 13: Dulle Griet* (Hermann/Yves H.)

Totaal stuurden 18 stripcritici hun favorieten in voor deze ons inziens alleszins verantwoorde en door De Weyer uitgebreid toegelichte jurering. Eén puntje van kritiek dan toch: de medewerker aan de website en nieuwsbrief van *De Stripspeciaalzaak* moet eigenlijk – hoe graag we die website en nieuwsbrief ook lezen! – uitgesloten worden van deelname. Het is een vreemde eend in de bijt van onafhankelijke critici. AvO

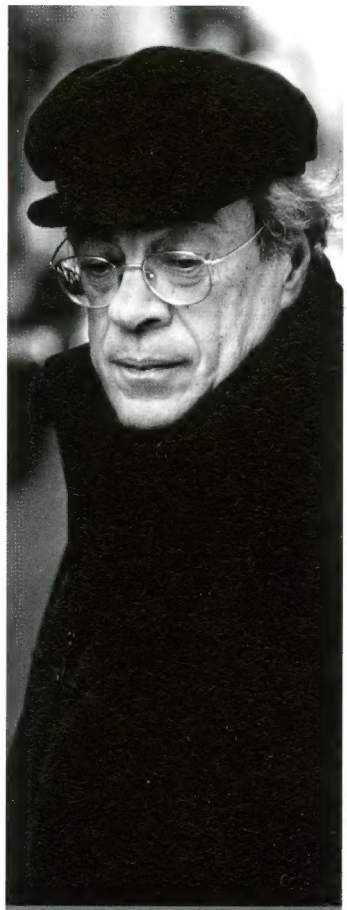

FOTO BART VAN DER MOEREN

Oeps!

Foutje in een actua in *Stripschrift 383* over het cartoonboekje *Over leven en liefde* van Victor Zilverberg en Age Morris: **www.overlevenenliefde.nl** is de enig correcte bijbehorende website. Verder is de naam van fotograaf Bart van der Moeren per ongeluk weggevallen bij het artikel over José Muñoz. Bij deze alle eer voor wie het verdient! Redactie

NATUURLIJK PUBLICEREN (STRIP)TEKENAARS AL VAN OUDSHER HUN WERK IN DIVERSE KRANTEN EN TIJDSCHRIFTEN, MAAR SINDS DE VOORPUBLICATIEMOGELIJKHEDEN IN REGULIERE STRIPWEEKBLADEN IN NEDERLAND VERSCHRAALD ZIJN VERSNIPPERT HET AANBOD MEER DAN OOIT. STRIPSCHRIFT BRENGT REGELMATIG LICHT IN DE DUISTERNIS EN MAAKT OVERZICHTELIJK WAAR AL DIE LIEVELINGSAUTEURS HUN GAS EN LICHT VAN BETALEN. TIPS VOOR DEZE RUBRIEK WORDEN ZEER OP PRIJS GESTELD.

Djanko

In de speciale 'Arbo & Reïntegratiegids' van *Intermediair PW* staat een tweepaginastrip van Djanko over de strapatsen van twee heren van de arbo-inspectie. Djanko vertelt *Stripschrift* dat hij al twee jaar cartoonist van dit vakblad voor personeelszaken is, maar eind 2006 en maart van dit jaar het verzoek kreeg strips te maken voor themanummers.

EN NA EEN DAG HARD WERKEN IS HET TIJD VOOR EEN VERZETJE
IK GA MEVROUW EENS VRAGEN OF ZE WEET DAT ZE MAAR 22 NACHTDIENSTEN PER JAAR MAG DOEN
ZZZ
djanko

'De redactie wilde op een beeldende manier iets vertellen over een bepaald onderwerp. Zij had in het verleden een paar keer een fotopagina gemaakt, maar wilde wat anders. Of er meer strips volgen? Dat is aan de redactie.'

I.M.

Johnny Hart
1931-2007

Brant Parker
1920-2007

Kort na elkaar zijn twee groten van de Amerikaanse krantenstrip overleden. Op 9 april 2007 kreeg Johnny Hart een hartstilstand, gezeten aan zijn tekentafel, en slechts acht dagen later stierf de tien jaar oudere Brant Parker in een ziekenhuis in Lynchburg, Virginia aan de gevolgen van Alzheimer.

In de jaren vijftig van de vorige eeuw maakte Johnny Hart cartoons voor diverse tijdschriften. Zijn favoriete onderwerp was de oertijd, maar die grappen wilde niemand hebben. In 1958 wist hij wel een strip over dit onderwerp te verkopen aan een syndicaat. De titel was *B.C.*, of *Oerm* in Nederland. De karakters van de kleurrijke groep oermensen die de strip bevolkten, inspireerde hij op vrienden en collega-cartoonisten.

In 1964 ontwikkelde hij samen met tekenaar Brant Parker *The Wizard Of Id*. Een strip die *De Volkskrant* ruim twintig jaar publiceerde onder de titel *De tovenaar van Fop*. Brant Parker en Johnny Hart sloten zich op in een hotelkamer in New York, vlakbij het syndicaat van de *Herald Tribune* en begonnen te tekenen. De één schetste, de ander inktte en andersom. Als een strip af was plakten ze deze met tape op de muur. Na enkele dagen met veel bier hingen er 24 strips aan de muur. Johnny Hart belde het syndicaat en even later kwamen drie mannen in zwarte pakken de hotelkamer binnen en begonnen de expositie van strips aan de muur te bekijken, terwijl de tekenaars stinkend en ongeschoren in hun ondergoed zo onopvallend mogelijk de lege bierflessen onder het bed schopten. Eén van de drie pakken richtte zich tot hen en zei: 'Jullie zijn walgelijk, maar de strip is prima'.

Zowel *B.C.* als *The Wizard Of Id* werden door een team gemaakt. Schrijvers Jack Caprio, Dick Boland en Dick Cavalli leverden materiaal aan, Johnny Hart gaf als eindredacteur de grappen zijn geniale *finishing touch*. Daarna werden de scenario's voor *The Wizard Of Id* naar tekenaar Brant Parker gestuurd. In tegenstelling tot Charles Schulz van *Peanuts*, wilden Johnny Hart en Brant Parker dat de strips na hun dood zouden worden voortgezet. Een zoon van Parker tekent de strip al sinds 1996 en de kinderen van Johnny Hart hebben de productie van *B.C.* al enige tijd overgenomen.

B.C. en *The Wizard Of Id* staan in meer dan duizend kranten en hebben Hart en Parker rijk gemaakt. Collega Jesse van Muylwijck schreef me dat hij in een interview met Johnny Hart las dat deze vanuit zijn studio uitkeek over zijn eigen vallei met zijn eigen meer.

Ik was een fan van het werk van Johnny Hart en Brant Parker, maar meer van *The Wizard Of Id*, dan van *B.C.* In de jaren zeventig van de vorige eeuw kocht ik veel Amerikaanse pockets met bundelingen van hun werk. Johnny Hart was met zijn scherpe, intelligente grappen een vernieuwer van de Amerikaanse krantenstrip en ik probeerde net als Brant Parker te tekenen.

Toen ik voor dit stukje weer wat oude pockets van *The Wizard Of Id* inkeek, zag ik dat mijn paarden in *Stampede!* erg lijken op de paarden van Brant Parker. Maar, eerlijk is eerlijk, ze hebben ook veel weg van de paarden uit *Redeye* van Gordon Bess. Ach, wat zijn die krantenstrips toch heerlijk, ik moet nodig naar Amerika! En, o ja, Johnny Hart en Brant Parker, *thank you for saving my life* en rust in vrede in die grote strip-hemel daarboven.

Peter de Wit

WE CAUGHT THIS SCHOOL CROSSING GUARD ACCEPTING A CANDY BAR FROM A LITTLE JAYWALKER
ARE YOU TRYING TO CORRUPT OUR YOUNG PEOPLE?
I'LL GIVE YOU A HUNDRED BUCKS TO FORGET THIS.
WHERE WILL IT ALL END?
Twee kleine, nare mannetjes

→ WEBFLITSEN

IN HET KORT STAAT HIERONDER EEN AANTAL ONLINE-NIEUWSBERICHTEN UIT DE AFGELOPEN PERIODE. WILT U DE VOLLEDIGE VERSIE NALEZEN, SURF DAN SNEL NAAR WWW.STRIPSCHRIFT.NL

➲ 17 MRT De stad Utrecht geeft zijn eigen stripinvulling aan de boekenweek. Het stripblad *De Inktpot* heeft een literair themanummer uitgebracht met een bijbehorende expositie. En De Literaire Boekhandel heeft zich omgevormd tot een Bommel-vesting.

➲ 23 MRT Het Franse satirische weekblad *Charlie Hebdo* is gisteren vrijgesproken van belediging van een godsdienst en aanzetten tot rassenhaat. De overkoepelende moslimorganisatie UOIF gaat tegen de uitspraak in beroep.

➲ 25 MRT In het Institut Français in Berlijn loopt tot en met 8 mei de expositie *Europäische Hauptstädte im Comic*. Aanleiding is het vijftigjarig bestaan van de Europese Unie. Bij de tentoonstelling hoort een catalogus waaraan onder meer Henk Kuijpers heeft bijgedragen. Gekoppeld hieraan organiseert de Waalse federale ambassade een expo over de stad Brussel in de strip.

➲ 02 APR Paul Geerts, ex-pleegvader van Suske en Wiske, gaat zijn volgende boek bij de Nederlandse muziekuitgeverij Reba van Paul Reichenbach publiceren. Het wordt een bewerking van *De hemelboom*. Geerts' eerste en enige volwaardige stripalbum na zijn gedwongen pensioen als *Suske en Wiske*-auteur.

➲ 04 APR Nog tot en met 29 april is de tentoonstelling *Ars Macabra Holandica* te bekijken in The ABC Treehouse Gallery in Amsterdam. De expositie die van start ging op 29 maart is een eerbetoon van zestien verschillende illustratoren, fotografen, animatoren en striptekenaars aan het 'fantastische' genre dat volgens de organisatie uit drie componenten bestaat: horror, fantasy en sciencefiction.

➲ 04 APR Deze week verschijnt het eerste nummer van *Het Salon*, een Vlaams stripblad dat stripinformatie en nieuw talent in één blad wil onderbrengen. Zeshonderd verkochte exemplaren, dat lijkt de redactie haalbaar. Stiekem denken ze echter aan duizend exemplaren. De underground is hun doelpubliek niet, klinkt het. 'Ook mensen die *F.C. De Kampioenen* lezen moeten zich thuis voelen bij ons.'

➲ 13 APR Afgelopen week verschenen voor het eerst sinds lange tijd nieuwe fotoboeken rond stripauteurs. Fotograaf Bart van der Moeren bracht een selectie van 40 Vlaamse stripauteurs. Indrukwekkender is *Draw & Shoot* waarin 120 Belgische auteurs worden afgebeeld naast exclusief werk. Brussels burgemeester Freddy Thielemans zwaaide het een lofzang toe. En hij was niet de enige.

➲ 22 APR Vandaag heeft Dominee Gremdaat het 15e Nederlandse Cartoonfestival geopend. Nadat het festival een aantal jaren stil lag omdat de gemeente Eindhoven de subsidie introk is het in Het Markiezenhof in Bergen op Zoom neergestreken. In dit museum loopt tot en met 22 oktober 2007 de expo *Ongelooflijk!* met cartoons over het thema 'mens & religie'.

➲ 03 MEI Het Vlaams Fonds voor de Letteren (VFL) kende onlangs aan zestien stripauteurs een werkbeurs toe. Anders dan in de beginjaren van de werkcommissie Strips, weten de jonge auteurs nu blijkbaar hun weg naar het VFL te vinden.

➲ 11 MEI De organisatie 'Kennisnet Ict op school' verspreidt onder scholen het speciale album *Suske en Wiske en de sinistere site*. De strip geeft kinderen tips over veilig internetten. De uitgave was eerder al in België verschenen.

➲ 11 MEI De Universiteit van Amsterdam (UvA) krijgt een bijzondere leerstoel Illustratie. De motor hierachter – de Fiep Westendorp Foundation – stelt tevens een tweejaarlijkse stimuleringsbeurs voor illustratoren in.

→ FLITSEN

Katja Schuurman als Kapitein Robs vriendin Paula.

Ferry (*Ian Kaledine, De kronieken van Panchrysia*) gaat op scenario van Patrick Weber (*Trust*) een *Alex*-verhaal tekenen. De werktitel luidt *De verzwolgen stad*. Geduld is nodig; het album wordt eind 2008 verwacht. Tijdens een veiling in Hollywood werd het pak waarin Christopher Reeve in 1978 Superman speelde in de gelijknamige film voor $115.000 verkocht. Flipje komt terug! Het fruitbaasje van voorheen de Betuwe-jam zal nu op de jampotjes van Hero gaan verschijnen. Flipje, die al vanaf 1935 bestaat, moest enige tijd geleden het veld ruimen maar gaat nu weer als ambassadeur de gezonde jam promoten. Het Huis van het Stripverhaal viert de geboorte van Lord Baden-Powell 150 jaar geleden (22 februari 1857) gekoppeld aan de oprichting van de padvinderij 100 jaar geleden via een striptentoonstelling over padvinderij. In de tentoonstelling ondermeer werk van Jijé, Mitacq, Mitteï, Marcel Gotlib, Peyo en André Franquin. Zie ook onze agenda. In het Coda-museum te Apeldoorn is tot en met 26 augustus een modetentoonstelling te bezichtigen. Bijzonder is dat de curator de stripfiguren Jan, Jans en bijbehorende kinderen gebruikt om wisselende modecreaties uit de jaren 1950, 1960 en 1970 te tonen. Het scheepvaartfestival Oostende voor Anker in de Belgische kustplaats Oostende heeft Kuifje als thema voor 2007 gekozen. Enerzijds omdat de stripheld met zijn kompaan kapitein Haddock vele zeeavonturen beleefde, anderzijds vanwege het honderdste geboortejaar van schepper Hergé. Uitgeverij Van Gennep bracht in samenwerking met Silvester het reeds lang aangekondigde *Kabouterleed* uit. Dit oblong-hardekaftboekje bevat een vijftigtal kaboutergrappen uit Mark Retera's *Dirkjan*. Medio 2004 verscheen *De juwelen van Bianca Castafiore* in Brussels dialect (*De bijous van de Castafiore*). Drie jaar later is er bij uitgeverij Casterman weer een variatie in Brussels dialect verscheen: *Les zwanzes de Tintin: Les stiene de la Castafiore* (ISBN 978-2-203-00934-9). Het verschil: nu ligt de nadruk op het gebruik van Franse verbasteringen. Ook zijn de avonturen van *Kuifje* voortaan in het Papiaments te volgen, de Creoolse taal van de Nederlandse Antillen. Het album *E Asuntu di Florisol* (*De zaak Zonnebloem*) is onlangs verschenen: *Het Geheim van de Eenhoorn* en *De schat van Scharlaken Rackham* staan op de planning. Uitgeverij Big Balloon heeft zich teruggetrokken uit de stripwereld, maar kan het af en toe toch niet laten. Zo is het eerste deel verschenen van de *Tom & Jerry strippocket*-serie vol met Warner Bros-studiocomics. Stripfilmflitsen: In september starten de opnames van de *Largo Winch*-film. Regisseur Jérôme Salle heeft €24.000.000 tot zijn beschikking om er een kaskraker van te maken. Na het succesvolle *300* staat ook een verfilming van Frank Millers versie van Wil Eisners *The Spirit* op de rol. Miller, die zelf schrijft en regisseert, gaf aan in de stijl van *Sin City* te zullen filmen. Er wordt een tekenfilmversie van *Persepolis* (Marjane Satrapi) gemaakt. Van een andere (film)categorie is de geplande Amerikaanse *remake* van *De bloedbruiloft*, naar een album uit de *Collectie Vrije Vlucht* van Hermann en Jean van Hamme. Eerder maakte Dominique Deruddere's een film van deze stripklassieker uit 2000. De Amerikaanse acteur Edward Norton, ondermeer bekend van de films *The Fight Club* en *American History X*, vertolkt de hoofdrol in een volgende film over *De Hulk*. Hij volgt daarmee Eric Bana op, die in 2003 al eens het groene monster speelde. De eerste opnamen voor de film over kapitein Rob zitten erop. Via het weblog van de bezitters van de honden die de rol van Skip 'spelen' (*http://home.orange.nl/honden*) is te volgen hoe een en ander in zijn werk gaat.

ADVERTENTIE

HANCO & PETER
S1NGLE – GLAMOUR
Helemaal geweldig! Daphne Deckers
NIEUWSTE STRIPALBUM MET AVONTUREN VAN DRIE BABES. IN DE BOEK- EN STRIPWINKEL € 12,50
www.deharmonie.nl
www.s1ngle.nl

ADVERTENTIE

STRIPWINKEL
WONDERLAND

wonderland productions

Paardsdemerstraat 19
3500 HASSELT
✆ 011/22 82 00

ADVERTENTIE

Spider-Man haakt in op film

→ ALFA EN OMEGA

Alles wat is begonnen, zal ooit eindigen. In de comicwereld geldt dat, ondanks wonderbaarlijke wederopstandingen en vergezochte verhalen over klonen en dubbelgangers, uiteraard ook. Deze maand komt zo een einde aan één van de populairste en langstlopende series uit het circuit van independents. Na Dave Sims *Cerebus* en Jeff Smiths *Bone* is het nu de beurt aan *Strangers in Paradise* van Terry Moore. In het jaar 1993 klonk het startschot voor de avonturen van hoofdrolspeelsters Katchoo en Francine, toen nog bij uitgeverij Antarctic Press. Moore vond zijn ritme bij zijn eigen uitgeverij Abstract, met het korte uitstapje naar Image als equivalent van de rebelse puberteit. In *Strangers in Paradise 90* bewijst hij zijn personages de laatste eer. Dat hij daar drie variantcovers voor nodig heeft, ach ja, dat is hem dan maar vergeven. De vraag is wat Moore hierna voor ons in petto heeft. Zolang het in geen velden of wegen lijkt op *Lady Supreme*, een commerciële uitspatting van halverwege jaren 1990, komt alles goed.

Was Image Comics voorheen vaak de uitgeverij die de krenten uit de independent-pap viste, vandaag de dag lijkt die rol meer en meer overgenomen door Dark Horse Comics. Niet zo lang geleden verhuisde *Rex Mundi* van schrijver Arvid Nelson naar Dark Horse en nu maakt ook schrijver Rick Remender deze overstap met zijn *Fear Agent*. Tony Moore, tekenaar van het eerste handjevol delen bij Image, keert terug voor een verhaal met als ondertitel 'The Last Goodbye', waarin meer uit de doeken wordt gedaan over het verleden van het intergalactische hoofdpersoon Heath Huston. De Aarde wordt aangevallen door drie rassen buitenaardse wezens. Het is wel duidelijk, dat Remender en Moore dit zien als uitbundige *house warming*. Ook duidelijk is, dat Dark Horse lonkt. Wie volgt?

DOOR **OLAV BEEMER**

■ **OORLOG** Deze maand keert Hulk terug in de reguliere continuïteit van Marvel Comics. Peter David (*Fallen Angel*) schrijft de proloog *World Breaker*, waarna vaste schrijver Greg Pak in de maandelijkse serie doorgaat en versterking krijgt van nieuwe tekenaar Gary Frank (onlangs nog verantwoordelijk voor *Squadron Supreme*).

■ **GEBROED** Begin juni introduceert Todd McFarlane bij Image Comics de eerste nieuwe spin-off sinds het mislukte *Spawn the Undead*. De titel is *Spawn Godslayer*, de makers zijn Brian Holguin en Philip Tan (beide voorheen van de reguliere serie *Spawn*) en de vooruitzichten zijn al net zo duister als het tekenwerk van de onervaren Tan.

■ **ZWART** *Spider-Man 3* draait in de bioscopen, Marvel kon niet achterblijven en liet de muurkruiper ook in de comics rondslingeren in een zwart kostuum en volgende maand gaat de serie *Sensational Spider-Man* nog een stap verder. Daar vertelt schrijver Roberto Aguirre-Sacasa namelijk over Eddie Brock, de man die Spider-Mans eerste zwarte kostuum perverteerde tot de moorlustige Venom.

■ **FINITO** Hoewel de serie niet altijd perfect op tijd verscheen, is *Justice* van DC een doorslaand succes. Begin juni is het tijd voor het twaalfde en laatste nummer van makers Jim Krueger, Alex Ross (het duo achter *Earth X* bij Marvel) en Doug Braithwaite. Met twee verschillende covers, voor de fans die niet kunnen kiezen.

Hulk is weer terug.

Laatste *Strangers in Paradise*.

De regel van de alfa en omega, dat alles wat begint ooit zal eindigen, gaat heel misschien toch niet altijd op. Want als een serie eenmaal is begonnen en de nieuwe nummers verschijnen vervolgens eenvoudigweg niet, zonder dat de uitgever de stekker eruit heeft getrokken, dan houdt het strikt genomen ook niet op. Dat lijkt een beetje de officiële visie die DC Comics erop nahoudt bij *All Star Batman and Robin*. Zo heel stilletjes worden de nieuwe delen telkens opnieuw uitgesteld. Natuurlijk, schrijver Frank Miller (de man achter de klassieker *The Dark Knight Returns*) en tekenaar Jim Lee (bedenker van *WildCats*) hebben het erg druk, maar vier nummers in twee jaar? Weddenschappen over wanneer het vijfde deel verschijnt, kunnen worden afgesloten bij de plaatselijke bookmaker.

→ BIJZAKEN EN HOOFDZAKEN

De trouwe fans van een bepaalde serie of maker mogen dan snel klaarstaan met hun kritiek, niet in de laatste plaats omdat ze emotioneel geïnvesteerd hebben in karakters of verhaallijnen, ze hebben in de regel wel veel geduld. Toch wordt het geduld van de fans van maker David Lapham aardig op de proef gesteld. Het nieuwste nummer van zijn misdaadcomic *Stray Bullets* laat bijzonder lang op zich wachten en de website voor zijn independent uitgeverij El Capitán is al een tijdje offline. Eind juni verschijnt een teken van leven. Nee, geen nieuwe *Stray Bullets*, maar wel een originele hardcover, geschreven en getekend door Lapham, getiteld *Silverfish*. Een knipoog naar *Goldfish*, de titel van één van de eerste werken van Brian Michael Bendis, die andere jonge maker die ook halverwege de jaren negentig doorbrak? Voor de trouwe fans maakt dat natuurlijk niet uit. Want hun geduld wordt beloond. Na betaling van $24.99 voor dit honderdzestig pagina's tellende boekwerk in zwart/wit. Dat dan weer wel.

Stiekem valt het een beetje tegen dat *'The Boys are back in town'* nog niet van stal is gehaald als reclameslogan. Na strubbelingen bij DC/WildStorm, waarbij de discussie oplaaide over hoe ver een comic mag gaan in het impliceren en laten zien van perverse handelingen van superhelden, keert *The Boys* deze zomer namelijk terug als maandelijkse serie bij Dynamite Entertainment. Garth Ennis (bedenker van *Preacher*) en Darick Robertson (vroeger de tekenaar van *Transmetropolitan*) pakken de draad op met hun zevende nummer. Bovendien worden de eerste zes nummers, oorspronkelijk dus door een andere uitgeverij uitgebracht, gebundeld in een paperback. Na hun vertrek bij DC was Dynamite voor Ennis en Robertson de eerste keus, aldus de heren. Inderdaad, *the boys are back in town*.

olav.beemer@stripschrift.nl

FOTO WWW.GUIDO.BE/STRIPS

RECHTS - **Jeroom: 'Hier is de allereerste tekening die ik ooit voor *Humo* maakte, 27 januari 1998. Toen kleur nog niet bestond.'**

Stripschrift *kent hij niet, maar hij wil wel op het omslag, met minder neemt hij geen genoegen. Op mijn vraag of hij zo'n omslag dan ook speciaal wil tekenen krijg ik als antwoord: 'Dat dacht ik al. Stap maar uit!' In de parkeergarage haalt hij een grote plastic zak te voorschijn. Ik zie dat er een boormachine inzit. 'Is dat voor het geval ik vervelende vragen stel?', informeer ik voorzichtig. 'Ik haat cliché-vragen', luidt zijn antwoord. 'Dan komt de Jack Nicholson uit* The Shining *in me naar boven'. In werkelijkheid heeft hij de boormachine nodig om een dierenkop in zijn huis op te hangen. Hij blijkt een zwak te hebben voor opgezette beesten. 'Mensen denken vaak dat ik moeilijk ben, een macho, een dronkaard, een druggebruiker'... niks van dat alles. Tijdens het gesprek loopt hij af en toe naar buiten om een zwerver geld te geven, knijpt hij langskomende kinderen liefkozend in de wang en redt hij tussen twee vragen door een puppy uit de nabijgelegen vijver. Een zeer innemend man dus, grappig en spontaan, met het hart op de tong...*

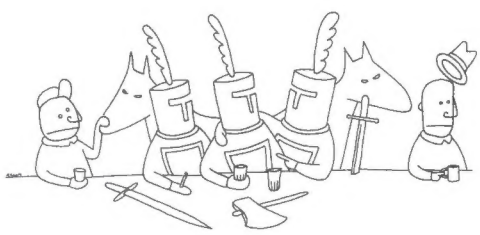

Dr. Paardekut

Was je als kind bezig met tekenen en strips?

Jeroom: Ik maakte geen strips, veeleer van die kleine, op zichzelf staande tekeningen in de marge van lesmateriaal en schriften. Een stripfanaat ben ik nooit geweest. Met het lezen van strips ben ik als tiener gestopt. *Baard en Kale* was het laatste dat ik las. Ik ben na de middelbare school vormgeving gaan studeren, maar daarin liep ik bijna vast. Ik worstelde me twee jaar door die opleiding heen. Het liep pas goed op het moment dat ik er kon tekenen.

Hield je je toen ook al zo met humor bezig?

De lolbroek van de klas kon je mij bezwaarlijk noemen, maar ik ben wel altijd een grappig iemand geweest. Ik hield van een speciaal soort humor: lachen om dingen waar anderen niet om lachten.

Echte voorbeelden op humoristisch vlak heb ik niet. Als tiener keek ik naar de gangbare tv-series als *Fawlty Towers* en *Bottom* en ik ben opgevoed met het tijdschrift *Humo*. Ook een Nederlandse kinderreeks bij de VPRO is me altijd bijgebleven, *Dr. Paardekut*. Het vreemde is dat bijna niemand die reeks kent. Als er jeugdherinneringen opgehaald worden, heeft iedereen het altijd over leuke dingen. Dan kom ik op de proppen met *Dr. Paardekut* en vallen alle gesprekken stil.

Je vader troonde je steevast mee naar musea, kerken en dergelijke... om cultuur op te snuiven. Ben je als een soort tegenreactie in het populaire genre beland?

Ik meende van niet, maar denk daar de laatste tijd anders over. Ik heb 'n klassieke opleiding genoten: Latijn-moderne talen. Mijn Latijn bleef onder de maat, waarna ik overstapte op de richting 'economie-moderne talen'. Vast onderdeel van elke vakantie waren de bezoeken aan talloze musea, kerken

Enkele collega-tekenaars waarschuwden me: Jeroom (Jeroom Snelders, 1977) laat zich niet makkelijk interviewen. Desalniettemin toont hij zich in de e-mails die ik met hem uitwissel wellevend.

Jeroom is het snel beu

DOOR JEAN-MARIE MIEVIS

Hij stelt zelfs voor me met zijn wagen te komen oppikken op het station en stuurt me zijn persoonsbeschrijving: 'Zwarte jas, zwart haar, zwarte bril, lelijke mens'.

en opgravingen. Vreselijk saai! Ik stap nu nooit meer een museum binnen. Het is goed mogelijk dat ik me er onbewust tegen afzet.

Is die overdosis aan cultuur tevens de reden dat je weinig op hebt met moderne kunstenaars en kunstpausen?

Ik heb geen voeling met moderne kunst. Vaak zijn die dingen zo gefabriceerd. Iedereen staat zich eraan te vergapen. Ik ben dan de eerste die de ballon doorprikt: 'Mannen, doe eens normaal. Dat is gewoon een koe die in tweeën is gesneden en op sterk water gezet. Niks om van achterover te vallen en zeker niks om veel geld voor neer te tellen'. Voor dat soort 'kunst' ben ik veel te nuchter.

Met oude kunst heb ik eveneens dat gevoel. Neem nu Albrecht Duhrer. Ettelijke jaren is hij onderweg naar zijn leermeester in Italië en als hij daar dan aankomt blijkt zijn meester een week dood. Onderweg heeft hij dan wel diverse landschapjes bijeen getekend, maar ik heb zoiets van 'blijf toch thuis!' Die man heeft jaren van zijn leven verspild. Als ik twee jaar had moeten reizen om bij Eddy (Ever Meulen. Red.) les te kunnen volgen, dan had hij de boom in gekund.

Ik heb toelatingsexamen gedaan aan St-Lucas, zowel in Antwerpen als in Gent en slaagde voor beide. Ik koos voor Gent omdat Eddy er op de loonlijst stond en ik een fan van hem was. Veel les zou ik echter niet van hem krijgen, omdat ik op de afdeling vormgeving zat. Maar ineens vallen de dobbelstenen anders en kom ik in zijn klas terecht.

Wat heeft Eddy je precies geleerd?

Niks. Het enige dat hij gedaan heeft is mij het telefoonnummer van Guy Mortier van *Humo* gegeven. Eddy heeft een paar keer in de pers gezegd dat ik geen handen kan tekenen. Daarop antwoord ik dat hij geen les kan geven! Wat ik bedoel is dat veel studenten geen tekentalent bezitten, maar dat niet beseffen en blijven aanmodderen. Eddy kan iemand die wèl over het heilige vuur en het talent beschikt hoogstens wat gepolijst in de goeie richting duwen.

Eddy is zo'n lief, zacht mens die goed is in het geven van hints. Mij heeft hij daar in ieder geval mee geholpen. Het feit dat je lesgever Ever Meulen is doet je vanzelf overstijgen als student. Laatst vroeg ik mezelf af wat ik eigenlijk uitvoerde

BOVEN - Jeroom: 'Pagina uit een *Humo*-agenda die ik samen met m'n goede oude vriend Eddy Vermeulen in elkaar heb gestoken.'

ONDER - Een volgens Jeroom subtiele *Humo*-grap.

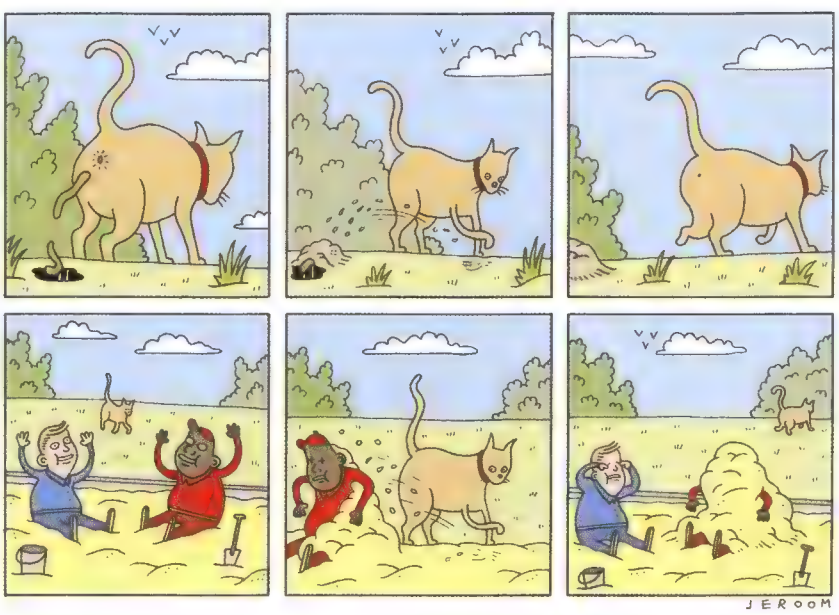

onbekende meester, vrouw met fiets in haar vette kont,1745, olieverf op doek, 105 x 146 cm, Parijs, het Louvre

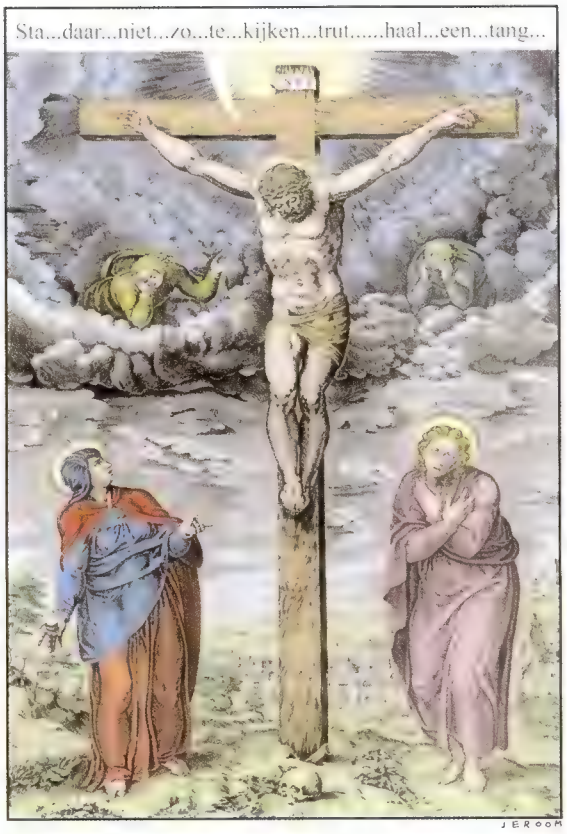

BOVEN - Af en toe moet een tekenaar iets nieuws brengen, vindt Jeroom. Hier verwerkt hij een schilderij in een grap over een fiets.

RECHTSBOVEN - Omstreden grappen waarin Jeroom gepaintbrushte Jezus-afbeeldingen heeft verwerkt.

al die avonden op *kot*, want er stond geen tv, enkel een piepklein radiootje. Ik besefte dat ik ganse avonden zat te tekenen... voor Eddy. Ik wilde een goeie indruk op hem maken. Gelukt blijkbaar, want op een dag heeft hij terloops mijn werk aan Guy Mortier laten zien en ging de bal aan het rollen.

Ballen

Hoe voelde dat om als student in *Humo* te staan tussen 'meesters' als Kamagurka en Ever Meulen?

Erg prettig, maar je moet het niet te groot zien. Ik liep er op St-Lucas niet mee te koop. In het begin maakte ik minuscule zwart/wit-tekeningen die *Humo* ter opvulling ergens achterin wegmoffelde. Ik tekende alles nog met de hand, dus als ik een fout maakte moest ik opnieuw beginnen. Het origineel stuurde ik op naar de redactie. 's Ochtends stond ik al om zes uur bij de krantenkiosk om het resultaat te zien!

Ik heb het geluk gehad te mogen groeien binnen *Humo*. Het heeft een dik jaar geduurd eer ik de ballen had een goeie mop te maken in mijn eigen stijl. Toen kreeg ik meer opdrachten, èn in kleur. Ik haalde een computer in huis en leerde er zelf mee omgaan. Als ik nu terugkijk welke steile lijn mijn werk heeft genomen sinds ik in kleur werk, dan ben ik nog steeds verbaasd.

Je stijl wordt omschreven als een kruising tussen het elegante lijnenspel van Ever Meulen en het absurdisme van Kamagurka. Ben jij de ontbrekende schakel tussen die twee coryfeeën?

Eigenlijk sta ik even ver af van Kama als van Ever. Destijds publiceerden in *Humo* illustratoren als Swarte en Ever Meulen en humoristen à la Kama. Ik was eigenlijk de eerste die een mooie illustratie kon afleveren met een mop erin... een goede mop! Eddy kan geen moppen tekenen. Hij maakt

EEN REUSACHTIGE MAGELIS!
IN VOLLE GALOP VELT JOHAN HET MONSTER IN DE FLANK AAN..
MAAR EEN STAARTSLAG WERPT PAARD EN RUITER ONDERSTEBOVEN
DE RIDDER KAN EEN GELIJKENDE KRAUM ONTWIJKEN...
DAN IS JOHAN OVEREIND EN ZIJN ZWAARD FLITST HET SNELLE HOKUSLAGEN
UITEINDE LIJK
Hier zal je voor boeten RIDDER!
TENZIJ JE JEF VERMASSEN ADVOCAAT IS
JEROOM

RECHTS - De beruchte Vermassen-strip!

ERNAAST - Weer een *De rode ridder*-parodie, maar dan in kleur.

HET VOLGEND OGENBLIK WENDEN FREDHOY'S MANNEN DE TEUGELS EN VERDWIJNEN SNEL UIT HET ZICHT
De wonde is meer dan ernstig! Ik breng u naar het klooster terug
Te laat, ridder! Voor mij kan geen hulp meer baten! Dank je... voor je moedige tussenkomst... mag ik je echter om een laatste gunst verzoeken?
WILT U ALSTUBLIEFT NIET MET UW LAARS OP MIJN GESLACHT STAAN?
Verklaar je nader!
DE LAARS... PIJN IN MIJN KRUIS..
U...
STAAT OP... ..MIJN ZAK...
Werkelijk?
UW VOET.. MIJN BALLEN..
Wat bedoelt u?
DE SCHOEN... PIJN... PIJN...
JEROOM

Herr Oberst, die Gefangenen sind an Bord !
Kapitein, de gevangenen zijn allemaal aan boord.
Abfahren !
3
VERTREKKEN!
Mein Gott, wir gehen völlig die falsche Richtung aus !
Mijn hemel, we gaan de verkeerde kant uit...
KUST ALLEMAAL M'N KLOTEN, IK GA POEPEN IN IBIZA !

mooie illustraties met een knipoog. Toch wil ik ooit eens met hem samenwerken. Ik zal dan een mop bedenken die hij moet uittekenen. Voor Kama heb ik dat zelf reeds gedaan: grappen uitgetekend die hij bedacht. Klaarblijkelijk zit ik dus toch echt tussen die twee in!
Het is geen bewuste strategie van *Humo* om dat gat tussen Kama en Ever op te vullen. Het klikte gewoon van meet af aan tussen Guy en mij. Stel dat ik wel talent had, maar een moeilijk of een lelijk mens was, dan had ik het kunnen schudden.Geen lelijke mensen bij Humo! Eddy heeft veel geluk gehad dat die standaard in zijn tijd nog niet werd gehanteerd. *(lacht)*

Alle gekheid op een stokje: ik heb al menig tekenaar, waaronder Ever Meulen en mensen uit de *Robbedoes*-stal, horen verkondigen dat ze niet meer aan de bak komen wanneer ze nu zouden moeten debuteren. De criteria liggen veel hoger dan vroeger.
Redacties kunnen het zich niet meer veroorloven tijd te steken in iemand die niet meteen goed is. Als ik tekeningen bekijk die ik vroeger voor *Humo* gemaakt heb, dan schaam ik me. Daarmee zou ik nu niet meer wegkomen. Ik snap niet dat talentvolle tekenaars toentertijd geen lezersbrieven instuurden om te reclameren over de bedenkelijke kwaliteit van mijn werk.
In het begin kreeg ik nog de tijd om over een opdracht na te denken. Eddy kreeg sommige opdrachten ruim een maand van tevoren. Nu is dat veranderd. Men belt een tekenaar en die wordt verondersteld de volgende dag alles digitaal netjes klaar in te leveren. Iemand die nu nog met tekeningen op papier komt aandraven wordt meteen *met zijn klikken en klakken* op straat gegooid, want het kost een blad veel te veel tijd om alles te digitaliseren.

Klootzak
Je deelt een atelier met Kamagurka. Is het makkelijker om te werken in de nabijheid van een gelijkgestemde ziel?
Dat is puur toeval. Het was wederom Eddy die het contact legde omdat Kama en ik vlakbij elkaar èn bij zijn atelier woonden. Wij hebben een hele avond zitten doorlullen in de kroeg. Kama is een kritisch persoon en zal niet gauw iemand goed vinden of in zijn kleine kring opnemen. Tussen ons klikte het. Misschien omdat ik zo innemend ben en eerlijk...
Ik tekende thuis en werd bijkans zot van het telkens naar mijn kamer sloffen om daar te werken. Kama stelde voor dat ik in zijn atelier kon trekken. Zelf is hij er bijna nooit; zijn assistenten wel. Door zijn optredens is hij vaak onderweg. Af en toe komt hij eens langs – een dagje in de week – om wat te tekenen. Dan praten we over voetbal. Of we roddelen. Heel af en toe werken we samen. Dan heeft hij een ingeving voor een mop en ga ik samen met hem en een assistent om de tafel zitten om zijn idee uit te werken.

Je hebt ooit gezegd dat je tekentechnisch niet zo onderlegd bent. Is dat de reden waarom je zo graag met de computer aan de slag gaat?
Dat is de schuld van Ever Meulen... de klootzak! *(lacht)*
Ik kan wèl handen tekenen!

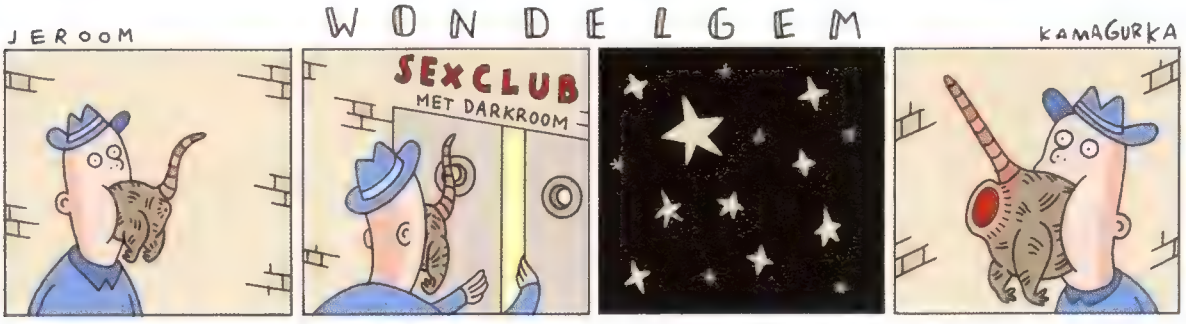

LINKSBOVEN - **Affichebeeld gemaakt voor het Kaaitheater in Brussel.**

BOVEN - **Jeroom: 'Een klassieker hier in België.'**

LINKS - **Ratman was een *Humo*-figuur: een mens met een rat in z'n mond. Er bestaat een hele serie van, bedacht door Jeroom en Kamagurka.**

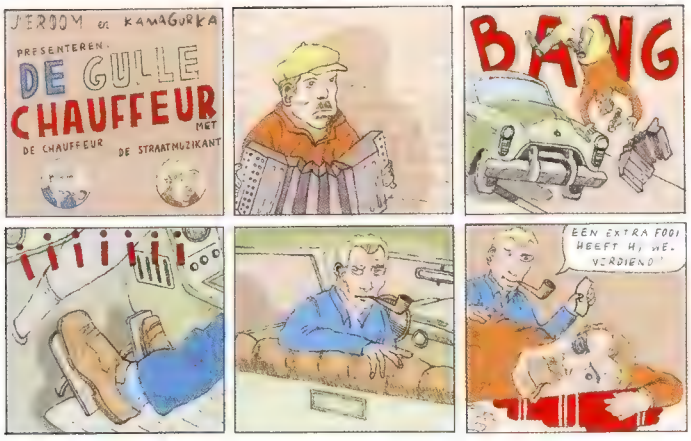

BOVEN - **Typische Kamagurka-grap.**

RECHTS - **Illustratie bij een *Humo*-artikel over plasma-tv's.**

Ik kan alles tekenen wat ik wil maar dan wel in mijn stijl en op mijn manier. Dat heb ik trouwens jarenlang gedaan. Na een tijd werd ik dat kotsbeu en trachtte ik nieuwe horizonten te verkennen. Opeens zag ik andere tekenaars opduiken met een stijl die verdacht veel leek op de mijne... *(hoest nadrukkelijk)* Lectrr bij voorbeeld. Op zich heb ik daar geen probleem mee. Ik vind het eerder jammer voor hem. Ik ben vervolgens begonnen met *Bauknecht*, een stripje in een belabberde *De rode ridder*-stijl, maar ook daar raakte ik op uitgekeken.

Door de computer en het digitale tekenpalet ontdekte ik nieuwe mogelijkheden. Onlangs vond ik een stapel oude 'Jezus-foto's'. Ik poog die stijl van die allereerste *paint-brushes* zo dicht mogelijk te benaderen en zet die Jezus-figuur in andere posities zonder dat dit opvalt. Iedereen denkt dat ik die foto's zomaar overneem, maar niets is minder waar. Het bewerken ervan kost veel tijd. Zo had ik het idee voor een grap met Jean-Marie Dedecker (Belgische populist. Red.). Zijn foto gebruiken is veel handiger dan zijn gezicht helemaal natekenen. Dat doet me te veel denken aan die tekenaars op de Ramblas in Barcelona die portretten van toeristen tekenen... dat is zo typisch jaren 1980. Dan levert werken met foto's een sterker resultaat op.

Inmiddels ben ik die foto's alweer zat en heb ik weer zin om echt te tekenen. Dat is een constante in mijn werk. Ik word alles snel beu: mijn stripfiguren, mijn stijl... Mijn vrouw gelukkig niet. Ik wil plezier beleven aan wat ik doe en dat lukt het best als ik regelmatig iets totaal anders probeer.

Tetten

Je hebt al heel wat stripfiguren laten opdraven in je werk. Levert dat nooit problemen op?

Niet als het om een persiflage handelt, zoals mijn omslagen van *Suske en Wiske*. Dat mag. Soms nam ik een strip van *De rode ridder* waarin ik dan vreemde elementen aan toevoegde, zoals advocaat Jef Vermassen (bekende Belgische strafpleiter. Red.). Toen vroeg men mij te stoppen met die grappen. Dat heb ik gedaan. Geen probleem. Normaal gezien dien ik toestemming te vragen om een stripfiguur te mogen gebruiken, maar dat doe ik nooit. Ik heb daar de tijd niet voor. Af en toe doet iemand moeilijk, maar dat zegt vaak meer over die persoon zelf of over zijn entourage. Kabouter Plop heb ik misbruikt tot en met en toch kreeg ik nooit klachten van Studio 100. Maar die ene keer dat ik een prentje uit *Nero* gebruikte met een wafelenbak waar ik 'de luie Waal' had tussengestopt, belde die kerel – hoe heet hij ook alweer? Ah ja, Mister Marc Sleen – naar *Humo*. Hij stond erop dat vermeld werd uit welk album dat plaatje kwam. Zo'n eindbeeld van een *Nero*-verhaal dat is net zo typisch als het Atomium. Heel mijn generatie kent dat beeld. Godverdomme elk album van *Nero* eindigt met een wafelenbak! Dat gaat mijn verstand te boven. Ofwel zit die kerel met een ego van hier tot Tokyo ofwel hij is aan het dementeren. Ik bood met plezier mijn excuses aan, maar Marc Sleen kan maar beter ver uit mijn buurt blijven.

De Smurfen mag ik ook niet meer gebruiken. Het is niet zo dat ik elke week Smurfen wil laten opdraven, maar twee mopjes ocharme... Wie valt daar nu over? Niemand die het in zijn hoofd haalt te denken dat Jeroom tegenwoordig de tekenaar van *De Smurfen* is. Ik ben wel voorzichtiger geworden in het gebruik van andere strips. Ik ben een braaf mens hè!

Je houdt ervan in verschillende stijlen te werken. Yves Chaland heeft ooit een strip gemaakt – *Captivant* – die er uitzag als een verzamelbundel van striptijdschriften. Hij tekende alle verhalen zelf maar beriep zich op een mengelmoes van stijlen. Is iets soortgelijks geen *gefundenes Fressen* voor Jeroom?

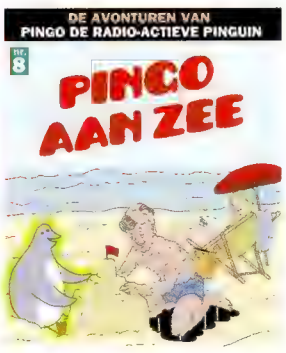

RECHTS - **Pastiches op jeugdstrips.**

Een geweldig idee. Alleen zou ik er tijd voor moeten inruimen. Als student aan St-Lucas droomde ik ervan een cd-rom samen te stellen met een soort catalogus van honderden armpjes, honderden lichaampjes enzovoort... Daarmee ben je in staat om voor elke opdracht alles wat in je hoofd zit op papier te zetten, in de stijl die je zelf wilt.
Ik snap niet dat sommige tekenaars of cartoonisten tien jaar lang in dezelfde stijl blijven werken zonder dat er een evolutie in hun werk valt te zien. Ik zou na een maand al zot worden. Teveel tekenaars doen geen moeite om eens iets nieuws te brengen. Af en toe moet je durven experimenteren.

Jij durft te stoppen met een personage op het hoogtepunt van zijn populariteit. Reetman bij voorbeeld.
Dat siert de mens hè! Ik hoef een personage niet commercieel uit te melken, want dan werk je in functie van wat populair is en niet meer in functie van wat je zelf wilt. Als ik een figuur beu ben dan moet die dood.
Op dezelfde manier kies ik mijn opdrachten. Van de tien voorstellen die ik krijg neem ik er vier aan. Een opdracht moet me interesseren en amuseren, anders scheep ik de mensen af. Ik weet dat ik in een luxe positie verkeer, maar ik zal nooit iets tegen mijn zin doen. Het viel me namelijk op dat ik bij opdrachten waar ik niet helemaal achter stond, nooit tevreden was met het eindresultaat. Hoe hard ik mijn best ook had gedaan.
Ik moet *carte blanche* kunnen krijgen of samenwerken met mensen die op dezelfde golflengte zitten. Het gebeurt geregeld dat reclamebureaus in de eerste lijn enthousiast zijn, maar vervolgens verantwoording moeten afleggen aan hun klant en die blijkt dan mijn werk niet te kennen. Dat is vragen om problemen.

Zijn er zaken die een cartoonist wèl kan presenteren en een journalist niet?
(denkt diep na) Een journalist kan moeilijk schrijven dat een neger 'een kak met kleren aan' is. Dat kan hij niet maken. Iedereen beschouwt dat als... de waarheid. *(lacht)* Nee, iedereen beschouwt dat als de persoonlijke mening van de auteur. Wanneer ik als cartoonist een negertje in een zandbak teken dan is dat niet mijn persoonlijke mening. Die staat er helemaal los van. Ik wil er enkel het grappige mee aangeven. Daar zit het verschil.

Volgens een recensent tast jij de grenzen van het toelaatbare af.
Lulkoek. Dat etiket plakt al heel lang op me. Ik zal nooit bewust taboes opzoek of choqueren. Misschien dat ik voor heel wat mensen grenzen aftast, maar voor mij is dat normaal. *Stand-up comedians* grijpen terug naar seksmoppen en homograppen. Daarmee krijgen ze de mensen sneller aan het lachen. Maar een mop die zo vuil is dat de lezer of toehoorder zelf begint te blozen en zich beschaamd gaat voelen, dàt is grappig!
Er bestaan verschillende soorten humor. *F.C. De Kampioenen* drijft op situatiehumor waarbij er van alles misloopt, maar het is allemaal zo proper en braaf. Terwijl andere mensen alleen kunnen lachen als het over *preuten* of *tetten* gaat. Ik kan me gerust inbeelden dat iemand op het platteland, die zijn hele leven niets anders heeft gezien dan zijn boerderij en

LINKSBOVEN - **De *Nero*-grap: *Zoek de profiterende Waal!* Past in een serie grappen over Walen met titels als *Zoek de luie Waal!*, *Zoek de vuile Waal!* Enzovoort.**

BOVEN - **Omslag van de eind 2006 verschenen *Humo*-bijlage: *The return of tettenman*.**

LINKSONDER - **Illustratie voor *Mojo* over de levensloop van Evan Dando, zanger van The Lemonheads.**

MIDDEN ONDER - **Illustratie bij een artikel over de popgroep Travis voor muziekblad *Mojo*.**

ONDER - ***Humo*-comic.**

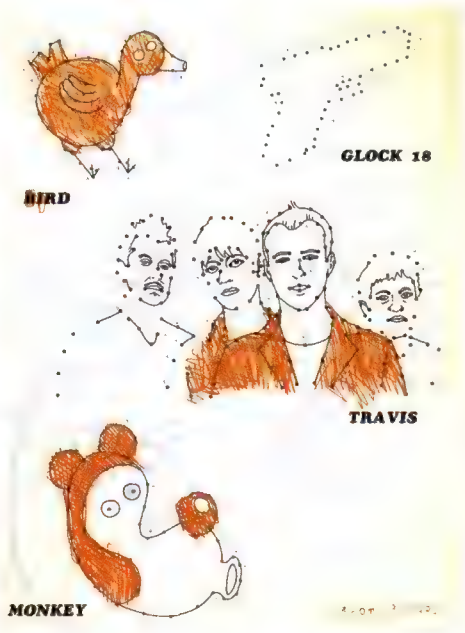

RUDY VALT POLEN BINNEN
JEROOM
Kijk daar liefste, de Kleine Beer!
En daar, de Grote Beer!
DUS ZOON, DE BEREKENING VAN DE COSINUS PHI IS IN DIT GEVAL : COS PHI = 880/88 = 1 + 0,8 - 0,55 TANG PHI
WIE HEEFT ER ALLE BANANEN OPGEGETEN EN IN DE GANG GEKAKT ?
DRING DRING DRING
HALLO ?
DIE 5 KILO COCAÏNE DIE IK VORIGE WEEK BIJ U HEB GEKOCHT BLIJKT GEWOON BLOEMSUIKER TE ZIJN !
WAT BEN IK TOCH EEN GANS
JEROOM
WAT WIL JE, DUIFJE ?
IK WIL VANAVOND PASSIE ZIEN IN DE SLAAPKAMER...

BOVEN - *Humo*-comics. Jeroom: 'Hahahahaha ha ha!'

RECHTS - Gebruik van foto's in een strip. Jeroom is dit alweer 'beu'.

zijn dieren en elke zondag naar de mis gaat, gechoqueerd is bij het zien van mijn Jezus-moppen. Ik ontving verschillende brieven met het verzoek geen christelijke afbeeldingen meer te misbruiken. Daar kan ik echt niet bij. Ik mag dus met alle andere dingen aan de slag behalve met Jezus? Dat is hun probleem... Dan moeten ze *Humo* maar niet lezen! Ik leg me er maar bij neer dat ik altijd wel iemand op deze planeet zal beledigen.

Sta je er wel eens bij stil dat een grap mensen pijn kan doen?

Soms krijg ik een idee voor een onschuldige grap, maar begin ik er toch niet aan. Onlangs nog, een grap over een concentratiekamp waar gevangenen kaart zitten te spelen en een bewaker iets roept als: 'Een beetje meer concentratie, hè!'. Met tekeningen zou het resultaat half-zacht zijn, dus ik wilde absoluut met foto's werken. Toen ik eenmaal die beelden op het internet ging zoeken dacht ik: 'Nee, dit kan ik niet maken'. Mijn eigen normbesef speelt dan op. Mensen kijken ook niet meer naar de grap, maar alleen naar de beelden.

Uit ervaring weet ik dat mensen vaak aanstoot nemen aan de stomste en meest pijnloze moppen, terwijl de goorste dingen dan weer ongegeneerd kunnen. Kortgeleden kreeg ik verscheidene brieven over een grap met negers waarbij de kritiek voorbij ging aan de kern van de zaak. Het racisme was best oké, maar men viel over één of ander detail. Ik begrijp dat niet. Bovendien is het tijdverspilling. Lezersbrieven halen niks uit. Integendeel. Ze sterken me om er nog harder tegen aan te gaan.

Aan 'lijkenpikkerij', zoals cartoons over natuurrampen, aanslagen of massa-ontslagen, doe je niet mee?

Nee. Ik verzin geen grapjes over de tsunami of instortende Twin Towers. Dat is iets voor dagbladcartoonisten. Bij een weekblad hoort een onderwerp een week later nog steeds *hot* te zijn. Een nieuwsbericht over die Belgische koppels die weigeren zich te laten trouwen door een zwarte schepen is een week later al oud nieuws. Daar kan ik dus niks mee aanvangen. Ik vind niets zo beschamend als een boekje met cartoons waaronder telkens een hele uitleg staat waarover de grap gaat.

Preuten

Werk je voor buitenlandse bladen?

Vroeger wel, maar het is zo'n gedoe om facturen betaald te krijgen. Of om mijn grappen goed te laten vertalen. Mijn Duitse vertaalster bij voorbeeld begreep mijn grap met de pijpvis niet. Het was een oudere dame en mijn eigen schroom weerhield me ervan haar uit te leggen wat het verband was tussen die pijpvis en orale seks. Uit arren moede stuurde ik uiteindelijk een andere grap door.

Je houdt het liefst de boot af voor interviews, signeersessies en optredens voor radio en tv. Ben je een *control freak*?

Het hoeft voor mij niet. Ik word liever met rust gelaten. Aan interviews werk ik nog wel mee. Signeersessies doe ik amper meer. Het zijn altijd dezelfde mensen voor wie je een tekening maakt en daar zie ik echt het nut niet van in. De noodzaak om met mijn kop op tv te komen zie ik ook niet. Net zo met radio: een hele voormiddag verspillen om in de studio in Brussel drie zinnetjes te gaan zeggen is aan mij niet besteed.

Er zijn van die mensen zoals... *(hoest heel*

nadrukkelijk) Lectrr, die overal opduiken met een scheet in een glas en zonodig aan iedereen duidelijk moeten maken dat ze cartoonist zijn. Mij kan dat gestolen worden. Ik beschouw mezelf niet als cartoonist. Ik ben een medewerker van *Humo*. Ik maak niet alleen tekeningen. Ik werk ook met foto's en schrijf teksten. Daarom weiger ik ergens live te tekenen... Dat vind ik zo'n oplichterij.
Ik hoef niet te leven van de verkoop van mijn boeken. Voor mij is dat louter een extraatje dat me toelaat eens lekker uit eten te gaan met mijn vrouwtje. Ik weet dat die boeken in een oplage van 3000 exemplaren worden gedrukt en dat ze goed verkopen, maar ik ben er niet mee bezig.

Je hebt eens gezegd dat je vrouwen afstoot met je werk. Is je humor vrouwonvriendelijk?
Dat is een lastige vraag. Er zijn vrouwen die helemaal niet kunnen lachen om mijn humor. Meestal zijn dat feministen met haar op hun doos. Lesbiennes daarentegen houden er wel van. Te weinig vrouwen lezen *Humo* en daar is de redactie zich van bewust. Hun lezers zijn vooral studenten en intellectuelen. Daar zit dus het probleem: de mensen met hersenen, die mijn humor kunnen smaken, zijn meestal mannen. Als een vrouw mijn boek al koopt is het om aan haar zoon of man cadeau te geven.
Sommige mensen vereenzelvigen die moppen met mij. Ze gaan ervan uit dat ik spuug op elke vrouw, dat ik een racist ben enzovoort... Dat zijn mensen die de dubbele bodem in mijn werk niet snappen. Ze behoren niet tot mijn publiek. Dat is met mij meegegroeid en weet wat het van mij kan verwachten. Als ik bij mijn debuut grappen had gemaakt over preuten en negers, dan had ik niet lang in het blad gestaan, vermoed ik. Het publiek was gewend aan die illustraties van Ever Meulen met drie letters T verborgen in een tekening.

Moet je rekening houden met het verwachtingspatroon van je lezers?
Ja, om het te doorbreken. Grappen moeten niet te vaak worden herhaald. Ze moeten fris blijven. Dat is iets anders dan weer de zoveelste tekening van twee figuurtjes die tegenover elkaar staan en iets zeggen zoals bij... *(hoest weer nadrukkelijk)* Lectrr.
Mijn karaktertrek dat ik alles vlug beu ben is tevens mijn groot geluk. Het weerhoudt me ervan in herhaling te vallen. Ideaal zou zijn om mijn naam niet meer onder mijn werk te hoeven zetten zodat lezers zich afvragen of het van Jeroom is of een nieuwe tekenaar. Er zijn lezers die in de *Humo*-rubriek *Het gat van de wereld* kunnen zien of een bepaalde titel of foto van mij komt. Ze merken het aan de *hoax* of de achterliggende humor. Dat is heel goed. Het betekent dat ik me een andere stijl kan permitteren die lezers toch als van Jeroom herkennen.

Eigenlijk ben je gewoon een gelukkig mens?
Dat wel. Elke dag verloopt hetzelfde: ik tracht tussen 10 en 18 uur mijn opdrachten af te krijgen. Mensen verwachten dat ik vrouwen sla en steevast aan de drank en drugs zit. Ik probeer gewoon naast mijn werk een huiselijk leven te leiden, het avondeten klaar te maken, met mijn hond te wandelen...
Weet je, tijdens het wandelen krijg ik vaak de waanzinnigste ideeën. Daar heb ik geen drugs voor nodig. Een idee dat je krijgt als je onder invloed bent, blijkt achteraf altijd 'schijt'. Nee, het zit allemaal in mijn hersenen... in nuchtere staat.

jean.marie.mievis@stripschrift.nl

[BITS & PIECES → VEILING]

Het begon allemaal vorig jaar. Ik wilde wel eens meemaken wat er tegenwoordig nog buiten het internet om wordt geveild. Ik kan me daar nauwelijks iets bij voorstellen. Wie gaat er nog zijn mooie albums en bijzondere gadgets het hele land rondsjouwen. Wie geeft zijn spulletjes gedwee af aan een wildvreemde die ook nog tien procent van de verkoopprijs vraagt. Als je op elke veilingsite iedereen bereikt. En bij zo'n veiling op een beurs weet je maar nooit wie er is. Laat staan hoeveel geld ze er voor over hebben. Kortom. Ik wilde het gewoon zelf zien in Houten. De Stripdagen 2006.
Ik was er wellicht op het verkeerde tijdstip op de verkeerde dag. Maar de aangekondigde Grote Stripveiling heb ik niet meegemaakt. Sterker, niemand heeft die meegemaakt zo leerde ik achteraf. De veilingmeester bleek terecht snel het hazenpad gekozen te hebben. Hij kon de kavels niet vinden die bij de niet bestaande kavellijst hoorden. In de complete verwarring is de man maar direct op de bus naar huis gestapt.
Mijn belangstelling was definitief gewekt. Nog altijd had ik het antwoord niet op mijn vraag. Gelukkig meldde de site van de Stripdagen al snel dat je de stripveilingpagina van Het Stripschap.nl goed in de gaten moest houden. Dan kwam je namelijk aan de weet wanneer en waar de kavels van de Grote Stripveiling op een latere datum zouden worden geveild.
Wekelijks heb ik vervolgens de stripveilingpagina bezocht. Hij bleef maagdelijk leeg. Dat schoot niet op. De zoektactiek moest worden gewijzigd. Ik wilde nu ook wel eens weten waar die kavels bleven. Of zouden ze al onderhands verkocht zijn via internetveilingen?
De speurzin nam grote vormen aan.
De eerste verbinding dacht ik te leggen via het Stripfestijn Dordrecht. Gewoon vragen aan de bezoekers. Maar dat evenement blijkt de veilingen in Houten achterna gehold te zijn. Van de kalender verdwenen dus. Jammer. Totdat. Ja, totdat ik in de agenda van een stripbeurs ontdekte dat er een veiling zou worden gehouden. In Arnhem. Door dezelfde organisatoren als die van Houten. Dat beloofde een aanknopingspunt in de speurtocht naar de Grote Kavels. Helaas vermeldde de site geen kavellijst en linkte door naar, jawel, de lege pagina van de veilingsite van Het Stripschap. Met die site schiet je helemaal niets op. Het nieuws is oud en de rest is leeg.
Terug bij af.
Er gloorde weer hoop toen mij duidelijk werd dat er begin mei in Gouda, nota bene op de Grote Markt dus dezelfde heren zou worden gestripveild. Grote Kavels horen natuurlijk op de Grote Markt, zo dacht ik eenvoudig. Maar de tekst die deze beurs vermeldde was al voorzichtiger. Die wees op de mogelijkheid dat Het Stripschap waarschijnlijk in het najaar nog een stripveiling zou organiseren. Het gevoel dat de Grote Kavels steeds dieper onder water aan het verdwijnen waren bekroop mij.
Na natuurlijk een aantal nutteloze vervolgzingslinks kwam ik met wat gegoogle op de site van stripveilingen.stripschrift.nl. En warempel daar stond een kavellijst. Met de geweldige toevoeging 'Onder voorbehoud'. Dat konden dus nooit de Grote Kavels zijn. En het treurige lijstje met veel stickers dat ter veiling werd aangeboden mocht de naam Groot niet hebben.
Nu ik echter toch op die markt was, kon ik maar beter opletten. Als één ding mij inmiddels helder was dan was het wel het onvoorspelbare karakter van stripveilingen van en door Het Stripschap. Wie weet doken juist hier de Grote Stukken op.
In de harde wind verscheen plots op de trappen van het stadhuis te Gouda een vrolijke figuur, die af en toe een boekje in de lucht stak. Het achtkoppige publiek had zich ten langen leste voorzien van een biednummer. De vrolijke veilingmeester, niet gehinderd door welke secondant dan ook, dook telkens als een duikboot achter een muurtje. Vervolgens verscheen hij dan altijd zwaaiend met een nieuw kaveltje op het bordes. Een voorstelling van Jan Kaasten en Katrijn maar dan zonder gordijntjes. Straks zijn we een jaar verder zonder enig uitzicht op die ooit aangekondigde Grote Gebeurtenis.
Mensen aan het lijntje houden en naar Stripveilingen van dit allooi lokken, is beneden alle peil. Hou in vredesnaam op met dit soort wanhoopsdaden.

ben.bits@stripschrift.nl

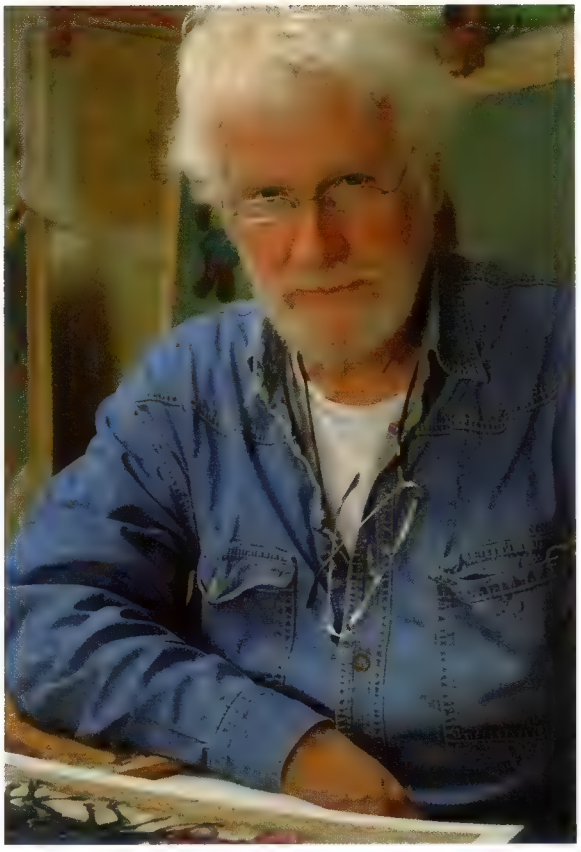

FOTO VICTOR SCHIFERLI

Een kleine tweehonderd jaar geleden staat Woutertje Pieterse, jong romanpersonage te Amsterdam, op de stoep van de leesbibliotheek in de Hartenstraat. Zal hij het durven... naar binnen te gaan en *Glorioso* te lenen... dat verdorven boek met alle fantasieën die een jongen zich maar wensen kan? Hij heeft er z'n Bijbel voor verkocht. Even later staat hij met zijn net verworven schat op een 'onnodig' bruggetje bij twee molens te lezen. Het leven van Woutertje zal daarna nooit meer hetzelfde zijn...

BOVEN - Het *Max Havelaar*-kaartspel (1992) met bijdragen van Henk Kuijpers, René Windig en Eddie de Jong, Peter de Wit en Jan van Haasteren (omslag), een uitgave van Stichting Max Havelaar.
RECHTS - Jan Kruis verbeeldde eerder Nederlandse literatuur. Voor de NS maakte hij *Langs ijzeren wegen* (1989), met tekst van Willem Wilmink (= de lezer van Shelley).

De jaren tachtig... Schiphol... Jan Kruis (Rotterdam, 1933), striptekenaar, gaat naar New York. Een korte vakantie heeft hij wel verdiend, zijn strip en levenswerk *Jan, Jans en de kinderen* slokt hem helemaal op. Nog even wat te lezen kopen voor in het vliegtuig. Zijn hand dwaalt door de rekken in de kiosk. In een opwelling trekt hij een pocket van Multatuli uit de schappen, een bewerking van diens *Woutertje Pieterse*. En in die week, met overdag het hoofd in de nek om de wolkenkrabbers te zien en 's avonds met *Woutertje Pieterse* in bed, neemt Jan een beslissing: later, als Jan, Jans en hun kroost op eigen benen kunnen staan, gaat hij met *Woutertje Pieterse* aan de slag!
'Later' wordt twintig jaren later. *Jan, Jans en de kinderen* gaat eerst nog *boomen*, met merchandise en al. En dan is daar de Leprastichting, dat als goede doel uiteraard vóórgaat. Het

Nederlands Stripmuseum in Groningen krijgt zijn aandacht. En gezondheidsproblemen spelen hem parten. Maar nu, mei 2007, verschijnt het eerste deel (van twee) van Multatuli's *Woutertje Pieterse*, in de bewerking van Jan Kruis.

Veel geleden

Multatuli (= ik heb veel geleden) is het pseudoniem van Eduard Douwes Dekker (1820-1887). Mensen die het kunnen weten, noemen hem onze belangrijkste schrijver aller tijden; zeker is hij onze grootste negentiende-eeuwse romanticus. Na een mislukte schoolloopbaan vertrekt hij naar 'de Oost', naar Nederlands-Indië, de ideale carrière-*move* voor Nederlandse knapen met iets op hun kerfstok. Daar klimt hij op tot assistent-resident in Lebak, Java. Een kwestie met de inlandse adel betekent zijn einde als ambtenaar. Hij doet een onreglementaire greep in de staatskas, om de eenvoudige Javaanse boeren te beschermen, dat wel. Wij zouden zeggen: een arbeidsconflict. Dekker wordt dan 'weggepromoveerd', maar dat pikt de eerzuchtige aanstaande schrijver niet. Hij neemt ontslag, daarmee een financieel zekere toekomst vergooiend, en schrijft op een hotelkamertje in Brussel in een woeste week *Max Havelaar, of de koffyveilingen van de Nederlandse Handelsmaatschappij* (1859). De rest is geschiedenis: over het boek worden kamervragen gesteld, de impact van het boek is enorm, zelfs vele decennia later: het wordt vertaald, gedramatiseerd, verfilmd (met Peter Faber), vermusicald (door Jos Brink) en verstichtingd. De Stichting Max Havelaar promoot onder andere zuivere koffie, waarvoor de koffieboeren een eerlijke prijs krijgen betaald. De stichting gaf in de jaren 1990 een Max Havelaar-kwartetspel uit, met gastoptredens van de stripfiguren Heinz, Bars (het hondje van Franka) en de familie Doorzon. Over de verstripping van *Max Havelaar* wordt al jaren gespeculeerd, waarbij in één adem de naam van Peter van Dongen genoemd wordt. De maker van het onvolprezen *Rampokan*-tweeluik ziet zelf meer heil in een verstripping van *De stille kracht* van Louis Couperus, dat vijftig jaar na *Max Havelaar* het definitieve failliet van Nederland als kolonisator van Nederlands-Indië aankondigt (zie *Stripschrift 365*). Douwes Dekker was minder pessimistisch, hij wilde nog wel minister van Koloniën worden!

De Negende van Jan Kruis

DOOR WILLARD MANS

Jan Kruis bewerkt Multatuli's Woutertje Pieterse

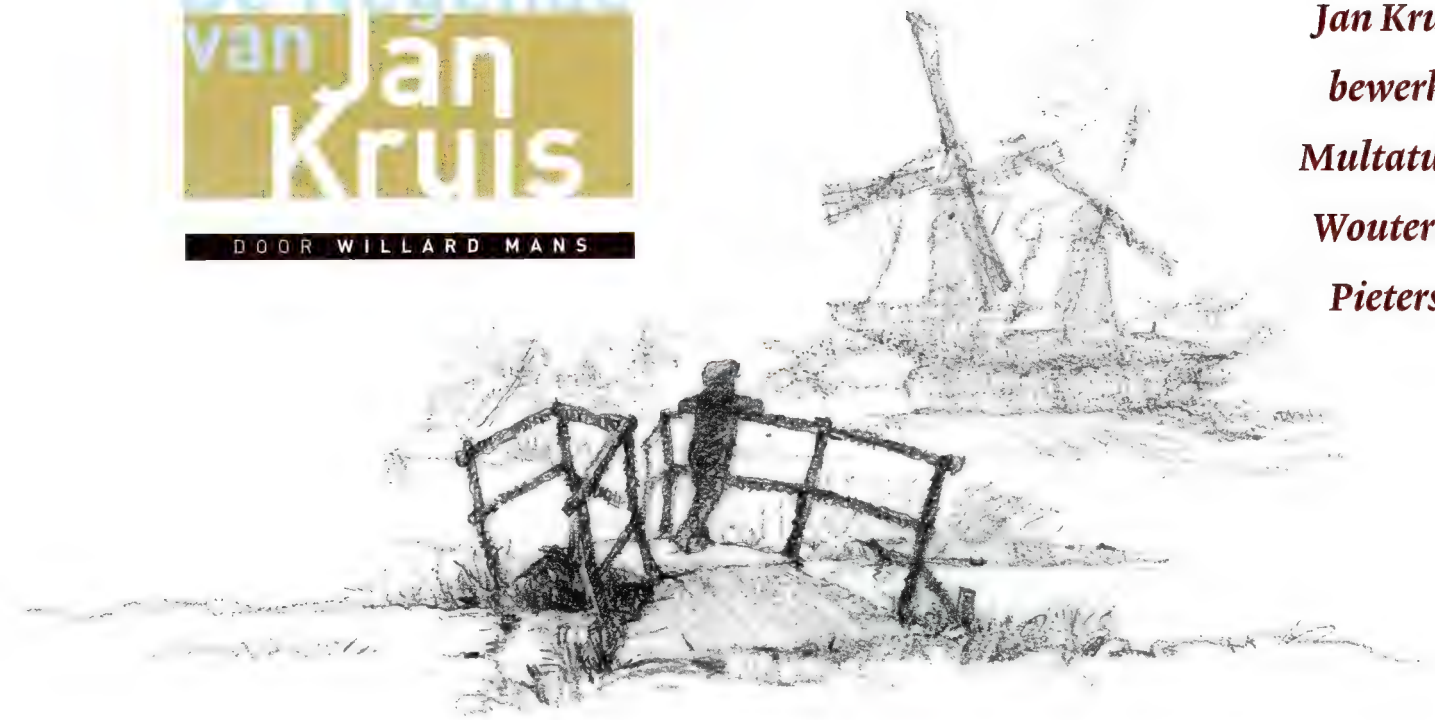

Bewerkingen

Na *Max Havelaar* koos Dekker voor het schrijversschap. Daarbij moet men niet aan fraai geconstrueerde romans denken. Van die romans, waarin – om Willem Frederik Hermans te citeren – nog geen mus dood van het dak kon vallen of het had een betekenis, moest hij niets hebben. Dat was te bedacht en Dekker hield van spontaan. De eerste aanzet van *Woutertje Pieterse* zette hij in een boek, getiteld *Fancy* (1860). Dat boek verscheen nooit, net zoals *Woutertje Pieterse* bij Dekkers leven nooit verscheen! Het leek zijn uitgever een goed plan, Multatuli's invallen, aforismen, aanzetten tot, fantasieën, columns, toneelstukjes en andere schrijfsels onder de verzamelnaam *Ideën* (geen spelfout!) uit te geven. Dat gaf de fans regelmatig wat te lezen, en Dekker inkomsten. En zo verschenen stukken *Woutertje Pieterse* tussen 1862 en 1877. Multatuli vond het wel mooi, dat alles door elkaar en met elkaar in verbinding stond.

Maar lezers zijn behoudender dan Multatuli: na zijn dood gaf zijn weduwe toe aan de druk en stelde zelf een min of meer zelfstandig leesbare roman samen: *De geschiedenis van Woutertje Pieterse. – Uit zijn Ideën verzameld door zijn Weduwe* (1890). De dromen en fantasieën van het jongetje Woutertje Pieterse gingen nu voor het eerst een zelfstandig leven leiden. Een klassieke *Bildungsroman* was geboren, nieuwe generaties lezers sloten de innemende Woutertje in hun hart. Wel moest de roman naar de eisen van de tijd steeds opnieuw bewerkt (lees: verkort) worden. Vorig jaar maakte Ivo de Wijs de kortste *Woutertje Pieterse*. In de kolommen van *NRC Handelsblad* discussieerden rekkelijken en preciezen fanatiek over De Wijs: was hij een brute verminker van kunstwerken

BOVEN - Woutertje, lezend in *Glorioso* op het 'onnodige' bruggetje.
ONDER - Woutertje heeft net zijn bijbeltje verkocht. Jan Kruis situeerde deze scène op de plek waar nu in Amsterdam de Beurs van Berlage staat.

Eindelyk sprak het meisje:
Daarom, o edele broeders, laat me vry van keuze. Ik kan niet... Ik kan niet!
De zon heeft gesproken, en gezegd dat gy kiezen zoudt, Aztalpa...
Hé? Emma heette zy...
... want zie, z'n pylkoker lag naast hem ...

BOVEN - Bij het Peruaanse sprookje wisselt Kruis beelden hiervan af met Wouterje die aan zijn vriendinnetje Femke dit verhaal vertelt. Een van de vele voorbeelden van hoe Kruis steeds anders Multatuli's grilligheid in beeld brengt.

ONDER - Meester Pennewip leest Wouters *Rooverslied* voor. Deze scène is bewerkt tot een mini-opera die onder leiding van Els Kruis bij de opening van de Jan Kruis-tentoonstelling over *Wouterje Pieterse* werd opgevoerd.

of redde hij Woutertje voor een ontleesd pc-publiek? Hoe dan ook: er bestaat helemaal geen zelfstandige oeruitgave: elke editie los van de *Ideën* is per definitie een *remake* van de bewerker. En Jan Kruis is al de negende in een illustere rij.

Grafisch multimedia-spektakel

Deze bijzondere status van *Woutertje Pieterse* gaf Jan Kruis de kans Dick Matena – met zijn doctrine van tekstbehoud – links èn rechts te passeren. Enerzijds moet ook hij, net als al zijn voorgangers, snijden in Multatuli's tekst, wat de leesbaarheid ten goede komt. Anderzijds gaat Jan Kruis verder dan Matena's *De avonden* of *Kort Amerikaans*. Om de tijdssfeer op te roepen, zijn de oorspronkelijke letters van de 1890-editie gescand en hergebruikt; en originele typografische tekens zoals haarlijntjes tussen kolommen tekst overgenomen (een dievenklus waarvoor vormgever Rudy Vrooman tekende). Kruis speelt, Multatuli's grilligheid indachtig, met tekst en beeld. Er is losse tekst, (originele!) tekst in balloons en tekst onder stripstroken. Kruis schildert en tekent in gouache, acrylverf, ecoline, inkt en potlood. Van een traditioneel stripboek is dus geen sprake, wel van een rijk geïllustreerd leesboek, 30 bij 40 centimeter (!), met in het eerste deel van 128 pagina's, niet minder dan 161 (strip-)platen. Daaronder ook foto's van in het verhaal voorkomende afbeeldingen, bij voorbeeld van de al eerder genoemde schelmenroman *Glorioso* en van de kleurplaten van Woutertje.

Van alle bewerkingen is deze het meest een feest voor het oog. We zien Wouters beslissende ontmoeting met zijn Femke en zijn eerste stappen in de maatschappij. Zijn kleinburgerlijke milieu wordt met veel spot neergezet. We ontmoeten de spreekwoordelijke meester Pennewip met zijn wippende pruik, die zijn humeur weerspiegelt (Pennewip is spreekwoordelijk kunnen worden omdat Multatuli zo'n goede *speaking name* voor hem verzon; denk in dit verband ook even aan de dominees Splitvezel en Wawelaar!). Jan Kruis interpreteert ook: Wouters buurvrouw juffrouw Laps werd

Rooverslied.

Met myn zwaard,
Op m'n paard,
En myn helm op het hoofd,
Er op in! En den vyand den schedel gekloofd,
En vooruit!

– Christenzielen, riep 't heele gezelschap, is-i dol?

En vooruit!
Op den weg,
Langs de heg,
Met een houw en een stoot
De dragonders verjaagd, en den markgraaf gedood...

– Lieve goeie god, wat heeft-i toch tegen dien markgraaf? jammerde de moeder.

Om den buit!

– Zieje, 't is om den buit, zei juffrouw Laps, *ik* zeg maar altyd, men begint met 'n bybel, en...

En die buit
Is myn bruid...

– Hebje van z'n leven... z'n bruid! De jongen heeft pas gewisseld!

En die buit
Is myn bruid,
My gekocht met m'n staal...

– Met z'n st... a... a... a... l!

En die buit
Is myn bruid,
My gekocht met m'n staal,
En ik voer, als een veêr, met my mee haar in 't zaal,
Naar de grot...

– Hemelsche genade, wat wil-i in die grot uitvoeren?

Als de wind
Zoo gezwind,
Jaag ik voort met myn vracht,
En ik sla op haar
schreien en kermen...

– Och, gerechtige vrede, 't mensch kermt 'r van!

En ik sla op haar schreien en kermen geen acht,
Wat genot!

– Dat noemt-i genot! Ik word 't koud van!

En dan weer
Op-en-neer,
Rechts en links door het land...

– Lieve Jesis, daar gaat-i weer!

En dan weer
Op-en-neer,
Rechts en links door het land,
Hier een villa verwoest, daar een klooster verbrand,
Tot vermaak!

– De hel zit in dien jongen... tot vermaak!

En dan voort
Weer gespoord
Naar een nieuw aventuur...

LINKS - **Multatuli zoals Jan Kruis hem in olieverf tot leven heeft gebracht.**

WOUTERTJE PIETERSE.

En dan voort
Weer gespoord
Naar een nieuw aventuur,
En myn reisweg geteekend met bloed en met vuur,
Om de wraak...

Goeie god, wat hebben ze 'm toch gedaan?

Want de wraak
Is de taak
Van den koning van 't woud...

– Is-i razend... 'k zal 'm koningen!

Want de wraak
Is de taak
Van den koning van 't woud...
Die, alleen tegen allen, zyn schepter behoudt...

– Wat is dát voor 'n ding?

Die, alleen tegen allen, zyn schepter behoudt,
En banier!
Op, hoezee...
Wie gaat mee?

't Gezelschap rilde op die uitnoodiging.

Op, hoezee...
Wie gaat mee?
Nu geen schepsel verschoond,
Nu de mannen gehangen...

– Lodderyn! Trui, je ziet dâ-k...

Nu de mannen gehangen, de vrouwen...

– Lodderyn... lodderyn!

de vrouwen gehoond...

– Lodderyn, lodderyn, lodderyn... Trui!

de vrouwen gehoond,
Voor pleizier!'

– Voor pleizier... herhaalde meester
op 'n graftoon, voor pleizier!
Hy... doet... die... dingen... voor... zyn... plei... zier!

't Heele gezelschap lag in zwym. Ook Stoffel's pyp was uitgegaan. Maar Wouter had iets kalms in z'n wezen, en toen z'n moeder hem genoeg geslagen had om haar bezinning terugtekrygen, legde hy zich niet ontevreden neer in 'n hoekje van de achterkamer, waar-i weldra insliep om te droomen van FANCY.

RECHTS - De grote afwisseling in stijlen waarmee Jan Kruis heeft gewerkt versterken zeer de afwisselende sfeer van de scènes. Ontroerend mooi zoals Femke en Wouter samen op het bruggetje staan. Met recht: 'een lieve schildery' en ernaast zien we uit deze grafische multi-mediashow de uiterst komische maar o zo schijnheilige broertjes Halleman.

Hy legde 't op de leuning van de brug, en begon te lezen.
FEMKE, grooter dan hy, had den arm om z'n hals geslagen, en wees hem met de andere hand wat hy lezen moest! Een lieve schildery!

vaak als een onaantrekkelijke heks gezien, maar Kruis maakt van haar een naar Woutertje hunkerende en smachtende, niet onaantrekkelijke vrouw. Woutertjes vaderloze gezin komt er niet goed af vergeleken met dat van dokter Holsma. In deze scènes kan Multatuli zijn verlichte ideeën over vrije opvoeding kwijt, die hij overigens net als zijn medestander Jean-Jacques Rousseau zelf niet tot uitvoering weet te brengen: hij leeft meestentijds gescheiden van zijn gezin. Is Multatuli hier autobiografisch, Jan Kruis is dat op zijn manier ook: het gezin vertoont *Jan, Jans en de kinderen*-trekken, met Woutertje die hier wel wat op Jeroentje lijkt. En steeds weer doemt het beeld op van Woutertje op dat onnodige bruggetje bij die molen.

Het geeft het verhaal een Anton Pieck-uitstraling. Maar dan wel een Pieck met pillen, want een volgende scène is een Peruaans sprookje in de raamvertelling die *Woutertje Pieterse* óók is, en die door Nicolette Wever, één van Kruis' studenten van de Groningse Academie, onkruisiaans knallend is ingekleurd. En weer een ander subverhaal is getekend door gasttekenaar, collega en vriend Jan van der Voo. Zelf noemt Jan Kruis het een grafische multimediashow. En dat ís het, met een kleine variatie op één van Multatuli's eretitels: een vat vol teken-strijdigheden. Met zijn bewerking wil Jan Kruis ervoor zorgen dat *Woutertje Pieterse* weer springlevend is en moeiteloos mee

RECHTS - Wouter op bezoek bij dokter Holsma. Hier kan Kruis het niet laten om even de sfeer van *Jan, Jans en de kinderen* op te roepen.

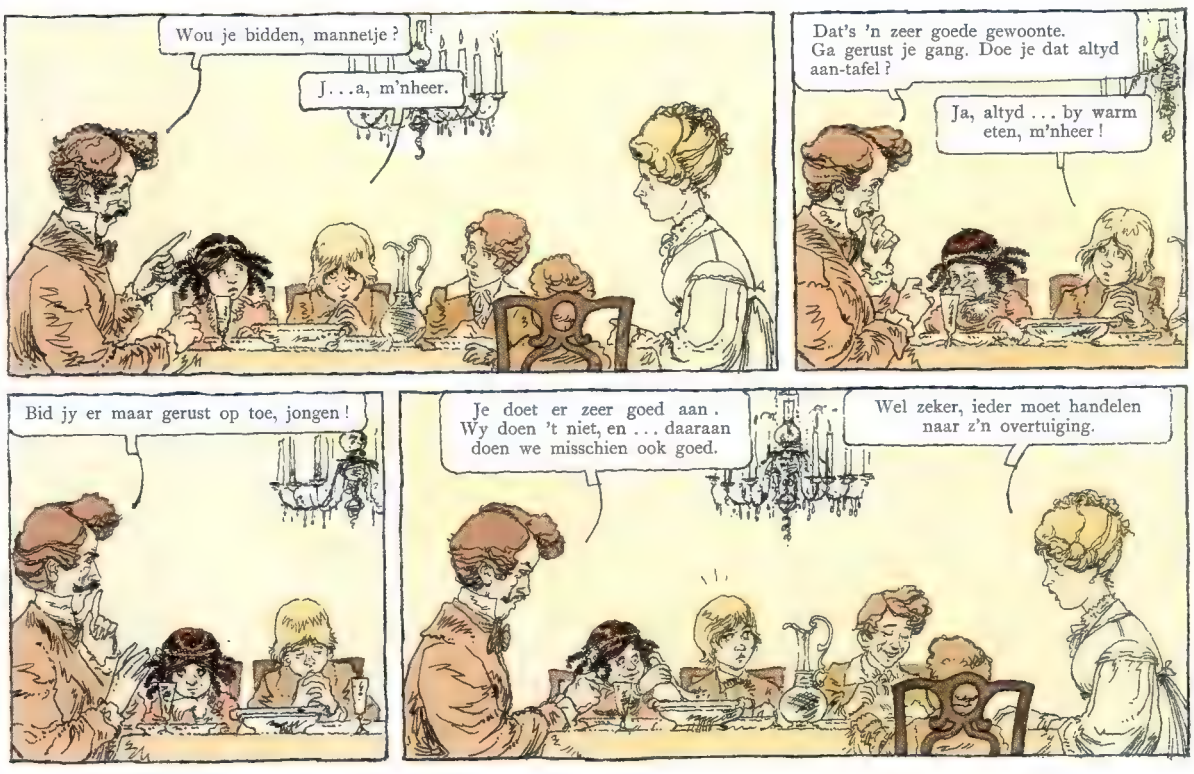
Wou je bidden, mannetje?
J...a, m'nheer.
Dat's 'n zeer goede gewoonte. Ga gerust je gang. Doe je dat altyd aan-tafel?
Ja, altyd ... by warm eten, m'nheer!
Bid jy er maar gerust op toe, jongen!
Je doet er zeer goed aan. Wy doen 't niet, en ... daaraan doen we misschien ook goed.
Wel zeker, ieder moet handelen naar z'n overtuiging.

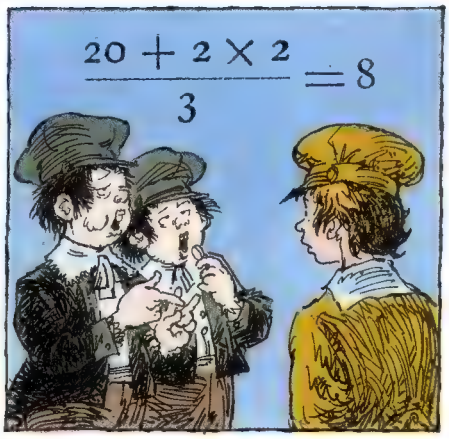

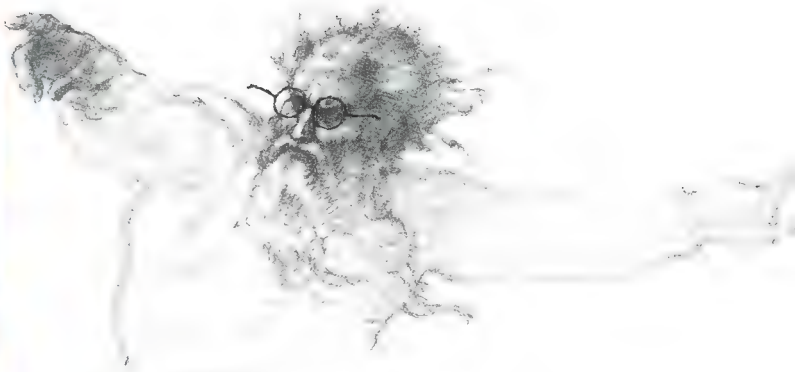

kan: een negentiende-eeuws verhaal in een eenentwintigste-eeuws jasje.
En het is opvallend, hoe de psychologische diepgang (niet dat Dekker daar iets van wilde weten!) versterkt wordt door deze eerste echt geïllustreerde bewerking. Zo zucht Woutertje onder de bedillerige, christelijke moraal in zijn omgeving. Dat gaat er bij de dokter een stuk meer ontspannen aan toe! God treedt bij Kruis als personage op, in de lijnen van Michelangelo, maar met een ondeugend en ontnuchterend brilletje op. Die dubbele moraal tonen ook de kostelijke Hallemannetjes, d.z.b.f.w. (= die zo bijzonder fatsoenlijk waren, maar ondertussen!).
Jan Kruis heeft zich in de loop der jaren gedocumenteerd in onder andere het Nederlands Theaterinstituut en het Multatulimuseum in Amsterdam. De conservator van dat kleine maar fijne museum (en ook bestuurslid van Het Stripschap, maar dit terzijde) is Jos van Waterschoot, die het voorwoord bij het boek schreef. Deze maand stelt het Amsterdamse Van Gogh Museum de tekeningen van Jan Kruis tentoon. Bij de opening van die expositie werd de korte opera *Rooverslied* gezongen, geschreven door Rob van der Linden. Els, koordirigente en echtgenote van Jan, leidde het koor. *Rooverslied* is van Woutertje Pieterse zelf, geschreven voor z'n meester Pennewip. Het bezorgde hem een pruikstuip!
Multatuli zei: 'Als ik iets geschreven heb, en dat nalees, is m'n hoofdindruk: over die zaak zou veel te zeggen wezen.' Jan Kruis heeft dat gedaan. Gelukkig niet het laatste woord, maar wel een indrukwekkend woord, die Negende van Kruis!

willard.mans@stripschrift.nl

De tekst van dit artikel is gebaseerd op een eigen interview met Jan Kruis en op het bovengenoemde voorwoord van Jos van Waterschoot.

BOVEN - God met bril, zoals die optreedt in *Woutertje Pieterse*, in de lijnvoering van Michelangelo.

ADVERTENTIE

SNOEK
STRIPS, COMICS AND MORE

Snoek strips is al
25 jaar de speciaalzaak
in Europese strips,
amerikaanse comics,
action figures beelden,
posters en zeefdrukken.
Leuk om te verzamelen of
kado te geven!

1e van Swindenstraat 547
1093 LC Amsterdam
(bij station Muidenpoort/ Dappermarkt)

Tel: 020-6684764
Fax: 020-6650469
snoek@snoekstrips.nl

Bezoek onze website:
www.snoekstrips.nl

ADVERTENTIE

Nederlandse Stripklassiekers
voor de jeugd van toen

TOM POES

Integrale uitgave van de 69 Tom Poes-verhalen uit het weekblad Donald Duck.
De verhalen waren voor velen de eerste kennismaking met de avonturen van Tom Poes en Heer Bommel.
Geheel in de originele kleuren gedrukt.
Reeds 18 delen verschenen. Prijs per deel € 59.

Eric de Noorman

Voor het eerst volledig in boekvorm: alle verhalen van Eric en Erwin de Noorman.
Van alle striphelden die in de jaren veertig en vijftig hebben rondgelopen, is Eric de Noorman degene die het meest tot de verbeelding van zijn lezers sprak.
Reeds 22 delen verschenen. Prijs per deel € 52.

DICK BOS

Alle 73 avonturen van Dick Bos in een reeks van 19 luxe banden.
In april 1941 lag in de kiosken een klein boekje met een compleet stripverhaal! En wat voor één! Een met een echte held: judoka-detective Dick Bos!
Reeds 9 delen verschenen. Prijs per deel € 52.

Kijk op www.uitgeverij-panda.nl of vraag meer informatie.
T: 070 3615393, F: 070 3060256, E: info@uitgeverij-panda.nl

FOTO RIK SANDERS

Albert Uderzo heeft niets tegen manga's

DOOR DIDIER PASAMONIK
VERTALING FRITS VAN DER HEIDE

Op 25 april vierde Albert Uderzo (1927) zijn 80e verjaardag. Tijdens de recente uitreiking van zijn koninklijke onderscheiding in de residentie van de Nederlandse ambassadeur in Parijs, hadden wij de gelegenheid de auteur te ontmoeten. Hij sprak over zijn laatste album en de mogelijkheid van een 34e avontuur van *Asterix*.

BOVEN - Uderzo en zijn echtgenote tijdens de receptie op 6 maart in de ambtswoning van de Nederlandse ambassadeur in Parijs.

Hebt u nog zin om door te gaan in dit vak, na zo'n lange carrière?

Albert Uderzo: In het begin was het een zeer slecht betaalde baan, maar we deden het vooral omdat we het leuk vonden. Later werd het beter betaald. Dat is heel plezierig, maar we hadden het aanvankelijk niet verwacht. Als ze me toen hadden verteld dat ik in de residentie van de Nederlandse ambassadeur een onderscheiding zou krijgen, dan had ik gezegd: 'Dat is onmogelijk, ik droom, dat kan niet'.

Dit is toch niet uw eerste onderscheiding?

Ik ben in Frankrijk onderscheiden. Er zijn regeringen geweest die ons, René Goscinny en ikzelf, prijzen hebben toegekend. Kleine, en ook heel grote. Maar het is de eerste keer dat het om een buitenlandse onderscheiding gaat. Dat is des te vererender. Ik verzeker u dat dit voor mij een heel bijzonder moment is.

Uw laatste album – *Het geheime wapen* – is neergesabeld door de pers.

Weet u, critici doen hun werk, anders zouden ze geen critici zijn. Het klopt dat dit album slechter is ontvangen dan de andere. Volgens mij heeft men het niet goed begrepen. Ik heb met de buitenaardse wezens, die een bezoek aan onze planeet brengen, willen aangeven welke positie de manga's in Frankrijk hebben ingenomen en welke vroeger de positie was van de Amerikaanse strip. Ik heb niets tegen manga's en nog minder iets tegen Amerikaanse strips. Integendeel; die hebben me gestimuleerd om dit vak te kiezen. Ik vond het leuk om ze door Asterix min of meer goed te laten ontvangen. We mogen niet vergeten dat de manga's in Frankrijk – ik weet niet hoe het in andere landen is – op dit moment een heel belangrijke plaats innemen. Ik werd een keer geïnterviewd door een Franse radiozender en kwam tegenover een meneer te zitten die ik niet kende. Hij greep meteen de microfoon en zei: 'Het is afgelopen met de Frans-Belgische strip. Het is nu de tijd van de manga's. De Frans-Belgische strip is verleden tijd.' Ik reageerde natuurlijk nogal koeltjes. Toen realiseerde hij zich wie er tegenover hem zat en hij voegde eraan toe: 'Behalve *Asterix*, uiteraard!' Dat vond ik nogal laf. Ik heb in de laatste *Asterix* een beetje tot uitdruk-

king gebracht wat ik vond van deze ontwikkeling. Iedereen moet de plaats krijgen die hij verdient. Als de manga's zo'n succes hebben, verdienen ze dat misschien. Het is niet aan mij om daarover te oordelen, ik wilde alleen iets in die richting doen. Weinig mensen, althans in Frankrijk lijkt het, hebben de analogie begrepen die ik in het verhaal heb gebracht. De anagrammen van de personages, nagma's voor manga's, of de naam van het personage dat een anagram is van Walt Disney, had hen evenwel op een spoor moeten brengen.

Hebben die reacties u geraakt?
Een auteur zit niet op slechte kritieken te wachten. Je wilt alleen maar lovende recensies. Maar het is niet eenvoudig om steeds weer geprezen te worden, temeer omdat vanaf het moment dat Goscinny en ik begonnen, de kritieken altijd heel positief waren. Het probleem in Frankrijk is – ik weet niet hoe het gaat in het buitenland – dat als je te lang succes hebt, je bloot komt te staan aan kritiek.

Goscinny vertelde ooit dat de critici vonden dat *Asterix* elk jaar slechter werd...
Ja. Tegenwoordig wordt René hier, en gelukkig ook elders, op waarde geschat. Hij verdient alle lof, want hij heeft heel veel bijgedragen aan het vak dat wij beoefenen. Tijdens zijn leven kreeg hij ook al veel kritiek te verduren. Wat ons geruststelt, is dat de lezers ons altijd hebben gevolgd. U hebt het over het laatste album. Ik zal u een cijfer geven: er zijn er tot dusver 2,5 miljoen albums van verkocht, alleen in het Frans. De critici mogen het dan niet waarderen, maar als je zulke verkoopcijfers haalt, heb ik liever dat de lezers me volgen dan de critici.

Is dat meer dan van het vorige album?
Van het vorige album zijn er 200.000 méér verkocht.

Receptuur

De eerste vertaling van *Asterix* verscheen in 1964, in Nederland. Dat was een belangrijk moment in uw carrière.
Ja, het was één van de eerste. In 1961 werd het eerste album van *Asterix* in Frankrijk uitgegeven.

Bemoeiden Goscinny en u zich met die vertaling?
Nee, dat lieten we over aan de vertaler. Maar we lieten wel nagaan of het om een echte bewerking ging, of de Franse woordspelingen ook grappig overkwamen in de vertaling. De bewerker moet op zijn beurt zijn talent inbrengen.

Van uw albums zijn enorme aantallen verkocht over de hele wereld. Dus je kunt ervan uitgaan dat de vertalingen goed zijn. U bent een uitzondering in de Franse stripwereld waar het gaat om het aantal talen waarin uw werk is vertaald. Waar ligt dat aan, aan het min of meer universele karakter van het personage?
U vraagt me het recept van een toverdrank dat ik niet heb. Als je iets maakt, hoop je dat het succes zal hebben, maar zo'n fenomenaal succes verwacht je niet. Als het gebeurt, laat je het zielsgelukkig over je heen komen. Goscinny heeft het al gezegd: de reden waarom Asterix een uitzonderingspositie inneemt te midden van andere strippersonages is niet te verklaren. Er is wel een theorie, maar die is nogal mager. We hebben een minderheid geschapen die moet opboksen tegen de enorme macht van de meerderheid. Misschien is Asterix voor de lezer een soort uitlaatklep. Zo reageert hij zich af op wat hijzelf moet ondergaan en waar hij niet omheen kan. Ik denk dat dit één van de drijvende krachten van de reeks is. Maar er zijn heel wat serieuze studies gemaakt over *Asterix*.

Leest u ze?
Nee.

De minderheid in *Asterix* is een Gallische minderheid. U bent van oorsprong Italiaan. Denkt u daaraan als u Romeinen tekent?
Ja, maar de Italianen van vandaag hebben niet veel te maken met de Romeinen van toen. De Romeinen zijn nu uiteraard de bewoners van de hoofdstad van Italië. Maar de economische macht bevindt zich in Milaan. Voor de Milanezen is hun stad de èchte hoofdstad van het land. Mijn Italiaanse uitgever zit in Milaan en hij laat

ONDER - **Obelix stuurde – ter verhoging van de feestvreugde – een passend cadeau aan zijn tekenaar.**

RECHTS - **Uderzo en Goscinny die elkaar alle eer bewijzen.**

Een vrolijk eerbetoon

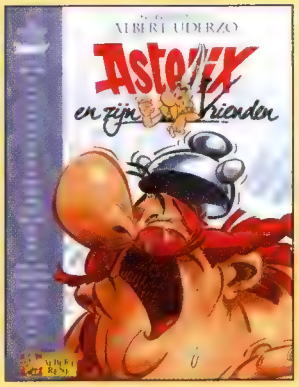

Dan word je tachtig, ben je de hemel in geprezen, heb je een serie, Asterix, *die zo'n beetje over de hele wereld geweldig wordt verkocht èn die bij voorbeeld ook in onderwijskringen hoog wordt gewaardeerd en ben je benoemd tot Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw. Dan kan je op die eerbiedwaardige verjaardag nog maar één ding wensen, en dat is de bewondering van je collega-stripmakers.*

Daarom: even geen gezeur dat de laatste albums toch wel iets minder waren, dat de toverdrank misschien is uitgewerkt, maar gewoon een enthousiast eerbetoon aan de man die mede aan de wieg heeft gestaan van de twee klassieke striphelden Asterix en Obelix. Vierendertig auteurs deden mee aan het vrolijke eerbetoon en dat leverde een aantrekkelijk album op – Asterix en zijn vrienden *(ISBN 978-2-86497-217-4, 64 pagina's, sk, €5,99) – met misschien niet altijd de allerbeste gags, maar wel met veel herkenning en duidelijk gemaakt met veel plezier en waardering.*

Onder de auteurs, zoals François Boucq, Dany, Derib, Jean Graton, Loustal en Milo Manara bevindt zich ook de Nederlandse striptekenaar Henk Kuijpers: 'Mijn albums worden verspreid door Van Ditmar, net als de albums van Asterix. *Ik heb daar goede contacten en hoorde op een gegeven moment dat er een boek zou worden samengesteld waarin diverse tekenaars een eerbetoon zouden brengen aan Uderzo. Tot mijn blijde verrassing werd ik daar ook voor uitgenodigd. Wie precies het initiatief heeft genomen weet ik niet, de administratieve afhandeling – contracten en zo – liepen via uitgeverij Albert-René. November vorig jaar heb ik het contract getekend en in december heb ik een scenario en schetsen ingeleverd, die gelijk werden goedgekeurd. De tekenaars kregen alle vrijheid, maar toch werd gevraagd om vooraf iets te laten zien.'Kuijpers ging ook naar het feest dat werd georganiseerd voor Uderzo, waar alle tekenaars kwamen. Op diezelfde dag is ook een nieuw boek van hem aan de Franse winkels uitgeleverd. 'Toeval, dat was al maanden van tevoren geregeld.' Het gaat om* Franka 7: De tanden van de draak *dat over korte tijd gevolgd zal worden door het tweede deel van het verhaal:* De ondergang van de donderdraak. *Dit jaar zullen in totaal vier boeken van Kuijpers in Frankrijk worden uitgegeven. DR*

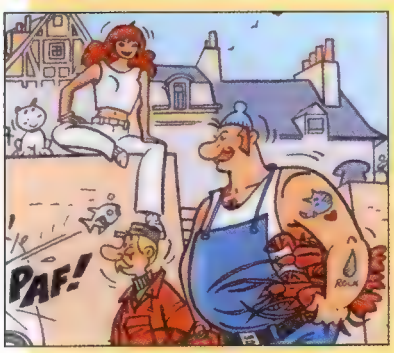

de Romeinen praten zoals Milanezen. Mijn personages praten als provincialen met een Parijs accent. Wat heel bijzonder is, is dat de Italianen voor het beroemde S.P.Q.R. op de Romeinse vaandels – dat *Senatus Populus Que Romanus* (de Senaat en het Romeinse Volk) betekent – een fraai equivalent hebben gevonden: *Sono Pazzi Questi Romani.* Dat betekent 'Rare jongens, die Romeinen!' Gezien vanuit historisch standpunt, hebben de Romeinen hun macht over een groot deel van Europa uitgebreid, hetgeen een bijzondere natie heeft opgeleverd. Maar ze hebben uiteindelijk de teugels laten vieren en zijn in verval geraakt. Toch is het ze gelukt om het continent vier eeuwen lang een Romeinse vrede op te leggen en dat is een unicum in onze geschiedenis. Je moet toegeven dat het een breedsprakig volk was – dat is het trouwens nog steeds – maar soms met goede ideeën. De Galliërs die door de Romeinen werden overheerst, konden de Romeinse nationaliteit krijgen. Er is zelfs een keizer geweest die van Gallische oorsprong was!

Asterix is nooit bij de Bataven geweest. Zit dat er nog in?

Waarom niet? Misschien een idee voor een volgend album.

Wanneer verschijnt het?

Dat weet ik niet. Zoals u weet, behoor ik niet meer tot de jongsten. Ik zou graag nog een album maken, maar daar moet je nieuwe ideeën voor vinden en dat wordt steeds moeilijker. René Goscinny zei na het tiende album al: 'Ik heb geen ideeën meer!' Hij heeft daarna nog veertien albums geschreven en ik vervolgens nog negen. Dus we zitten nu op nummer 33. Misschien komt er nog een 34e album.

didier.pasamonik@stripschrift.nl

MOEILIJK KIEZEN...

(pak ze allemaal maar op)

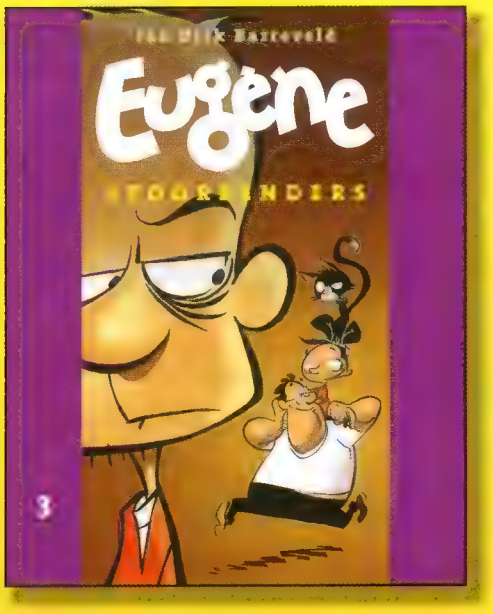

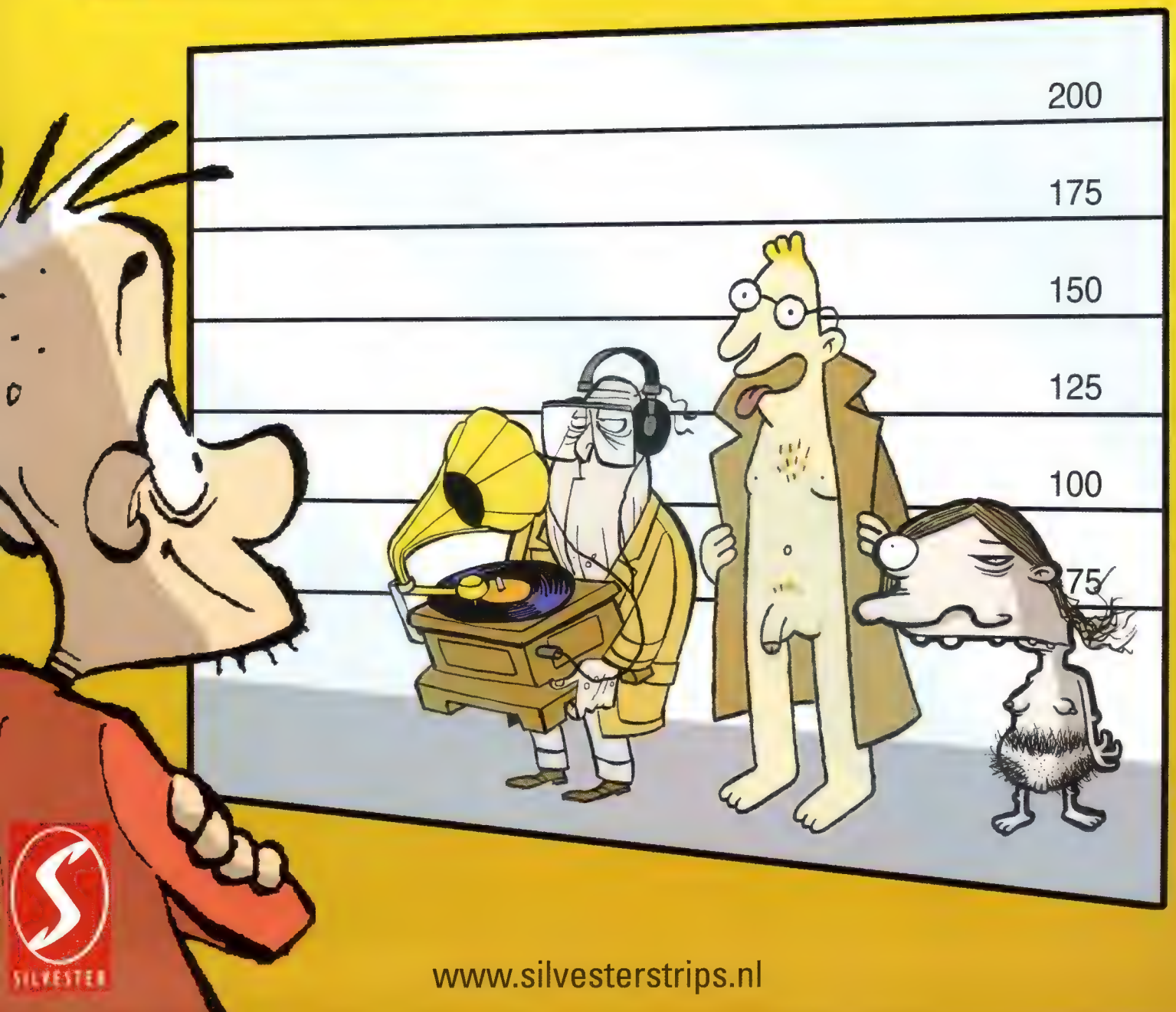

www.silvesterstrips.nl

Corentin

DOOR OLIVIER WORTEL

Het is 1945: de oorlog is net voorbij en de 21-jarige Paul Cuvelier (1923) wordt door een gemeenschappelijke kennis aan Hergé voorgesteld. Die kan je wel wat handige tips geven waarmee je als kunstenaar goed uit de voeten kan, zo redeneert de kennis. Het is een verrassende ontmoeting: Hergé is ondersteboven van het talent van de jonge kunstenaar. Hij stimuleert Cuvelier met het voorstel een strip te maken naar een scenario dat hij samen met Edgar P. Jacobs heeft verzonnen: *Tom Colby*. Cuvelier stelt hen niet teleur en men is hem dan ook niet vergeten als er in 1946 een nieuw blad gaat verschijnen...

BOVEN - Tekening voor het omslag van *Kuifje 4*, 1946. RECHTSONDER - Tekening voor het omslag van *Kuifje 6*, 1947. ERNAAST - Tekening voor het omslag van *Kuifje 8*, 1946. ONDER - Schets voor *Corentin* getekend met potlood en Oost-Indische inkt.

Opnieuw neemt Hergé de talentvolle Cuvelier bij de arm door hem te betrekken in het avontuur met het weekblad *Kuifje*. Vervolgens raadt hij de jonge tekenaar aan eens wat dieper in te gaan op enkele ideetjes over *Corentin*, een figuur waarover hij in het verleden vaak verhaaltjes vertelde aan zijn jongere broers. Opnieuw een strip tekenen valt de kunstenaar zwaar, liever zou hij verder gaan met zijn andere projecten. Pas als Jacques van Melckebeke, in die tijd de hoofdredacteur van *Kuifje*, hem een helpende hand toesteekt voor het uitwerken van het scenario komt het project een beetje op gang. Het verhaal gaat dat het de hand van Van Melckebeke is die de strip zijn bijzondere charme meegeeft. In werkelijkheid geeft hij Cuvelier slechts enkele handreikingen, de rest laat hij aan de jonge kunstenaar over.

Zo ontstaat uiteindelijk *Corentin*, de strip die ondanks al zijn oubolligheid tijdloos blijkt. Als de jonge Corentin van zijn slechte oom wegvlucht en op een boot terechtkomt die naar een ver land vertrekt, weet de lezer al hoe laat het is: dit is het begin van een avontúúr. De boot wordt al snel gekaapt door piraten, al weet Corentin ze door een list - hij gooit onopvallend een scheepsbeschuit tegen het hoofd van een piraat waardoor die ruzie krijgt met zijn gabbers - allemaal uit te roeien. Helaas is de bemanning dan ook al uitgeroeid. Corentin blijft alleen achter op de boot, die ondertussen op de kust van een eiland is vastgelopen. In de kajuit neemt hij het op tegen een gorilla, maar als deze gewond raakt besluit hij vriendschap te sluiten en hem te verzorgen. De gorilla doopt hij voor de gelegenheid Belzebub. Hun eerdere gevecht wordt al snel vergeten. Vanaf dat moment zijn de twee de beste vrienden.

Als Corentin vervolgens in de jungle door een slang wordt aangevallen blijkt dat zijn vriendschap met de gorilla zo zijn voordelen heeft: Belzebub redt hem: 'Woest slingert de gorilla de slang tegen een boom.' Even later maakt het tweetal kennis met Moloch, een woeste tijger. Nadat ze het vervaarlijke beest echter een wild zwijn hebben gevoerd blijkt dat de tijger alleen maar honger had en ook behulpzaam kan zijn. Het moge duidelijk zijn: de avonturen van Corentin bestaan uit dingen waar ieder jongetje vroeger van huiverde: wilde beesten, verre landen en in een verder stadium zelfs woeste inboorlingen en kwaadaardige sektes. En in de loop van het eerste verhaal maakt hij kennis met het jongetje Kim, dat hem vervolgens zal blijven vergezellen bij de rest van zijn avonturen. De prachtige tekeningen van Paul Cuvelier zijn er voornamelijk de oorzaak van dat de albums vandaag de dag nog altijd zoveel leesplezier teweegbrengen; met slechte tekeningen zouden de verhalen door de mand vallen. Er mag overigens wel rustig worden gesteld dat Cuvelier op het vlak van realistisch teken-

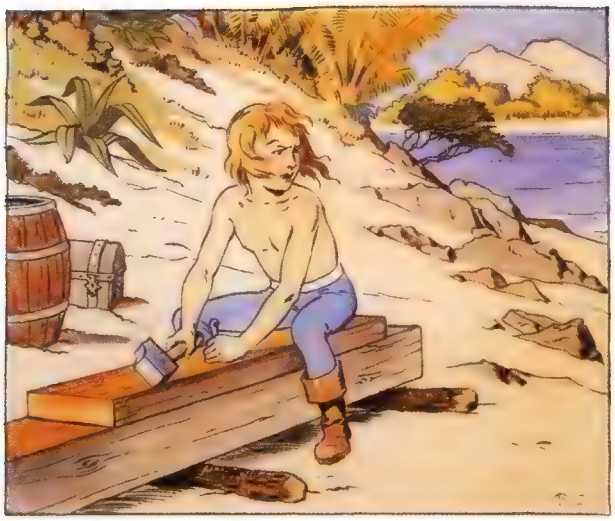

ROESTVRIJ EN IJZERSTERK

In deze serie artikelen behandelt *Stripschrift* strips die nog steeds de moeite waard zijn en niet mogen worden vergeten.

GEHEEL LINKS - Tekening van Corentin Feldoë uit 1943. Later tekent Cuvelier duidelijk een oudere Corentin.
LINKS - Cuvelier was constant bezig om de perfecte tekening te maken. Zijn atelier puilde dan ook uit van ontwerpen en probeersels. Deze potloodstudie van Corentin is uit 1949.
ONDER - Zelfportret uit 1955.

werk bij *Kuifje* verreweg de beste was, en dat hij ook nooit meer overtroffen zou worden. Als verteller was hij echter wat minder capabel.

Geen voldoening

De fantastische avonturen van Corentin is de titel van het eerste deel dat in 1950 in de befaamde Lombard-collectie wordt uitgebracht. Dan nog voornamelijk in zwart/wit, al zijn er wel enkele paginagrote afbeeldingen in kleur (die eerder waren gebruikt als kaft voor *Kuifje*) in het voor die tijd zeer luxe boek opgenomen. In het jaar 1950 verlaat Cuvelier ook voor de eerste keer de stripwereld, om in zijn eigen atelier vrij werk te maken.
Hij heeft dan drie verhalen over Corentin gemaakt: *De fantastische avonturen van Corentin* en *De nieuwe avonturen van Corentin* zijn allebei duidelijk door het Verre Oosten geïnspireerd. In het derde verhaal, *Corentin en de Roodhuiden*, maakt Cuvelier een plotselinge sprong naar het Wilde Westen. Niet alleen de setting is compleet anders dan in de eerste verhalen, ook in de tijd wordt zomaar eventjes een sprong gemaakt van honderd à tweehonderd jaar. De lezers hebben er geen problemen mee. Ook in het Wilde Westen beleeft Corentin weer precies de avonturen die elk jongetje daar wel zou willen beleven. De eerste breuk tussen Cuvelier en de strip heeft te maken met zijn persoonlijke ambities: als kunstenaar bereikt hij met het tekenen van strips nooit de voldoening die hij zoekt. Ook de rest van zijn carrière wordt overschaduwd door het feit dat hij alleen geld verdient als hij strips maakt.

Als Cuvelier in 1958 tot zijn teleurstelling moet concluderen dat er van zijn kunst niet te leven valt keert hij terug bij het weekblad *Kuifje*. Hij begint aan een nieuw avontuur van Corentin – *De magische dolk* –, maar halverwege blijft hij steken en komt hij niet meer verder. Michel Regnier, op dat moment nog de onbekende scenarist Greg, springt bij en schrijft de rest van het verhaal. Cuvelier heeft ook daarna geen inspiratie meer voor scenario's. Samen met Greg werkt hij verder aan enkele andere series, waaronder *Zilveren Vlam*, dat zich in de Middeleeuwen afspeelt. Met Jacques Acar maakt hij *Wapi*, een strip over een indianenjongetje. Beide series kennen een redelijk succes, maar blijven beperkt tot slechts enkele verhalen. Ook neemt hij samen met Greg de serie *Dientje* over van Françoise Bertier en André Gaudelette, die daar in het Frans al even mee bezig waren. Deze serie blijft net als de andere beperkt tot slechts een klein aantal verhalen.

Stuifkennis Paul Cuvelier

- Hij verwierf zijn plek in *Kuifje* door een serie van acht aquarellen die hij aan Hergé liet zien. De meester van de klare lijn was ondersteboven van deze illustraties, die aansloten bij de verhalen die de jonge kunstenaar vroeger aan zijn jongere broertjes vertelde.
- De inspiratie voor deze verhalen haalde hij uit de boeken *Robinson Crusoë* van Daniel Defoe en uit *Corentin Quimper* van Paul Féval, waar ook de voornaam van zijn held vandaan komt.
- Gedurende zijn carrière blijkt helaas voortdurend dat de strip toch niet het ideale medium voor hem is: eigenlijk wil hij net zo lang aan een tekening blijven schaven totdat deze helemaal perfect is. Die vrijheid zal hij bij zijn werk voor *Kuifje* nooit hebben. Dit werd ook duidelijk aan de mensen die zijn atelier mochten bezoeken: in feite was dat een opslagplaats voor de duizenden gravures, schetsen en losse tekeningetjes die hij maakte.
- Hij tekende alles uit zijn hoofd: hij gaf de voorkeur aan het herscheppen van de werkelijkheid boven het reproduceren daarvan. Hij was gefascineerd door de dierenwereld en de anatomie van het menselijke lichaam, het liefst in beweging.
- In 1951 opende Cuvelier een atelier in Bergen, waar hij gedurende zeven jaar alleen met vrije kunst bezig is. Hierbij komt naast de liefde voor het schilderen ook zijn passie voor beeldhouwen sterk naar voren, waarbij hij naar hartenlust bewegende mensenlijven kan vastleggen. Teleurgesteld komt hij er na lange tijd achter dat hij van kunst alleen niet kan leven.
- De ontmoeting met Jean van Hamme betekent een ommekeer in zijn carrière: hij ontdekt dat ook bij het maken van strips meer vrijheid mogelijk is. Het voor die tijd revolutionaire en gewaagde *Epoxy* is het resultaat van de samenwerking. Naar huidige maatstaven is het experiment niet meer erg opzienbarend, los van het prima tekenwerk...
- De waardering voor zijn werk komt helaas pas na zijn dood: vijf jaar na zijn overlijden wordt *Corentin* herdrukt en begint er interesse te ontstaan voor zijn vrije werk als kunstenaar.

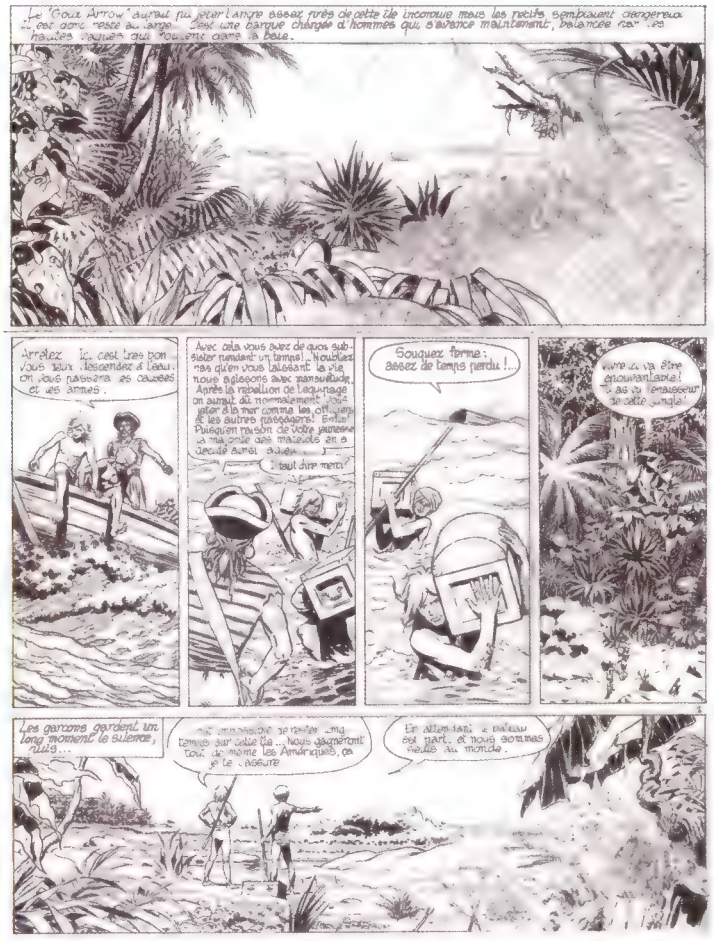
Le "Coup Arrow" aurait pu jeter l'ancre assez près de cette île inconnue mais les récifs semblaient dangereux
Arrêtez ici, c'est très bon
Souquez ferme : assez de temps perdu !
Ouf ! on va être emmerdants !

BOVEN - In 1949 heeft weekblad *Kuifje* behoefte aan een nieuw westernverhaal. Cuvelier maakt hiervoor *Corentin en de roodhuiden*. Deze tekening stond op het omslag van *Kuifje 17* van 28 april 1949.

MIDDENBOVEN - De eerste pagina van *Corentin en de wildeman* (*L'Ogre Rouge*) uit 1973. Het verhaal zou nooit in album verschijnen.

RECHTSBOVEN - Cuvelier maakte een reeks studies van een oudere Corentin. Deze uit 1975 heeft een treffende gelijkenis met zijn schepper.

Echte passie

Pas ver in de jaren 1960 gaat Paul Cuvelier verder met *Corentin*. Samen met Jacques Acar maakt hij *De vloek van de cobra*. Vervolgens werkt hij samen met de onbekende Vanham, die later onder de naam Jean van Hamme heel wat successeries zal schrijven, maar op dat moment nog een totale onbekende in de stripwereld is. Vanham schrijft twee scenario's voor Cuvelier: *De prins van de woestijn* en *Het rijk van het zwarte water*, waarin het fantastische een grotere rol begint te spelen. In tegenstelling tot de vier voorgaande verhalen, die de klassieke omvang van 62 pagina's hadden, tellen deze albums nog maar 44 pagina's. Dat heeft te maken met het feit dat albums uitkomen als onderdeel van de collectie Jong Europa, waarbij uitgeverij Lombard streeft naar een standaarddikte, hoewel in het begin van die serie nog nonchalant met allerlei diktes werd gewisseld. In het laatste album van de twee, tegelijk het laatste avontuur van Corentin, gaat Vanham nog verder met de bovennatuurlijke elementen. Het tekenwerk van Cuvelier in dat album doet vermoeden dat hij er steeds minder zin in had.

Na deze laatste samenwerking krijgt Cuvelier het steeds moeilijker met zichzelf: hij kan zich niet goed meer motiveren en haakt na enkele pagina's af bij wat het laatste avontuur van Corentin had kunnen zijn: *Corentin et l'Ogre Rouge*, naar een scenario van Jacques Martin. Later past Martin dat verhaal overigens nog aan om het voor zijn serie *Alex* te gebruiken: *De prooien van de vulkaan* (1978) is er op gebaseerd. Het zal Martin niet veel moeite gekost hebben want Corentin en zijn maatje Kim hebben veel overeenkomsten met Alex en Enak. Over de vraag waarom Vanham niet meer bij dat scenario is betrokken is overigens maar weinig bekend. Misschien had hij het inmiddels gewoon te druk met andere zaken.

Na deze laatste poging trekt Cuvelier zich terug in zijn atelier om zich met zijn echte passie bezig te gaan houden: de kunst. Hij zal er echter niet lang van genieten: op 5 augustus 1978 sterft hij na een lang ziekbed. Hij is overigens niet de enige stripgrootheid die in die periode sterft: René Goscinny en Maurice Tillieux gingen hem niet veel eerder al voor. Met de *Corentin*-strips is het echter nog niet afgelopen: vijf jaar later wordt de dood van Cuvelier herdacht met de publicatie van het verhaal *De drie parels van Sa-Skyah*, dat door negen tekenaars wordt uitgewerkt naar een scenario van Yves Duval. Die baseerde zich op zijn beurt weer op een verhaal dat Van Hamme schreef voor een *Kuifje Pocket*. Helaas wordt de sfeer van de originele verhalen niet meer gehaald. Het is de laatste strip van Corentin.

olivier.wortel@stripschrift.nl

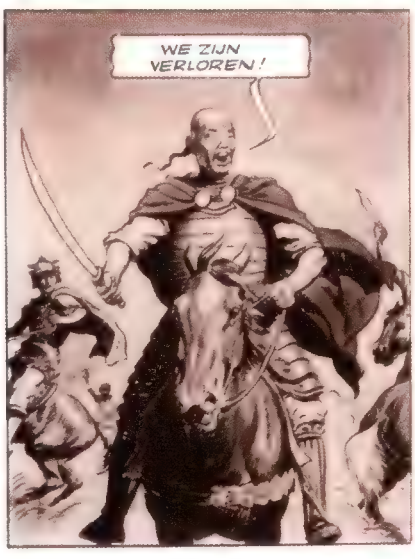

RECHTS - *De nieuwe avonturen van Corentin* speelt zich af in China. In het verhaal wordt een klassieke goed-en-slecht-verhouding in beeld gebracht door de moedige prins Song (rechts) en de lafhartige Chang (links).

Stuifkennis Corentin

- De naam *Corentin Feldoë* is niet zomaar gekozen: zowel de voor- als achternaam zijn typisch Bretons. Cuvelier vindt Bretagne de mooiste streek van Frankrijk.
- De avonturen verplaatsen zich uiteindelijk vooral naar het Verre Oosten omdat Cuvelier dat gebied nòg mooier vond.
- Corentin was er bijna niet geweest: in eerste instantie wil Cuvelier vooral de avonturen van *Ederic en Euzennius* uitwerken. Aanvankelijk heeft Cuvelier als hij start met *Corentin* alleen de namen van de hoofdfiguren, hun leeftijd en wat losse steekwoorden op papier.
- Hergé raadt hem aan toch maar de avonturen van Corentin uit te werken: 'Werk het om naar een stripscenario, je zult er iets uitstekends van maken!'
- In de jaren 1980 wil *Belvision*, bekend van de vele stripverfilmingen, een lange *Corentin*-animatiefilm maken. Het plan gaat niet door, vooral omdat *Corentin* alleen in Frankrijk en de Benelux bekendheid geniet.
- Raymond Leblanc, naast oprichter van *Kuifje* ook oprichter van de animatiestudio *Belvision*, heeft in de periode dat hij de leiding had over het filmbedrijf zijn uiterste best gedaan om het plan te realiseren.
- Later ontstaat nog een plan voor een tekenfilmserie van 26 delen, waarvoor twee jonge Franse scenaristen worden aangetrokken. Het plan is de oorspronkelijke verhalen te laten voor wat ze zijn en compleet nieuwe verhalen te creëren. Als de serie een succes zou worden, dan zouden daar weer stripalbums van gemaakt kunnen worden. Het blijft uiteindelijk bij een proeffilm uit 1992 van Vivien Miessen, op scenario van Jean van Hamme. Ondanks de enthousiaste ontvangst op de diverse festivals wordt het project uiteindelijk stopgezet, wat vermoedelijk ook te maken heeft met de teloorgang van *Kuifje* in 1993.

ADVERTENTIE

De historische canon van Fokke & Sukke
voorwoord van Frits van Oostrom
Reid, Geleijnse & Van Tol
96 pagina's, paperback
Uitgeverij Catullus, 8,95 euro
9789078753032 (*Strips in Voorraad*)

ADVERTENTIE

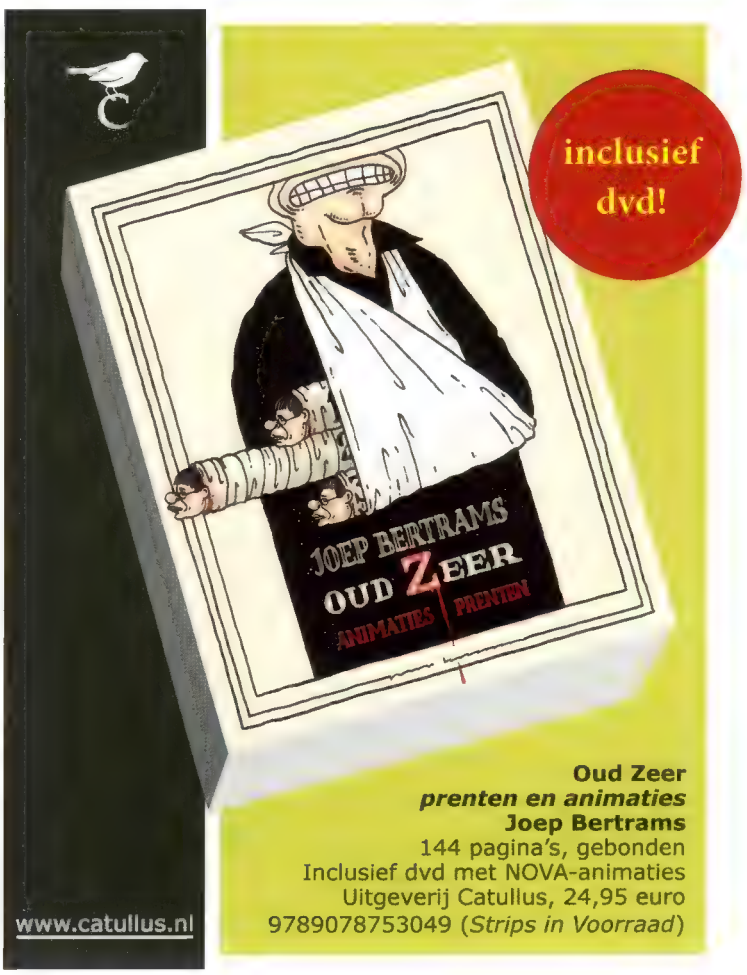

Oud Zeer
prenten en animaties
Joep Bertrams
144 pagina's, gebonden
Inclusief dvd met NOVA-animaties
Uitgeverij Catullus, 24,95 euro
9789078753049 (*Strips in Voorraad*)

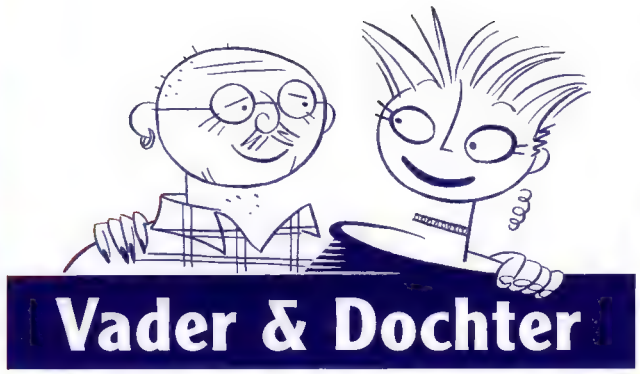

Vader & Dochter

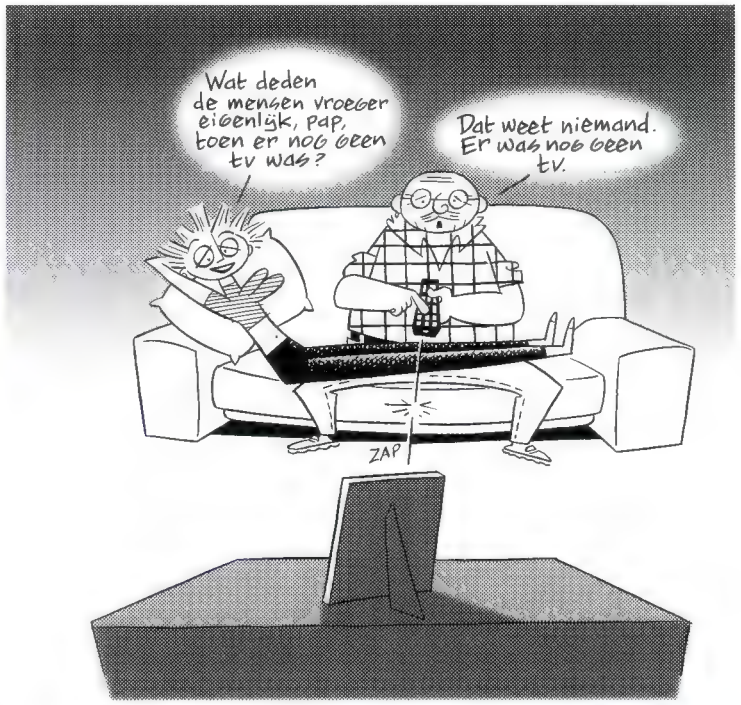

De strip *Vader & Dochter* maakte Peter de Wit – in opdracht van Comic House – vier jaar voor *Mikro Gids* en daarna nog even voor *Veronica Magazine*. De Wit: 'Bij het ontwerpen van deze strip had ik Het Goede Gevoel. De situatie rond een vader, een dochter en de overleden moeder maakte het meteen méér dan een gewone gagstrip en ik kon er helemaal induiken. Maar de serie waarin ze het graf van de moeder bezoeken (zie het album *De mannetjes van De Wit*) bracht nogal wat negatieve reacties teweeg bij lezers en toen zakte het bij mij een beetje in. Je denkt met iets bijzonders bezig te zijn en het wordt niet opgepikt. Daarna werd het tòch een gewone gagstrip, met gelukkig nog wel een paar goede series erin. Toen *Veronica Magazine* wilde stoppen liet ik in het laatste stripje de vader sterven en de dochter zelfmoord plegen en dat was dat.'

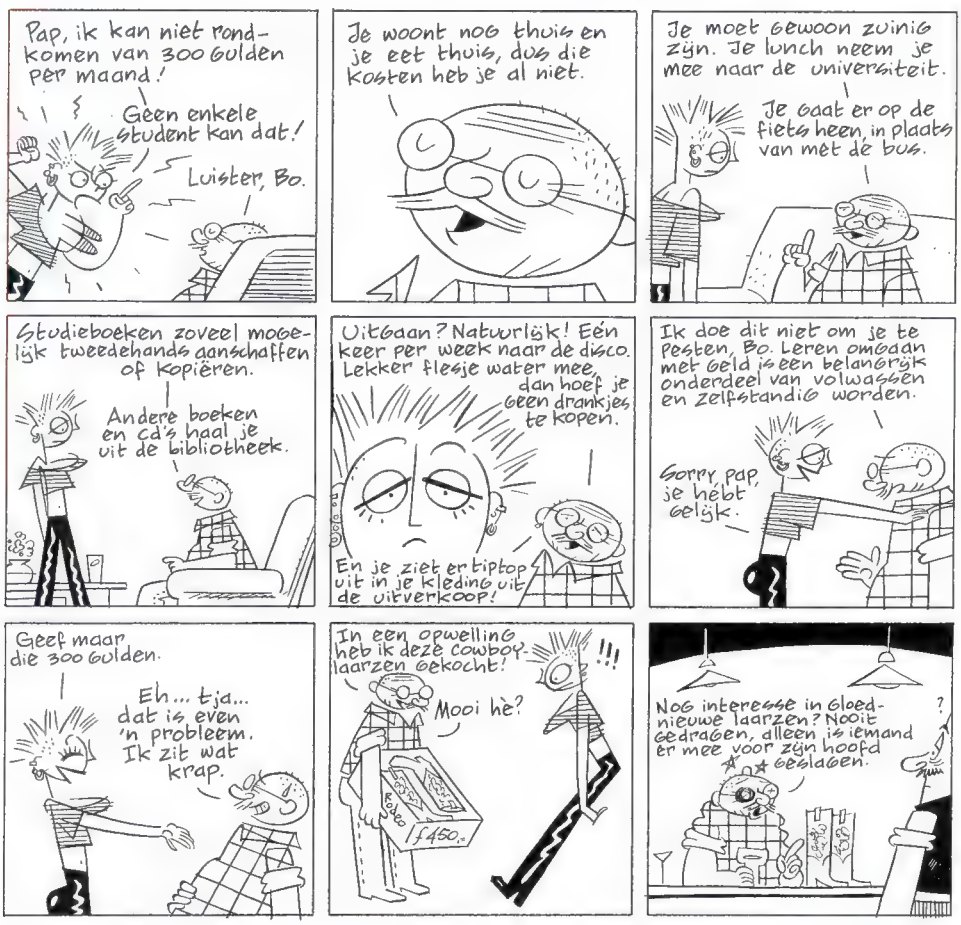
Pap, ik kan niet rondkomen van 300 Gulden per maand!
Geen enkele student kan dat!
Luister, Bo.
Je woont nog thuis en je eet thuis, dus die kosten heb je al niet.
Je moet gewoon zuinig zijn. Je lunch neem je mee naar de universiteit.
Je gaat er op de fiets heen, in plaats van met de bus.
Studieboeken zoveel mogelijk tweedehands aanschaffen of kopiëren.
Andere boeken en cd's haal je uit de bibliotheek.
Uitgaan? Natuurlijk! Eén keer per week naar de disco. Lekker flesje water mee, dan hoef je geen drankjes te kopen.
En je ziet er tiptop uit in je kleding uit de uitverkoop!
Ik doe dit niet om je te pesten, Bo. Leren omgaan met geld is een belangrijk onderdeel van volwassen en zelfstandig worden.
Sorry, pap, je hebt gelijk.
Geef maar die 300 Gulden.
Eh... tja... dat is even 'n probleem. Ik zit wat krap.
In een opwelling heb ik deze cowboylaarzen gekocht!
!!!
Mooi hè?
Kado
f 450,-
Nog interesse in gloednieuwe laarzen? Nooit gedragen, alleen is iemand er mee voor zijn hoofd geslagen.

LINKSBOVEN – Peter de Wit: 'Het logo van *Vader & Dochter* gemaakt door Hans Buying van Comic House. De dochter heet Bo en ziet er kek uit. De vader lijkt op een ouwe nicht, maar is een ouwe hippie.'

GEHEEL BOVEN – 'Is het een voorplaat voor *Mikro Gids* of een illustratie? De tekenaar weet het helaas niet meer.'

BOVEN – 'Omslag van de allereerste *Mikro Gids* waar *Vader & Dochter* instond. Edwin Evers zingt tegenwoordig de sterren van de hemel op televisie.'

LINKS – 'Vanwege de prijs wordt *Mikro Gids* het meest door bejaarden en studenten gelezen. Dit is een speciale lange aflevering voor een studentenbijlage.'

ADVERTENTIE

MOOIE PAREL S, FIJNE PAREL S

Nu in de winkel
- Vader & Dochter 1, door Peter de Wit
- Marco Silvester 5, door Willy Lohmann

Op 13 juni verschijnt
- Appie Happie A18/A19, door Dik Bruynesteyn

Eerder verschenen
- Kraaienhove 8 en 9,
- Marco Silvester 4, door Willy Lohmann

Zie ook **www.stripschrift.nl**

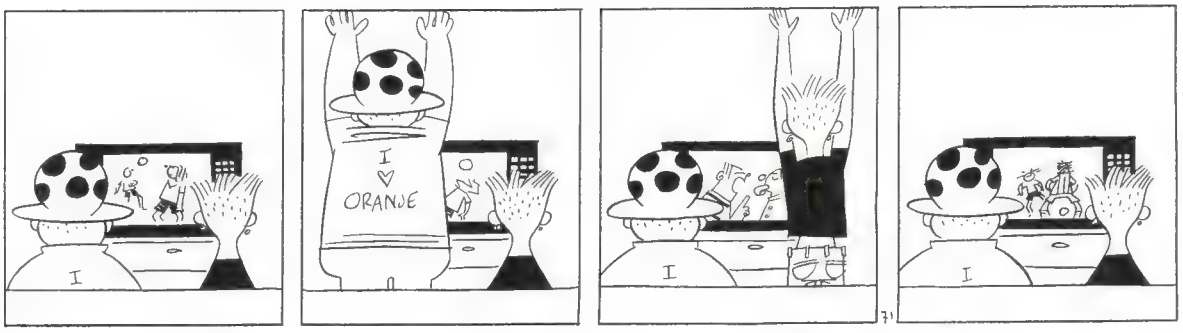

pap, ik ga een navelpiercing nemen.
dus.
Dan is.
PWEP
Pap, dit is JIM.
Zo jim, wat zijn je plannen met mijn dochter.
Trouwen, huisje kopen en kinderen krijgen.
Je moet mijn vader niet zo laten schrikken.

Doei pap, ik heb via een date-site iemand leren kennen en daar heb ik mee afgesproken in het park!
Hoho!
Dan ga ik mee! Het kan wel een enorme perverse griezel zijn!
Hi, babe, wie is de opa?

LINKSBOVEN - 'Een strip die tijdens het EK van 2000 in *Mikro Gids* stond. Vader en dochter doen de wave. Een leuke strook, maar paste niet in het boekje. En we vlogen eruit tegen Italië na penalty's.'

BOVEN - 'Zelfportret van de auteur, exclusief gemaakt voor de *Stripschrift*-uitgave van *Vader & Dochter*. Geen moeite is mij teveel.'

LINKS - De Wit: 'Vrolijke krabbels, ook wel bekend als 'opstarters'. Je gaat wat schetsen en dan ontstaan er vanzelf grappen, of niet. Maar dan ben je wel weer lekker bezig geweest.'

LINKS - 'Een strook uit *Veronica Magazine* die hier wordt afgedrukt omdat ik het een leuke strip vind. De oplettende lezer ziet dat de strook hoger is dan die boven aan de pagina. Veronica wilde graag méér strip voor hetzelfde geld. Zo, nu weten jullie alles.'

Cultureel erfgoed voor **€9,95** per deeltje.

STRIP ALS KAMERSPEL VOERT TOT OVERPEINZING

The First Book Of Hope
The Second Book Of Hope

Musturi
Bries 2007
ISBN 978-90-76708-52-2 (first)
ISBN 978-90-76708-53-9 (second)
Prijs €10
48 pagina's
kleur (sk)

Een besnord, gezet mannetje van middelbare leeftijd lummelt wat rond in zijn kamer en snuift de lucht op. 'Wat is dat voor een lucht', roept iemand buiten beeld. Het kereltje, starend uit het raam en krabbend aan zijn gat, antwoordt: 'Dat zal de hond wel zijn'.
'De hond is al jaren dood.'
'Nou... dan zal ik het zelf wel zijn.'
Wereldschokkende dingen gebeuren er niet in *The First Book Of Hope* en *The Second Book Of Hope*, de twee stemmig gekleurde stripalbums op A5-formaat van de Fin **Tommi Musturi**, die uitgeverij Bries onlangs uitbracht.
Het naamloze mannetje luiert veel en hij rommelt verder wat rond in en om zijn huis en tuin. Hij denkt na over het bestaan als hij op een overleden vogeltje stuit, vertelt de lezer een anekdote over het huis dat zijn vader voor de oorlog bouwde en dat zo degelijk is dat het hem ook nog wel zal overleven. En hij droomt. En hij wordt opgelucht weer wakker. En hij kijkt naar de wolken en benoemt ze: 'de schaduw van een dode man in de duisternis van een kamer' of 'de hand van een vriend die je met verrukking begroet'. Hij staat in zijn onderbroek voor de spiegel en besluit te gaan joggen. Maar als hij dan zijn spiegelbeeld in trainingsoutfit ziet, schrikt hij zo dat hij zich snel weer verkleedt.
Tommi Musturi introduceert met *Books Of Hope* het subtiele kamerspel in de strip: de weergave van een kleine wereld, waarin weinig gebeurt. Maar juist de keuze van de alledaagse gebeurtenissen en de volgorde waarin de tekenaar ze plaatst, veroorzaken bij de aandachtige lezer krachtige reacties die leiden tot bespiegelingen over de zin van het bestaan, de relatie tot de medemens, de onzin van materiële verlangens, de onvermijdelijke aftakeling bij het ouder worden, de dood... En dat getekend in een semi-realistische stijl die het midden houdt tussen *Boerke* van Pieter de Poortere en *Jimmy Corrigan* van Chris Ware.
Op het internet is weinig te vinden over de tekenaar en ook de uitgeverij weet weinig te vertellen, behalve dat Tommi Musturi één van de initiatiefnemers is van de bloemlezingen met werk van Finse tekenaars die regelmatig verschijnen onder de naam *Glömp*. Deze serie heeft vorig jaar de prijs voor beste alternatieve uitgave gewonnen in Angoulême. Misschien is het opzet van Musturi en wil hij net als sommige andere kunstenaars alleen via zijn werk spreken. Daar slaagt hij uitstekend in. DR

De uitroeptekens staan voor de volgende waardeoordelen:

!!!!! grote klasse!
!!!! kopen!
!!! middenmoot
!! mwâh
! kastvulling
... door 't putje

Hoge informatiedichtheid

In 2003 verscheen *De ontdekking* waarin **Eric Heuvel** op informatieve wijze de grote lijnen van de Duitse bezettingstijd in beeld bracht. Onlangs bracht de Anne Frank Stichting (AFS) in samenwerking met De Hollandsche Schouwburg *De zoektocht* uit: een vervolg op het eerdere stripverhaal met als thema de jodenvervolging tijdens de Tweede Wereldoorlog. Bij de weergave van deze gevoelige episode uit de twintigste-eeuwse geschiedenis zijn de makers (Heuvel werkte ditmaal samen met AFS-medewerkers **Ruud van der Rol** en **Lies Schippers**) niet over één nacht ijs gegaan, zoals ook blijkt uit de opgenomen lijst van inhoudelijke deskundigen uit binnen- en buitenland.
Het met flashbacks doorspekte verhaal speelt zich af rond Helena en Esther, twee buurmeisjes in het vooroorlogse Amsterdam, en hun kleinzonen Jeroen en Daniël. De Duits-joodse Helena overleefde als onderduikster de oorlog en emigreerde vervolgens naar de VS. Haar ouders werden vermoord in Auschwitz. Pas vele jaren later hoort ze van een naar Israel geëmigreerde jeugdvriend wat zich in Auschwitz heeft afgespeeld.
De ervaringen van de fictieve familieleden illustreren de ontwikkeling van de anti-joodse rassenwaan, zoals die opkwam in het Duitsland van de jaren dertig en tijdens de oorlog in grote delen van Europa een triest hoogtepunt bereikte. De betrokkenheid van Nederlanders daarbij blijft niet onvermeld. De als lesmateriaal bedoelde gratis uitgave (handelseditie: uitgeverij L) kent een hoge informatiedichtheid maar blijft goed te volgen. Door het accent op de persoonlijke verhalen van de betrokken families – niet voor niets sluit het verhaal af met een dubbele pagina

Simpel verhaal met rijke details

Titus is een zwarte, jonge man die voor een aannemer in opdracht van een 'yuppenstel' een herenhuis in Amsterdam renoveert. Zolang de verbouwing duurt is hij op de zolderverdieping ingetrokken. Hij mijmert, werkt, observeert de buurt en ouwehoert een beetje met zijn collega-bouwvakker Robuuste Robbie (een gastrol van tekenaar Erik Kriek). Over oude porceleinen stoppenkasten die eruit zien als doodshoofden, over Rembrandt en over de dreigende overstroming van de stad, hèt stokpaardje van Robuuste Robbie: 'Over twintig jaar zal Amsterdam door de zee verzwolgen zijn.'

In het museum bewondert Titus het schilderij van Rembrandt waarop de profeet Jeremiah treurt over de verwoesting van Jeruzalem. Hoewel hij een groot bewonderaar is van de schilder – hij vindt Baadster het mooiste schilderij – kan hij zich niets voorstellen bij het verdriet om een ter ziele gegane stad. Dit verandert als hij, in een associatieve droom na een avond stappen en zwerven, meemaakt hoe de stad daadwerkelijk door het water wordt verzwolgen.

In 2006 vroeg het blad *Vrij Nederland* aan **Guido van Driel** een verhaal te maken naar aanleiding van de 400e geboortedag van de schilder Rembrandt (1606-1669). Het verhaal werd in twee delen gepubliceerd (in de nummers van 1 juli en 8 juli 2006) en onlangs verscheen de boekuitgave, met bijna dezelfde tekst en plaatjes, maar dan heel anders vormgegeven en soms in een andere volgorde.

De ondergang van Amsterdam

Van Driel
Oog & Blik/Harmonie
2007
ISBN 978-90-5492-185-1
Prijs €19,95
72 pagina's
kleur (sk)

De ondergang van Amsterdam is een 'rijke', intrigerende strip met een associatieve invalshoeken. Bij elke lezing valt weer wat te interessants ontdekken: het losgeslagen Wallenpubliek en de zondvloed, de zeppelin en de ark van Noach, de schilderijen van Rembrandt en de waterige ondergang van Amsterdam, de in de grachten vervoerde vliegtuigromp die verandert in een dreigend beest.

Daarnaast weeft Van Driel door het simpele basisverhaal rake observaties, zoals de fotosessie in de tram en de zich vervelende hangjongeren. Bovendien lijkt hij met plaatjes van bij voorbeeld de ingepakte cementmachine en de foto's van het jonge meisje in spagaat kunstenaars als Giorgio de Chirico en Baltus te citeren.

Guido van Driel is afgestudeerd historicus, maar houdt zich meer bezig met regisseren en scenarioschrijven, naast het maken van strips. Als tekenaar is hij autodidact en hij werkt graag met acrylverf op zwart papier in gedempte kleuren waarbij hij spaarzaam maar effectief kleurige accenten aangeeft. DR

EVEN LATER.
GA ZITTEN, BIERTJE?
SHIT, EEN OPBLAAS-BOOT!
WAT IK ZEG: IK NEEM MIJN VEILIGHEIDSMAATREGELEN.
HEE! WAT HANGT DAAR AAN DE MUUR?

foto's uit het familiealbum – wordt de (jonge) lezer ongetwijfeld geboeid. Het bijbehorende docentenboek met lesmateriaal voor leerlingen (met onderscheid naar schoolniveaus) maakt de lezers verder vertrouwd met de achtergronden, daarbij steeds uitgaand van het streven 'de geschiedenis een menselijke maat te geven'.

In de strip zelf zijn de gebeurtenissen in Auschwitz op aangrijpende wijze verbeeld, ook al zwenkt de camera als het ware subtiel weg wanneer er daadwerkelijk gemoord wordt. Informatief en beeldend zijn de trefwoorden die opkomen tijdens het lezen. Dat is iets anders dan meeslepend en vernieuwend, maar dat zijn dan ook niet de eerste criteria voor een laagdrempelige educatieve uitgave over zo een gevoelig onderwerp. De waardering van dit verhaal kan dan ook niet los worden gezien van het specifieke genre. KR

De zoektocht

Heuvel & Van der Rol & Schippers
Anne Frank Stichting/L 2007
ISBN 978-90-8667-008-6 (sk)
ISBN 978-90-245-2226-2 (hk)
Prijs €0,00 (sk)
€9,95 (hk)
64 pagina's
kleur (sk+hk)

ADVERTENTIE

ONMISBAAR

80 pagina's full-colour over deze supertekenaar, met uitgebreide bibliografie. Van deze hardcover is ook een genummerde en gesigneerde editie met luxe prent uitgebracht.

www.stripschrift.nl

ADVERTENTIE

Yendor
STRIPWINKEL

Korte Hoogstraat 16
3011 GL Rotterdam
Tel 010 - 433 17 10
Fax 010 - 411 38 54

ADVERTENTIE

PELLUCIDAR
Strips & Curiosa

Nieuweweg 6, Groningen
dinsdag - vrijdag 11.00-18.00
zaterdag 10.00-17.00
Tel. 050-3684414
Mail pellucidar@planet.nl
Web members.lycos.nl/pellucidar

FOKKE & SUKKE
DIE BOEK-DRUKKUNST DA'S GEEN BLIJVERTJE!
MENSEN WILLEN TOCH ALTIJD HANDGESCHREVEN BOEKEN BLIJVEN LEZEN!
RGVT

Scherp en vermakelijk

Er heerst onrust in Nederland. De multiculturele samenleving, geconfronteerd met ontwikkelingen als individualisering en globalisering, is driftig op zoek naar de Nederlandse identiteit. Menigeen meent daarbij houvast te vinden in het vaderlands verleden. De instelling van een officiële commissie onder leiding van professor **Frits van Oostrom** kwam voort uit de genoemde onrust. Het rapport van de commissie – een heuse canon van Nederlandse geschiedenis – werd vanaf oktober 2006 dan ook verwelkomd als bijdrage aan de nationale saamhorigheid, al zien sommigen het als achterhaald patriottisme.

De canon van vijftig 'vensters' (hoogtepunten), van hunebedden tot Europese eenwording, bracht ook de makers van *Fokke en Sukke* in beweging. Het resultaat van hun inspanningen verscheen bij Catullus, de nieuwe uitgeverij van **Jean-Marc van Tol**, in boekvorm. En onze gevederde vrienden stellen de lezer ook ditmaal niet teleur. De Nederlandse onzekerheid die ten grondslag ligt aan de recente canondrift klinkt ook hierin door, maar wordt op vertrouwde wijze op de hak genomen. Dat blijkt onder meer in twee subtiele verwijzingen naar (haarkleur en uitspraak van) Geert Wilders.

Alle vensters, ook de vensters die weinig trots zullen oproepen zoals het Nederlandse aandeel in de slavernij en het falen in Srebrenica, passeren de revue in één of meer prenten. Van politieke correctheid hebben makers **John Reid, Bastiaan Geleijnse** en Jean-Marc van Tol nog steeds weinig last en dat resulteert over het algemeen in geslaagde grappen. Daarin wordt zelden het heden buiten beschouwing gelaten. Juist in de hedendaagse interpretatie van (en aanvulling op) het verleden schuilt de kracht van hun humor. Dat heeft vermoedelijk het neveneffect, zoals voorwoordschrijver Van Oostrom terecht opmerkt, dat deze cartoons snel gedateerd kunnen raken. Maar het tijdsbeeld dat ontstaat uit de aangenaam luchtige omgang met het verleden is scherp en vermakelijk.

Een deel van de grappen is slechts begrijpelijk voor wie voldoende kennis van het verleden heeft. Of de lezer die de betekenis ontgaat zal trachten zijn historisch besef alsnog op te krikken is de vraag. Voorzover het onderwijs de canon zal benutten als kapstok voor historische kennis, biedt deze bundeling zeker mogelijkheden. Een selectie van de afbeeldingen is voor onderwijsdoeleinden beschikbaar gesteld via de website van zowel de uitgever als de canoncommissie. Dat laatste zou de schijn kunnen wekken dat Fokke en Sukke ingepalmd zijn door het politieke en wetenschappelijke *establishment*, maar wie doordrongen is van de eigenzinnigheid van de eend en kanarie in kwestie weet beter dan dat. KR

Fokke en Sukke 1: De historische canon van Fokke en Sukke

Reid & Geleijnse & Van Tol
Catullus 2007
ISBN 978-90-76753-03-2
Prijs €9,90
96 pagina's
zwart/wit (sk)

Hoog poep-en-piesgehalte

Poep, pies, kots en blubber. Het zijn de vier hoofdelementen uit **Johnny Ryans** strip *Getsie Betsie*. Zo symboliseert Ryan de kringloop van het leven met een kat die zijn kots op de grond spuugt, dit vervolgens met smaak verorbert waarna hetzelfde tafereeltje zich opnieuw afspeelt.

De hoofdpersoon uit de strip is Betsie, een kortgerokt meisje dat ongewassen en voorzien van stoppelbaard wordt omringd door curieuze bijfiguren zoals vriendje Knelbroek en Rosa Quasimodo, de gebochelde pornoster. Betsie kent voor ieder probleem een smerige oplossing. Als ze in een put gevallen is, vraagt ze niet om een touw maar om laxeermiddel waarmee ze zichzelf uit de put 'kakt'.

Ryan hanteert een eenvoudige karikaturale tekenstijl die het gespetter met stront en braaksel nog eens lichtjes aanzet. Hoewel de poep-en-pies-gags bij een jeugdig publiek zullen aanslaan, is het niveau van de grappen voor zo'n publiek niet uitermate geschikt, mede door de af en toe ingebouwde woordtechnische clous. Naast elke drol ligt namelijk ook een zachte knipoog waarmee Ryan de goede inborst van Betsie wil benadrukken.

Een Joop Klepzeiker in meisjesuitvoering! TdK

Getsie Betsie

Ryan
Xtra 2006
ISBN 90-77766-48-0
Prijs €12,90
106 pagina's
zwart/wit (sk)

Klassiek sprookje met futuristische trekjes

Reinhart Croon (1971) maakt met dit eerste deel van *Just* een puik debuut. Deze laatbloeier schreef reeds in 2001 het scenario voor dit politiek, poëtisch en melodramatische verhaal. Hij kwam pas aan het tekenen toe toen hij gewaar werd van de subsidies van het Vlaams Fonds voor de Letteren. Zijn scenario werd omarmd door uitgeverij Bries die met deze auteur een nieuw pareltje in huis heeft gehaald.

De strip gaat over Just, een schildersleerling die in opdracht een erotische schildering maakt van een dame. Als de opdrachtgever plotseling onder verdachte omstandigheden overlijdt, belandt hij in een wereldje vol corruptie, machtsspelletjes en afgunst. Het knappe aan dit stripverhaal is dat Reinhart zijn verhaal moeiteloos tot een klassiek-modern sprookje weet te boetseren. We zien postkoetsen die zebrapaden kruisen, ridders te paard die naast snelle bolides galopperen, middeleeuwse kledingstukken maar ook een futuristische kantorencomplex. Zijn tekenstijl noemt hij zelf de 'kale lijn', een soort van uitgeklede klare lijn die hij bovenmatig bewondert. Die uitgeklede tekeningen van deze Vlaamse Hanco Kolk in wording, leveren een strak doch prettig geheel op. Met behulp van kleurwisselingen weet hij treffend scenario- en locatiewisselingen te benadrukken. Reinhart wist bij de start nog niet of het sowieso een vervolgverhaal zou worden; inmiddels sluit hij drie delen niet uit. Ik kan alleen maar hopen dat hij er serieus werk van blijft maken. TdK

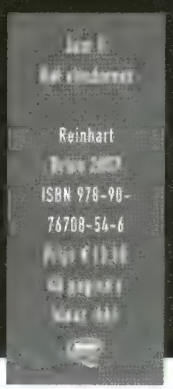

Fors aangepaste tekenfilmversie

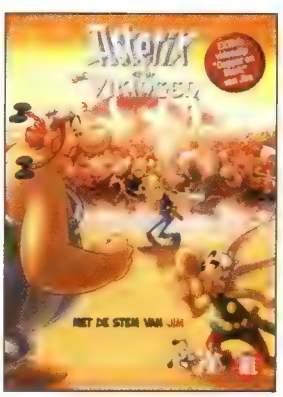

Voor de tekenfilm Asterix en de Vikingen *heeft scriptschrijver* ***Jean-Luc Goossens*** *het album* Asterix en de Noormannen *grondig bewerkt. Zo reizen, in tegenstelling tot het stripverhaal, Asterix en Obelix af naar het land van de Vikingen (in het Vlaams: Vikings). Verder is een sluwe Viking toegevoegd die zijn oliedomme zoon als troonopvolger beschouwt, en een Vikinghoofdman met een huwelijksrijpe dochter, Abba. Ook krijgt het personage Hippix, in het album de kampioen van de angst, in de tekenfilmversie een heuse heldenrol toebedeeld. Tot slot is het de bard Assurancetourix ook dit keer niet gegund het afsluitende feestmaal mee te maken, terwijl in het album de smid in de slotplaat aan de boom hangt.*

Gelukkig zijn er nog tal van herkenbare zaken. De reden van de komst van de Vikingen – leren wat angst is, om te kunnen vliegen – is gehandhaafd, net als de (in de pan gehakte) Romeinen, de onvermijdelijke piraten, het spotten met de gewoontes van een volk en de taalgrappen van ***René Goscinny****. Aardig is ook de muziekkeuze van de makers bij bepaalde scènes:* ***Kool & The Gang*** *met* Get Down On It *en* ***Rick James****' Superfreak geven Hippix' dansscènes een swingend tintje. TdK*

Asterix en de Vikingen

Warner 2007
±78 minuten, alle leeftijden

ADVERTENTIE

OOG & BLIK
PRESENTEERT

MARK HENDRIKS
NAN'YO

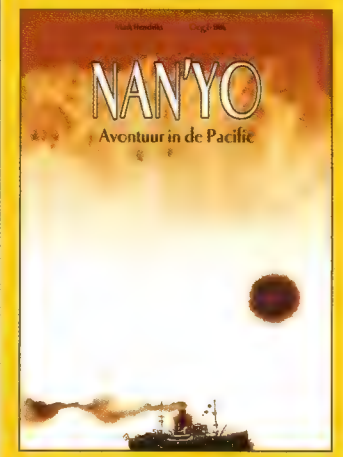

Het nieuwe avontuur van Tomoyo... van de man die sneller tekent dan zijn Japanse schaduw!
192 pagina's, SC, zwartwit, €19,95

BOUCQ & JODOROWSKY
BOUNCER 5

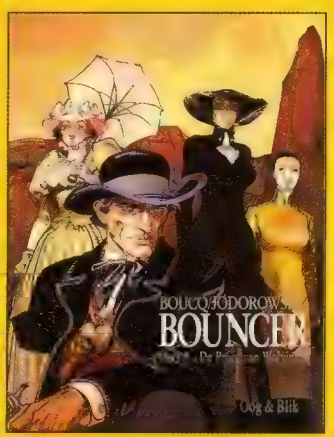

Het spectaculaire slot van deze top-western! Schurken, wrekers, revolverhelden en gevaarlijke vrouwen in overvloed!
64 pagina's, HC, kleur, €14,95

TARDI
HET VERHAAL VAN DE ONBEKENDE SOLDAAT gevolgd door
HET GEDROCHT EN DE GUILLOTINE

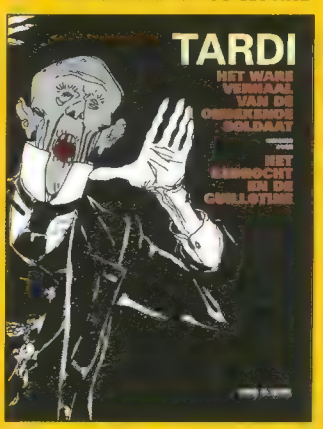

Jaren waren ze uitverkocht, deze twee klassieke verhalen van Tardi, die tot zijn allerbeste werk behoren!
64 pagina's, SC, zwartwit, €14,95

www.oogenblik.nl

Goed, beter, best

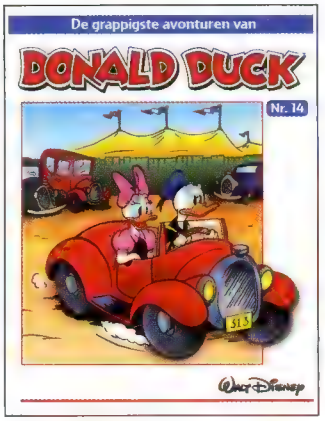

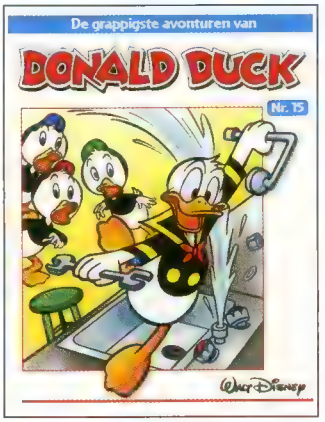

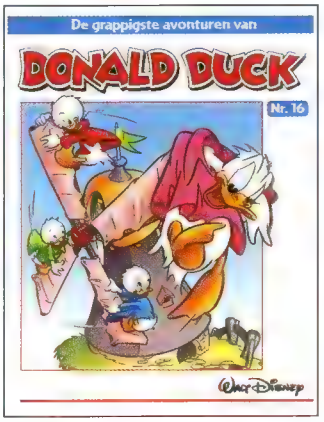

De grappigste avonturen van Donald Duck 14, 15 en 16

Bradbury & Fallberg (deel 14)
Kneff & Diverse scenaristen (deel 15)
Jippes & Diverse scenaristen (deel 16)
Sanoma 2006/2007
ISBN 90-8574-083-5 (deel 14)
ISBN 978-90-8574-093-2 (deel 15)
ISBN 978-90-8574-282-1 (deel 16)
Prijs €4,95
96 pagina's
kleur (sk)
(deel 14
(deel 15)
(deel 16)

De afgelopen maanden verschenen weer enkele delen in *De grappigste avonturen van Donald Duck*, de reeks bundelingen van *Donald Duck*-strips van één tekenaar. In deel 14 vinden we een verzameling strips van lopende-bandtekenaar **Jack Bradbury**. Ooit in de jaren 1930 begonnen als medewerker in de tekenfilmstudio van Walt Disney, legde hij zich in de jaren 1940 volledig toe op het tekenen van Disney-strips voor uitgeverij Western Publishing. In een loopbaan van meer dan dertig jaar tekende hij duizenden pagina's Disney-strips, van om het even welk figuurtje. Het zal niemand verbazen dat Bradbury's productie weliswaar bewonderenswaardig is en over het algemeen redelijk van kwaliteit, maar spannend of gedenkwaardig wordt het nergens. Dat veel van de scenaristen van deze verhalen zelfs onbekend zijn, spreekt wat dat betreft boekdelen. Alleen schrijver **Carl Fallberg** krijgt een vermelding in het album. Bradbury's verhalen zijn altijd aanwezig geweest in de Nederlandse *Donald Duck*, en sinds een jaar of tien zelfs weer wat vaker, vooral in *Donald Duck Extra*. Gezien de enorme productie van de man, is een selectie van zijn werk in 96 pagina's dan ook tamelijk onbegonnen werk, nog afgezien van het feit dat het behoorlijk dertien-in-een-dozijn is. Desalniettemin zullen veel oudere lezers toch warme herinneringen hebben aan deze tekenstijl, alhoewel het in dit album gebundelde werk in de laatste tien jaar is gepubliceerd.

In deel 15 vinden we een bundeling van de relatief jonge, Spaanse tekenaar **José Ramón Bernardó Kneff** (1965). Kneffs werk wordt veel gepubliceerd in de Nederlandse *Donald Duck* en kenmerkt zich door zwierig, stijlvast tekenwerk en een mooie, tikje gladde inktlijn. De verhalen in dit album – uit de periode 1998-2002 – zijn afkomstig van veel vaste Nederlandse scenaristen (waaronder **Jan Kruse**, **Evert Geradts** en **Frank Jonker**) en het gaat om Kneffs betere, vanuit Nederland geproduceerde, tekenwerk. Zeer zeker een leuke en interessante toevoeging op de reeks.

Deel 16 bundelt dan eindelijk een aantal met recht klassiek te noemen Nederlandse *Duck*-strips van **Daan Jippes**, die – voor zover na te gaan – nog niet eerder in een album verschenen. Zijn vele korte verhalen van de Jonge Woudlopers op scenario van Carl Barks verschenen in de albums van *De beste verhalen van Donald Duck* en in deze reeks verscheen al eerder een deel met werk van Freddy Milton op scenario's van Jippes. In dit zestiende album zien we Jippes zelf achter de tekentafel kruipen met werk vanaf 1975 tot 2004. Ook *Het armenfeest* uit 1977 is in dit album opgenomen en het buitenbeentje *De geluksring*, waarin Jippes even dacht de stijl van Al Taliaferro over te moeten nemen. Gelukkig blijft het bij die ene uitzondering... Een *must have* voor Barks-bewonderaars en Jippes-fans... Helaas ook hier weer een dekbedovertrek- en koffiemok-omslag die niets met de inhoud heeft te maken... het mag blijkbaar allemaal weinig kosten... PvC

ADVERTENTIE

LUXE STRIPUITGAVE !
FANTASIA
OPLAGE: 100 STUKS
PRIJS: 49 EURO
INCLUSIEF:
BOEKENLEGGER
A3 POSTER

GELDERLANDPLEIN 203 AMSTERDAM TEL. 020-6427888 - WEBSITE: HTTP://HOME.TISCALI.NL/STRIPWINKELFANTASIA

Alleen op de wereld

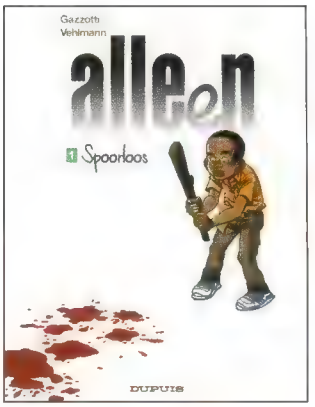

Het is niet uit te sluiten dat de makers op een publiek van alle leeftijden hebben gemikt, maar de nieuwe stripserie *Alleen* is alleen verteerbaar voor kinderen. En zelfs zij zullen het lastig vinden om het eerste deel – *Spoorloos* – geslaagd te vinden. Dat ligt niet aan het uitgangspunt, dat beslist intrigerend is. Op een kwade dag is iedereen van de aardbodem verdwenen, behalve onze vijf hoofdrolspelers. Waar het aan schort is de opbouw van het verhaal en een gedegen karakterconstellatie. Scenarist **Fabien Vehlmann** neemt te veel tijd om de vijf personages één voor één te introduceren vóór de grote ommekeer. Acht bladzijden lijkt mee te vallen, maar niet als de karakters zo sjabloonachtig en clichématig zijn als in dit geval. Je kent het wel: de *nerd*, de eenling, de verwende snotaap en nog zo wat van die typetjes. Slecht over nagedacht, vooral omdat er sprake is van veel overlap.

Na de grote verdwijntruc leven de vijf tussen hoop en vrees. Tenminste, dat is wat Vehlmann ons probeert duidelijk te maken. Helaas mogen hun gevoelens nog zo expliciet over het voetlicht worden gebracht, op de lezer komen ze nauwelijks over. Ook dat heeft ermee te maken dat de scenarist zijn karakters niet in de vingers heeft. Ze doen maar wat. Leven tussen hoop en vrees betekent in zijn optiek: Jantje huilt, Jantje lacht. Eigenlijk is het een prestatie dat de pijn van dit plotseling ouderloze stel níét voelbaar is. Tja, wat moet je als iedereen weg is? Op die vraag heeft Vehlmann in dit album geen antwoord en dus dolen zijn helden doelloos rond. De lezer moet er maar vanuit gaan dat het verhaal in de vervolgalbums nog wel een kant op gaat. **Bruno Gazzotti** tekent leuke en aansprekende poppetjes, maar de decors heeft hij gemakshalve tot een minimum beperkt. Zo kan het gebeuren dat de vijf niet alleen qua verhaal maar ook qua omgeving in het luchtledige zweven. NU

Alleen 1: Spoorloos

Gazzotti & Vehlmann
Dupuis 2007
ISBN 978-90-314-2703-1
Prijs €5,25
56 pagina's
kleur (sk)

Quasi-mysterieus

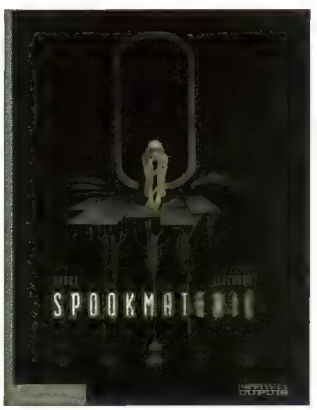

Alfa is het eerste deel van een trilogie en tevens het debuutalbum van tekenaar **Stèphane Douay** en scenarist **Hugues Fléchard**. De twee hebben geprobeerd een sciencefiction-thriller neer te zetten zoals je die vandaag de dag niet veel meer ziet.

Het verhaal begint goed: een naakte man zit ineengedoken in een mysterieuze ruimte en vraagt zich af waar hij in hemelsnaam is. Hoewel al voor de lezer vanaf het eerste plaatje duidelijk ontdekt hij na een bladzijde of tien pas zelf dat hij zich op een enorm ruimteschip bevindt. Hij gaat op zoek naar meer informatie en vindt al snel een enorm fresco, dat aan de hand van verschillende beelden 'zijn' verhaal vertelt. *Alfa* pretendeert een mysterieus verhaal te zijn, maar jammer genoeg hoef je als lezer nergens raadsels te ontcijferen. De hoofdpersoon verklaart alles en er ontbreekt een logische verklaring. Bovendien gebeurt er bar weinig: onze anoniemeling wordt weliswaar ouder en ouder, maar alles wat hij gedurende de jaren meemaakt had zich net zo goed binnen een etmaal kunnen afspelen. Wel in orde zijn de tekeningen, die in combinatie met de donkere inkleuring van **Häfliger** flink bijdragen aan de grimmige sfeer van het verhaal. Een lust voor het oog is de lompe stijl niet te noemen, wel zeer effectief. Tegen het eind van het verhaal weet ook Douay te boeien, met als absoluut hoogtepunt de laatste pagina. Maar het album wordt er niet meer mee gered... OW

Spookmaterie 1: Alfa

Douay & Flechard
Dupuis 2007
ISBN 978-90-314-2788-8
Prijs €13
48 pagina's
kleur (hk)

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE
VERSCHENEN BIJ XTRA

THE KING Een raadselachtige Elvis-imitator is zo imponerend dat de fans geloven dat The King nog leeft. Een journalist probeert deze Elvis te ontmaskeren in dit meeslepende verhaal over schijn en werkelijkheid. Het levert hem meer op dan hij ooit had gedacht. € 18,90 (264 pag.)

IN DE HAAK Absurde melancholie; ironie die nét niet doorslaat in cynisme. De kalende heren met bril of snor in dit cartoonlandschap van emdé zijn meestal volslank en zonder kin. Hun ondertoon is treurig. Liefde loert, eenzaamheid dreigt. Maar het licht gaat nooit uit. € 9,90 (64 pag.)

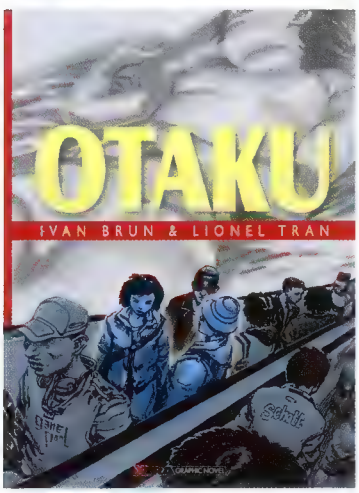

OTAKU Een jong Japans stel strandt tijdens hun tournee met een performance over machines en erotiek. Schuilend in een virtuele wereld doden ze de tijd met een verslavende game. *"Your world reduced to a monitor screen... finger fucks a keyboard into extasy..."* € 11,90 (96 pag.)

WWW.UITGEVERIJXTRA.NL

Lekker dik aangezet

Parijs 1905. Een magisch-realistische setting. De jonge studente Margot is zich bewust van een in haar lichaam geïncarneerde oude ziel, afkomstig uit het Egypte van de farao's. Zij gebruikt deze extra zielskracht om 's nachts, als een Superman *avant la lettre*, de politie te assisteren bij het lokaliseren van lieden, die bezeten zijn door entiteiten uit de oudheid en afwijkend gedrag vertonen.

Bij de Parijse politie staat zij bekend als Nefesis, een verwijzing naar de Griekse Nemesis, de wrekende gerechtigheid. Het bezield zijn met een of meerdere oude zielen maakt dat sommige personen compleet doorslaan, waanzinnig worden en aan het moorden slaan.

Als een vriendin van haar, een psychiater, die de nodige ervaring heeft met ontspoorde bezielden, wordt vermoord door een voormalig protégé, die de oude zielen van zijn slachtoffers in zich opneemt, is voor haar een grens overschreden. Geïnspireerd door een doorgewinterde rechercheur, die sterke verwantschap vertoont met de B-acteur Steven Seagal, weet Margot de wereld te verlossen van de schizofrene moordenaar.

Het idee van dit stripverhaal lijkt losjes gebaseerd op de Amerikaanse politiek geïnspireerde film *Invasion Of The Body Snatchers*. Op een redelijk verfrissende wijze zijn tekenaar **Silvio Camboni** en scenarist **Denis-Pierre Filippi** erin geslaagd om een niet zozeer spannend als wel doorwrocht stripverhaal neer te zetten met een aantal interessante authentieke karakters. De semi-realistische tekeningen sluiten naadloos aan bij het lekker dik aangezette verhaal. RB

Nefesis 1: Verrijzenissen

Camboni & Filippi
Dupuis 2007
ISBN 978-90-314-2960-1
Prijs € 13
56 pagina's
kleur (hk)

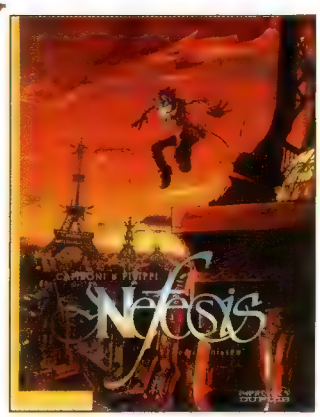

[EN VERDER]

Argus '06 (Leisink, Noodweer). Tweehonderd cartoons over alle waanzin van het jaar 2006. Het gevaar van oud nieuws en dus oude grappen ligt op de loer. Maar dat geldt evenzeer voor *Het afzien*° van *Fokke en Sukke*. Wie nog eens wil lachen om negerzoenen die geen negerzoenen meer mogen heten, Talpa's *NSE* of de commotie om de Mohammed-cartoons kan bij René Leisink minstens even goed terecht. WT

Arman en Ilva 11: De ethiek van Xorxoz (Thé/Hartog van Banda, Sherpa). Tijdloos verhaal uit 1972 over de dunne en niet altijd duidelijke scheidslijn tussen goed en kwaad. Met verhelderende toelichtingen op een krantenstrip die eigenlijk geen krantenstrip was. RS

Bankgeheimen 2: 1.2 Verduistering van fondsen (Wachs/Richelle, Glénat). Jacques Colpin doet illegale geldtransporten. Hij bemerkt pas dat hij slechts een onderdeeltje is van een groter crimineel spel als het te laat is. TdK

Bankgeheimen 3: 2.1 Witwaspraktijken (Hé/Richelle, Glénat). Na *Marc Meester* en *Sofaletta* eindelijk weer eens tekenwerk van Dominique Hé. Hij mag dit keer een matig scenario van Richelle, over boeven die van boeven stelen, opwaarderen. TdK

Het boek van Bert – En een beetje van Bobje (Kamagurka, Harmonie/Van Halewyck). Deze 240 pagina's tellende verzamelbundel van eerder gepubliceerd werk, toont perfect aan hoe de Belgische absurdist via zijn alter ego Bert Vanderslagmulders tegen alledaagse thema's aankijkt. TdK

De drie bedriegers 2: De wegen van de ketterij (Woehrel/Lemoine, Glénat). Boeiende aflevering binnen de doorgaans taaie Collectie Zwarte Loge. De intriges zijn goed te volgen en het verhaal met vaart getekend. TdK

De erfgenaam 2: De droom van Medina (Meyer/Béhé/Giroud, Glénat). Giroud kan het niet laten om geloofskwesties in een ander, vaak dubieus daglicht te stellen. In deze serie, die actuele scènes met flashbacks

Pretentieloze grappen van een ex-corpsbal

Veel Nederlandse stripmakers zouden een voorbeeld moeten nemen aan **Jean-Marc van Tol** als het gaat om ondernemerschap. Geen andere tekenaar slaagde er de afgelopen jaren immers zo goed in om zijn eigen PR dusdanig aan te pakken dat hij uitgroeide tot vaste tv-studiogast. Voor *Fokke & Sukke* vond Van Tol bovendien talrijke nieuwe publicatiekanalen, inclusief diverse commerciële klussen die het royaalste noot nadrukkelijk hebben geschaad. In het licht van deze ondernemersgeest zal het dan ook niemand hebben verbaasd dat de welbespraakte ex-corpsbal onlangs een eigen uitgeverij opzette voor zijn overgebleven projecten, Catullus. Prompt knalde hij vier zeer uiteenlopende uitgaven op de markt, waarvan de canonbundel de meeste aandacht kreeg. Toch is ook het eerste album met Van Tols sprookjesstrips *Kort en triest* de aandacht waard. Daarin doet de tekenaar namelijk eens te meer iets innovatiefs: hij vroeg geen subsidie aan, maar regelde doodleuk een commerciele sponsor. Dus lezen we in het colofon: 'Mede mogelijk gemaakt door Tomtom.' Het logo van het navigatiebedrijf siert bovendien de achterzijde van het boek. Sterker nog: zien we daar Roodkapje [illegible] sprookjesbos [illegible] inderdaad, Van Tol laat zien dat *product placement* prima mogelijk is in strips. *Suske en Wiske* staat bekend om de [illegible] *intent* (KLM, Efteling, uiteenlopende [illegible] van stedenmarketing), maar voor een [illegible] strip kan het dus blijkbaar ook.

Tot zover de zakelijke randverschijnselen – al kan zo'n gesponsorde uitgave natuurlijk een wissel trekken op de inhoudelijke waarde of de geloofwaardigheid van je product. Zakenman Van Tol heeft dit goed aangepakt en gaat er nergens te ver in. Alleen de paginagrote advertentie achterin voor *Kidsweek* doet een beetje goedkoop aan. Toch las ik dit album niet met een bezwaarder gemoed. De sprookjesstrips, eerder verschenen in *Kidsweek*, *Myx*, *Incognito* en *De Stripper*, zijn vermakelijk. Dat komt door de pretentieloze grappen in een effectieve tekenstijl van Van Tol zelf en zijn vaste grappenbedenker **Herman Roozen**. Wel moet worden gezegd dat zo'n concept van *Kort en triest*-grappen zich niet eindeloos laat uitmelken. Daarvoor blijven de grappen hangen in die ene bizarre karaktertrek van de sprookjespersonages in kwestie. JM

Kort en triest 1: Verdwaald!

Van Tol
Catullus 2007
ISBN 978-90-78753-01-8
Prijs €7,95
48 pagina's
kleur (sk)

afwisselt, draait het om de oorsprong van de islam. TdK

Het gekroonde hart (Jodorowski/Moebius, Oog & Blik). De gebundelde avonturen van Alain Mangel, zelfverklaard universeel monnik en professor met een sekte-achtige aanhang. Een fascinerend verhaal, fraai getekend, maar helaas is de lettering bijna onleesbaar. DR.

Giacomo C. 15: Het voddenlied (Griffo/Dufaux, Glénat). Spannende aflevering van de fraai getekende historische strip waarin de held Giacomo C(asanova) wordt opgejaagd door zijn Venetiaanse aartsvijand, markies De San Vere, met de bedoeling hem op het schavot te brengen. Volgens het nawoord het laatste avontuur, hoewel de auteurs dat weer gelijk in twijfel trekken. DR

Hartendief 1: Prometheus (Duchêne/Duchêne, Casterman). Landerige vertelling met occulte elementen die zich afspeelt in een broeierig Louisiana rond 1930. De inkleuring van Nicolas Duchêne bestaat uit voornamelijk donkere tinten die het verhaal grimmig maken. TdK

Joe de Eskimo 1 (De Poortere, Bries). Ditmaal geen Boerke of Hoerke maar een 'romantisch' verhaal over een eskimo. Opnieuw bewijst Pieter de Poortere één van de beste hedendaagse makers van woordloze strips te zijn. RS

Mick Mac Adam: De amazone der duisternis (Benn/Brunschwig/Runberg, Arcadia). Speciale uitgave in de Millennium-reeks van Arcadia. Het verhaal – deel 4 uit *De nieuwe avonturen van Mick Mac Adam* – is in 2006 reeds bij Dargaud in het Frans verschenen èn in kleur. Deze zwart/wit-versie is luxe uitgevoerd met allerlei extra's. Het verhaal, een mix tussen fantasy en WO I, oogt en leest echter rommelig. RS

MX-22 2: Dossier Pazuzu (Legrain/Bartoll/Bartoll, Casterman). Op elk mogelijk misdaadgebied wordt in Amerika een specifiek geheim team gezet zo lijkt het wel. MX-22 houdt de illegale kunsthandel in het oog en komt zo waardevolle gestolen archeologische stukken uit Bagdad op het spoor. Actueel en vlot maar wat statisch getekend. TdK

ADVERTENTIE

BINNENKORT VERSCHIJNT:

GEERT DE WEYER

STRIPJAAR 2007

Bevat een uitgebreid jaaroverzicht, achtergrondartikelen en interviews met o.a. Bernard Hislaire, David B., Hermann, Loisel & Tripp, Dick Matena, Didier Comès, Ilah, Art Spiegelman, Peter van Straaten, Emmanuel Lepage, Gotlib, Merho, Cosey, Erik Varekamp, Marc Verhaegen, Gregorius Nekschot, René Windig, Jeff Broeckx, Steven Dupré, Brecht Evens, Ivan Claey, Steve van Bael, Simon Spruyt, Erik Wielaert, Jeroen Steenhouwer, Roger Meert en Olivier Schrauwen.

En natuurlijk met de **StripPersPrijs**, de beste albums van 2006 volgens de Nederlandse en Vlaamse stripcritici.

Medio juni in elke stripspeciaalzaak
ISBN 978-90-75504-90-3

RECENT IS VERSCHENEN:

ANDREAS

ARQ 10 : TEHOS

Het mysterieuze science-fiction epos neemt alweer een nieuwe wending. Wie is Tehos? Wie zijn Anna, Betty, Oswald, Gordon, Ed, Jack en Tom? Wie zijn Tarak en Eva? Wat zijn de geheime plannen van Namus? En van Gilpatric? Wie is de Heiland? Wat gebeurt er met Nonac? Wie is er nog te vertrouwen en... wat is er nog écht...?

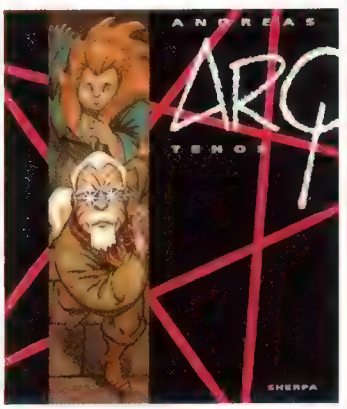

hardcover, 48 p. kleur, € 17,50
ISBN 978-90-75504-91-0

Lees de preview op:

www.sherpa.nu

Van Tol over de eerste wet van Matena

Op 1 januari startte **Jean-Marc van Tol** zijn uitgeverij Catullus. Hij zocht blijkbaar een podium om ander werk te publiceren dan zijn kaskraker *Fokke en Sukke*. En dat is een heel goede beslissing, getuige zijn uitgave van *Nieuwe informatie over de dood van president Oswaldo(1977) en andere verhalen*. In dit boekje zeven korte strips, variërend van een tot zestien pagina's, gedrukt met een steunkleur. De verhalen zijn eerder verschenen, maar soms in niet makkelijk te vinden tijdschriften of op Van Tols voormalige internetsite *www.poepoe.nl*, en nu dus prettig in een bandje te koop.

Het openingsverhaal *Wat er had kunnen gebeuren* speelt een leuk spel met de angst om op te treden tegen vandalisme (de hoofdpersoon lijkt erg op Van Tol zelf...).

Stijloefening nummer 100 is een prachtige hommage aan de Franse auteur Raymond Queneau en de Belgische houtsnede-stripverteller Frans Masereel (waar ik een groot fan van ben, dus dit verhaal kan voor mij niet stuk!). En, *Fokke en Sukke*-verzamelaars: onze gevederde en bepielde vrienden krijgen een cameo! Ook in *Uit de kast* en *Hebban olla vogala* staan verwijzingen naar de Nederlandse literatuur. Van Tol wil de 'eerste wet van Matena' wel gehoorzamen, maar ziet uiteindelijk maar af van verstrippingen. Het tweede verhaal vertelt over de geschiedenis van onze oudste zin (minpuntje is dat het belangrijke slotplaatje te onleesbaar is). Ook hier kiest Van Tol voor een originele, bij de inhoud passende stripvorm: het middeleeuwse tapijtverhaal.Het titelverhaal is het langste: een moordaanslag in een bananenrepubliek, met een onverwacht slot, op tekst van collega **Bastiaan Geleijnse**. Twee geïllustreerde (song)teksten van **Frank Zappa** en de Utrechtse schrijver **Jack Nouws** completeren de bundel. Kortom: dit boekje met korte grafische verhalen (geen roman!) laat zien dat Van Tol meer in huis heeft dan *Fokke en Sukke* (alsof dat niet genoeg is!). Lezen! WM

Nieuwe informatie over de dood van President Oswaldo (1977) en andere verhalen

Van Tol & Nouws & Zappa & Geleijnse
Catullus 2007
ISBN 978-90-78753-02-5
Prijs €6,95
48 pagina's
zwart/wit (sk)

DE SFEER DIE ELSSCHOT IN DE EERSTE VIJF PAGINA'S VAN 'VILLA DES ROSES' SCHEPT ZOU IN EEN STRIP PRIMA IN TWEE PAGINA'S KUNNEN WORDEN WEERGEGEVEN...
MITS JE BEREID BENT OM DE ORIGINELE TEKST LOS TE LATEN...
MAAR DAN OVERTREED JE WEL DE EERSTE WET VAN MATENA:
SCHRAP GEEN LETTER VAN DE OORSPRONKELIJKE TEKST!
DIE HECHTE KOPPELING TUSSEN TEKST EN TEKENING HEEFT OOK EEN KEERZIJDE...
JE DOODT DE FANTASIE VAN DE LEZER!!
© Luis Bermejo / Semic 1979
ALS JE DE STRIP VAN 'IN DE BAN VAN DE RING' EERDER LAS DAN HET BOEK VAN J.RR TOLKIEN, DAN IS HET ONMOGELIJK OM NIET HET BEELD VAN DE STRIP IN JE HOOFD TE KRIJGEN.
© Luis Bermejo / Semic 1979
ZO KAN IK NIET MEER REVE'S 'DE AVONDEN' LEZEN ZONDER DE MAGISTRALE TEKENINGEN VAN MATENA VOOR ME TE ZIEN...
DICK VERMOORDDE OP GENIALE WIJZE 'DE AVONDEN'!
© Dick Matena 2003
DUS DE VRAAG LUIDT: WELK BOEK UIT JE BOEKENKAST HAAT JE ZO DAT JE 'T ZOU WILLEN VERSTRIPPEN?
NIETS VOOR MIJ, DIE VERSTRIPPINGEN...

[E N V E R D E R]

Op de camping (Gummbah, Harmonie). Bundeling van alle veelbesproken zomergrappen die Gummbah vorig jaar voor *De Volkskrant* maakte. Veel lezers vonden de campinghumor smakeloos, maar er kwam steun uit onverdachte hoek. Nout Wellink, directeur van De Nederlandsche Bank, zei in de krant 'enorm veel pret' te hebben om Gummbahs in beeld gebrachte uitvergrote menselijke eigenaardigheden. RS

Op zoek naar de verloren tijd 4: Een liefde van Swann 1 (Heuet/Proust, Atlas). Eindelijk weer een nieuw deel van deze Proust-verstripping. Een verhaal over een onmogelijke liefde, maar de actie zit 'm vooral in de omgangsvormen. Voor de literaire fijnproever. RS

Pioniers van de nieuwe wereld 16: De blauwe vallei (Charles/Charles/Ersel, Glénat). Romantische, en daarom beetje onwaarschijnlijke, aflevering in de serie over de ontberingen van westerse pioniers en hun strijd tegen de indianen in het 18e-eeuwse Noord-Amerika. DR

Rainbow Pocket 860: Single (Kolk/De Wit, Maarten Muntinga/Harmonie). Grappen van een constant hoog niveau over de heel erg ongestelde Nienke, mannenverslindster Stella en professioneel twijfelaarster Fatima. Een aanrader, nu in pocketvorm. TdK

Roken neuken drinken (Van Straaten, Harmonie/Manteau). Het zou allemaal zo leuk moeten zijn, die dingen die in de titel worden genoemd, maar Van Straaten weet er in zijn eigen, vertrouwde stijl weer iets echt menselijks van te maken. DR

Schnuurt Remastered (Hottentot, Edollandia). Elf jaar geleden bracht Koen Hottentot in eigen beheer *Schnuurt* uit, een bundel absurdistische paginagags. In *Stripschrift* schreef ondergetekende toen dat het boek 'bij vlagen origineel en uiterst komisch' was, maar tegelijk nog te wisselvallig. Uitgever René Dorenbos (*Sfeerie, Myx*) komt nu met een herdruk van het beste werk uit *Schnuurt* en alles wat de tekenaar daarna nog produceerde (maar nauwelijks nog publiceerde). Deze strengere selectie in kleur blijft echter wisselvallig. Beetje passé zelfs. Het absurdisme heeft zich doorontwikkeld, maar Hottentot valt terug op oud werk. Schnuurt, het heeft te lang geduurd. JM

Suske en Wiske 294: De tikkende tinkan (Van Gucht/Morjaeu, Standaard). Buitenaardse wezens vinden de verloederde Aarde een prima plek om hun afval te dumpen. Voor het uit de hand loopt, redden Sus en Wis c.s. de planeet van de ondergang. Alleen te verteren door kleine lezertjes. RB

Titeuf 10: Mijn beste vrienden (Zep, Glénat). Een pasfoto-automaat, twee jongetjes die er ondeugend in kruipen, broek omlaag en flits. Vervolgens komt een meisje om pasfoto's te laten maken en jawel: in plaats van een portret van haar voorgevel treft ze in het bakje het portret van de achtergevel van stripheld Titeuf aan. Dat is schrikken. En blijkbaar is dat ook lachen. Voor kinderen wellicht en voor een enkele verstandelijk gehandicapte. Maar ieder ander kan dit boekje beter in het schap laten staan. NU

De verborgen geschiedenis 7: Onze lieve vrouwe van het duister (Pécau/Kordey/Beau, Silvester Strips). Ambitieus project over sjamanen en hun rol in de geschiedenis. Dat is ook gelijk het zwakke punt in deze – het moet gezegd – fraai getekende strip. Als stripkarakters boeien deze eeuwigdurende sjamanen, ook wel magistraten genoemd, nauwelijks. RS

Ziet er verdacht uit (Verwey, Harmonie). Scherp, soms sarcastisch commentaar op de maatschappelijke ontwikkelingen in de breedste zin van het woord, gevat in afgemeten, maar adequaat getekende cartoons. Om te (glim)lachen en er daarna vaak nog even over door te denken. DR

NIEUW BIJ UITGEVERIJ

YTHAQ

REEDS UITVERKOCHT!

Deel 1 – *Onbekende wereld.* 64 blz, gebonden, € 15,90

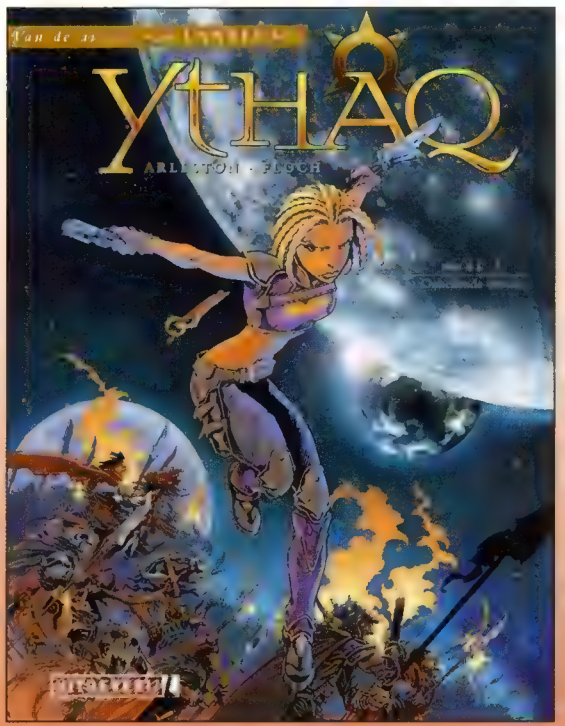

Deel 1 – *Onbekende wereld.* 64 blz, *softcover*, € 7,90

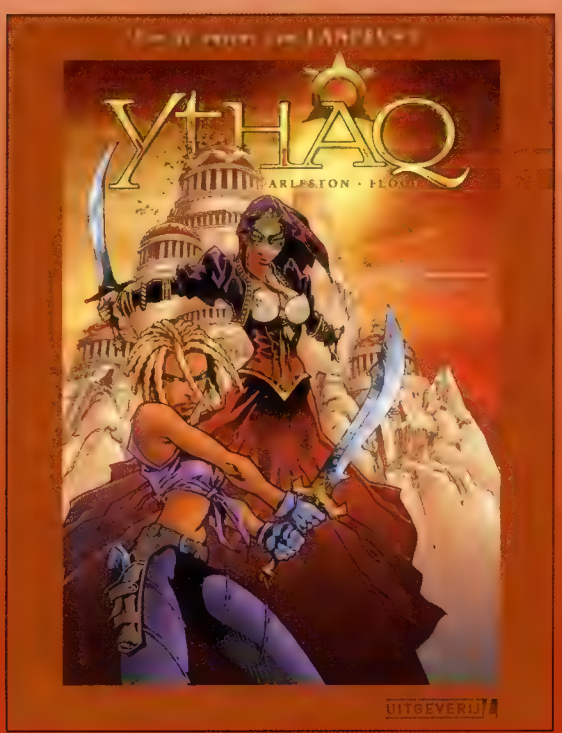

Deel 2 – *Dubbelgangers.* 64 blz, gebonden, € 15,90

Verschijnt 14 juni 2007

Deel 2 – *Dubbelgangers.* 64 blz, *softcover*, € 7,90

Van de auteur van LANFEUST!

→ AGENDA

AANVULLINGEN? VERTEL HET ONS! STUUR NIEUWS OVER BEURZEN, TENTOONSTELLINGEN OF ANDERE INTERESSANTE STRIPEVENEMENTEN AAN AGENDA@STRIPSCHRIFT.NL OF NAAR POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM.

- ***t/m 28 mei*** *Expo 'Bekende Nederlanders – De mannen van Opzij', met 120 portretten en karikaturen van voornamelijk Paul van der Steen, maar ook van Louis Raemakers, Piet van der Hem en Siegfried Woldhek, Het Schielandhuis, Korte Hoogstraat 131, Rotterdam, info: (+31) (0)10-2176767*
- ***t/m 31 mei*** *Expo '10 Jaar Gr'nn', een overzichtstentoonstelling van werk uit het jubilerende tijdschrift, Nederlands Stripmuseum, Westerhaven 70, Groningen, info: www.nederlandsstripmuseum.nl*
- ***t/m 12 juni*** *Expo 'Kunst+Strips=De 9e Kunst – Madelijne', experimenteel werk van Victor II & Dr. Dons, Stripwinkel De Stripkever, Shopping Bruulcenter, Bruul 79, Mechelen, België, info: (+32) (0)15-217605*
- ***t/m 24 juni*** *Expo 'Retrospectieve Greg', Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, België, info: (+32) (0)2-2100433 of www.stripmuseum.be*
- ***t/m 26 augustus*** *Expo 'Jan, Jans en de mode', Piet Paris' blik op mode aan de hand van strips, Coda Museum, Vosselmanstraat 299, Apeldoorn, info: (+31) (0)55-5268400 of www.coda-apeldoorn.nl*
- ***t/m 2 september*** *Expo 'Padvinderij in de strip', Het Huis van het Stripverhaal, Keizerinlaan 1, Brussel, België, info: (+32) (0)2-5029468 of www.jije.org (franstalig)*
- ***t/m 23 september*** *Expo 'Oud zeer', met animaties en prenten van Joep Bertrams, Persmuseum, Zeeburgerkade 10, Amsterdam, info: (+31) (0)20-6928810 of www.persmuseum.nl*
- ***t/m 22 oktober*** *Expo 'Ongelooflijk! – Cartoons over mens en religie', Historisch Centrum Het Markiezenhof, Steenbergsestraat 8, Bergen op Zoom, info: (+31) (0)164-277050 of www.markiezenhof.nl*
- ***t/m 28 oktober*** *Expo 'Asterix en de Romeinen', Rijksmuseum van Oudheden, Rapenburg 28, Leiden, info: (+31) (0)71-5163164 of www.rmo.nl*
- ***27 mei*** *12e Mercatorstripbeurs, met onder anderen Martin Lodewijk, Claus Scholz, Jeff Broeckx en Steven Dupré, Gemeenteschool Kruibeke, Bazelstraat, Kruibeke, België, info: (+32) (0)486-744899 of www.mercatorstripbeurs.be*
- ***13 juni t/m 31 december*** *Expo 'Dik Bruynesteyn presenteert: Appie Happie terug van weggeweest', een overzichtstentoonstelling met onder andere originelen uit het gelijknamige Appie Happie-boek, Nederlands Stripmuseum, Westerhaven 70, Groningen, info: www.nederlandsstripmuseum.nl*
- ***15 juni*** *10e Stripdag, met onder anderen Luc Morjaeu en Peter van Gucht, Sporthal Gitok, Vogelenzangstraat, Kalmthout, België, info: www.vvvkalmthout.be*
- ***26 juni t/m 21 oktober*** *Expo 'Europeanen kijken naar Europeanen – Portret van de Europeanen door hun strips', Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, België, info: (+32) (0)2-2100433 of www.stripmuseum.be*
- ***18 augustus*** *9e Kamper Stripspektakel, Oudestraat/Gasthuisstraat/Nieuwe Markt, Kampen, info: (+31) (0)38-3320997 of www.steck.nl*
- ***16 september*** *Mechelse Stripbeurs 2007 met onder anderen Steven de Rie, Sporthal van het Scheppersinstituut, Melaan 16, Mechelen, België, info: (+32) (0)495-120372 of (+32) (0)473-730168*
- ***22 en 23 september*** *2e Looikes Stripfestival, Cultuurcentrum Het Loo, Vismarkt, Tessenderlo, België, info: (+32) (0)11-215215 of www.tessenderlo.be*
- ***29 en 30 september*** *De Stripdagen, Euretco Expo Center, Meidoornkade 24, Houten, info: (+31) (0)255-518012 of www.stripdagen.nl*
- ***15 en 16 december*** *Strip Turnhout 2007, Cultureel Centrum De Warande, Warandestraat 42, Turnhout, België, info: www.stripturnhout.be*

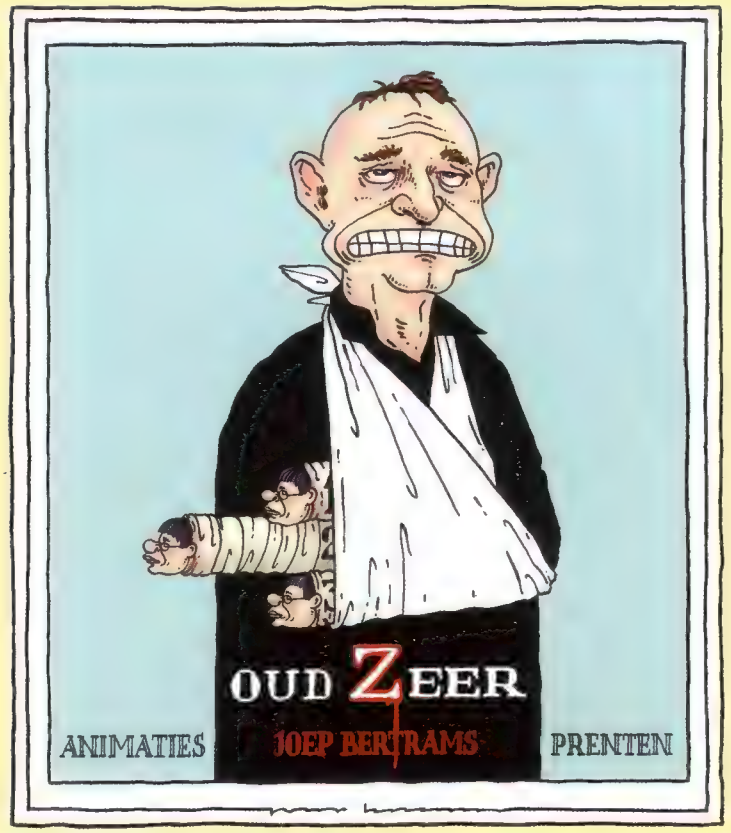

Joep Bertrams in Persmuseum

Joep Bertrams (Roermond, 1946) is een Nederlands politiek tekenaar die al sinds 1989 cartoons voor dagblad *Het Parool* tekent. Af en toe publiceren ook *Süddeutsche Zeitung* en – in de bijlage – *The New York Times* zijn werk. Ook is hij bekend van zijn animaties die hij voor het televisieprogramma *Nova* maakt. Onder de titel *Sprengstoff aus Holland* werden tot eind vorig jaar ruim een maand lang honderd tekeningen van hem in het Duitse Münster tentoongesteld. Het betrof een samenwerkingsverband tussen het Haus der Niederlande en het Persmuseum. Het is dan ook naar verwachting dat nu het Persmuseum deze expositie onder de naam 'Oud zeer' mag huisvesten.
De tentoonstelling die tot en met 9 september te zien zal zijn, wordt speciaal voor deze gelegenheid nog iets aangepast door Bertrams. Hij voegt enkele tekeningen met typisch Amsterdamse thema's toe. De kern van de tentoonstelling ligt vooral op de kabinetten Balkenende I, II en III maar er worden ook diverse voor *Nova* gemaakte animaties vertoond. Bertrams die een opleiding genoot aan de Koninklijke Academie voor Beeldende Kunsten in 's-Gravenhage, ontving in 2001 de Ton Smitspenning voor zijn gehele oeuvre en won in 2005 de Inktspotprijs voor de beste politieke prent van dat jaar.
In mei verscheen ter gelegenheid van de expositie bij uitgeverij Catullus het boek *Oud zeer* van Bertrams. Die uitgave bevat ook een dvd met daarop de animaties. TdK
Meer info: zie Agenda

→ INBOX

PIMPEN

Er moet me toch iets van het hart naar aanleiding van het redactioneel van *Stripschrift 383*. Judith Vanistendaels debuutalbum zou 'gepimpt' worden. En dat zou een foute zaak zijn. Pardon? *De maagd en de neger* is een zeer geslaagd (jullie recensie was dan ook positief) debuutalbum, dat een volwassen promotiecampagne verdient. Het is inderdaad wat uitzonderlijk, maar het zou juist vaker bij strips van dit kaliber mogen gebeuren. Denken jullie dat schrijvers als Connie Palmen (ik noem maar iemand die iedereen kent) zonder dergelijke acties kunnen? De tijden dat je van strips duizenden

→ HET VAK

DEZE RUBRIEK IS BESTEMD VOOR MUTATIES IN HET ROERIGE STRIP-WERELDJE, ALSMEDE VOOR MELDINGEN VAN OVERLIJDEN. FUNCTIEWIJZIGINGEN, WISSELINGEN VAN UITGEVER OF DISTRIBUTEUR, VERHUIZINGEN... HIER LEEST U ER ALLES OVER. STUUR MUTATIES AAN **HETVAK@STRIPSCHRIFT.NL** OF NAAR POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM.

>WAARHEEN?

De **Leidse Stripshop** die onlangs verhuisde naar een nieuwe locatie aan Breestraat 141 in Leiden heeft een nieuwe naam: **Mevrouw Kern**, vernoemd naar een vaste klant van de winkel.

De eerste **Max Velthuijs-prijs** is door het bestuur van de Stichting P.C. Hooftprijs voor Letterkunde toegekend aan **Mance Post** (1927, Amsterdam). De driejaarlijkse prijs, een oeuvreprijs voor illustratoren van kinderboeken, wordt haar op 20 september overhandigd in het Letterkundig Museum. Mance Post tekent al ruim 60 jaar illustraties en werd vooral bekend door haar bijdrage aan de *Madelief*-boeken van Guus Kuijer en de dierenverhalen van Toon Tellegen.

De organisatie rondom de Clickies – voluit de Clickburg Webcomic Awards – heeft een nieuwe voorzitter. De opvolger van Jeroen Mirck heet **Tom Hamoen**. Hamoen schrijft al voor *Stripnieuws* en is actief voor Het Stripschap.

In juni sluiten de deuren van stripwinkel **De Jacobijn** in Haarlem. De reden is pensionering van de eigenaars. De Jacobijn is één van de oudste stripwinkels van Nederland en bestaat al sinds 1974.

Marieke Niezen, **Gemma Groen** en **Mike Bodeman** hebben recentelijk Van Ditmar, importeur en distributeur van ondermeer stripboeken, verlaten. Volgens salesmanager Gregor Hesselink door verschillende oorzaken. Van Ditmar is nog bezig de opgevallen plaatsen in te vullen.

Olivier Schrauwen (29) heeft de Debuutprijs van de Stad Turnhout gewonnen. De prijs die tot doelstelling heeft jong talent onder de aandacht te brengen, bestaat uit een geldbedrag van €250 en een metalen silhouet van Biebel, het stripfiguur van Marc Legendre. Schrauwen ontvangt de prijs in december tijdens het stripevenement Strip Turnhout.

De in eerder in zwaar weer verkerende stripwinkel *Modern Papier* heeft een doorstart gemaakt. Op 9 maart heropende de Groningse winkel op een nieuw adres: Steenstilstraat 28.

Tijdens de Stripbeurs Rijswijk werden de winnaars van het eerste Nederlands kampioenschap striptekenen voor de jeugd bekend gemaakt: **Koen Ubbels** (9-11 jaar), **Ruben Postma** (12-14 jaar) en **Yannick Schueler** (15-17 jaar) werden onderscheiden.

→ HARRY'S POSTZEGELHOEKJE

In een tijd dat televisie-uitzendingen nog uit de lucht kwamen en werden opgevangen met een antenne, keken wij in het oosten van Nederland veel naar programma's uit Duitsland. *Die Sendung mit der Maus* was wat mij betreft het hoogtepunt van het aanbod. De educatieve filmpjes en grappige tekenfilmpjes boeiden me als kind enorm. En het leukste was natuurlijk die oranjebruin gekleurde muis.
De NOS zond *Het programma met de muis* uit vanaf 1976. Op *www.jeugdsentimenten.net* las ik dat ik niet de enige Nederlander ben die een warm gevoel kreeg bij dit heerlijke programma. Nederlandse kijkers hebben onder andere bijzondere herinneringen aan de aparte geluiden die de muis maakt als hij loopt en als hij met zijn ogen knippert. De geluidenmaker gebruikt voor deze effecten kokosnoten en castagnetten. Dat weet ik doordat ik even heb gekeken op *www.die-maus.de*, want dat is het adres van *Die Seite mit der Maus*.
Die Sendung mit der Maus bestaat nog steeds. Als ik naar Duitsland ga, valt mij op hoe verschrikkelijk veel merchandising er verkrijgbaar is rond de muis. Ik vind het moeilijk me te beheersen en ben inmiddels de trotse eigenaar van een *Maus*-kinderparaplu, een *Maus*-kookboek en een kleine knuffel-*Maus*.
En de postzegelserie met *Maus*-zegel heb ik natuurlijk ook in mijn bezit. Jammer dat die vervelende Maja de Bij in dezelfde serie ook een zegel heeft. Haar akelige vriendje Willy staat er gelukkig niet bij op. HW

Land van herkomst: Duitsland
Jaar van uitgifte: 1998
Cataloguswaarde: €1,70 (100+50 Pf), €1,90 (110+50 Pf), €3,80 (220+80 Pf)

COMMENTAAR? KRITIEK? EEN UITGESPROKEN MENING? ALLES IS WELKOM VIA *inbox@stripschrift.nl* OF IN POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM. MAAR... DE REDACTIE BEHOUDT ZICH HET RECHT VOOR OM DE SCHAAR TE HANTEREN, DAT SPREEKT VANZELF.

exemplaren kon verkopen door ze simpelweg in de schappen te plaatsen, zijn voorbij. Waarom is duidelijk. Het verdwijnen van *Eppo*, *Robbedoes*, enzovoort, is aan niemand voorbijgegaan. Dus als 'pimpen' volgens jullie niet mag, dan ben ik benieuwd naar de alternatieven.
Marcel Ruijters, via e-mail

Serieuze voorlichting over strips door uitgeverijen. Dáárvoor werd gepleit in Stripschrift. Dus bij voorbeeld niet proberen om een historische strip als grafische roman te verkopen. Zo'n opgeklopte promotie leidt tot teleurstelling bij de koper en devalueert de 'echte' grafische romans. Wij zouden graag zien dat uitgeverijen aandacht geven aan alle strips die zij uitgeven en daar dan ook relevante informatie en voorlichting over geven. De manier waarop sommige uitgevers hun albums op de markt brengen verdient geen schoonheidsprijs.
Redactie Stripschrift

ADVERTENTIE

STRIPS & VEEL MEER!
STRIPWINKEL STORS
STRIPS & veel meer!
Scheffersplein 1 Dordrecht
078 6142012 • stripwinkel-stors.nl
313
STRIPCURIOSA
driedertien®
STRIPCURIOSA
Voorstraat 313 Dordrecht • 078 6489500

ADVERTENTIE

AKIM
Stripantiquariaat

groot in keuze(meer dan 40.000 eenheden)
nieuw/gebruikt en antiquarisch

p/a Ulgersmaweg 147 te Groningen
www.stripantiquariaat.nl

→ WINNEN

Jean-Marc van Tol startte in januari met zijn eigen uitgeverij Catullus.
En publiceerde daar in één moeite door zijn eerste grafische roman *Nieuwe informatie over de dood van President Oswaldo (1977) en andere verhalen.*

In samenwerking met de stripmaker/uitgever stelt *Stripschrift* vijf gesigneerde exemplaren ter beschikking voor inzenders van het goede antwoord op de vraag:
Van welk land was Oswaldo president?

Stuur het antwoord vóór 1 juli 2007 naar
Oswaldo-prijsvraag
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
of naar **winnen@stripschrift.nl**

Bij meer dan vijf goede oplossingen zal er worden geloot. De winnaars maken we in een volgend nummer bekend. Maximaal één inzending per adres, medewerkers van *Stripschrift* en hun familie zijn uitgesloten van deelname en discussiëren over de uitslag doen we natuurlijk niet.

ADVERTENTIE

Modesty BLAISE
VERHAAL 62 T/M 95
TE KOOP

DIT ZIJN 158 EX.
COMICS REVUE
UIT DE USA.

IN DIT TIJDSCHRIFT STAAN OOK VERHALEN VAN O.A. TARZAN, STEVE CANYON, FLASH GORDON, THE PHANTOM, BUZ SAWYER EN KRAZY KAT.

NIEUWSTAAT!

ÉÉN DEAL/ÉÉN PRIJS!

1.050 EURO, EXCL. VERZENDKOSTEN.

E-mail naar:
thekeij@planet.nl

Uitslag Stripschrifts Grote Oud Nieuws Puzzel Stripschrift 382:

Deze puzzel maakte heel wat enthousiasme los. 'Het was een flink geblader, maar het gaf veel voldoening', zei een inzender. 'Ik ben niet zo'n puzzelaar, maar ik zat met een griepje thuis en heb me op jullie flipjes-puzzel geworpen... en verdomd ik ben er nog uitgekomen ook', schreef een ander. Nog wat reacties: 'Een leuke manier om de eigen kennis te testen', 'een heel weekeinde aan kwijt geweest, moeilijk, maar wel de moeite waard. Het was toch slecht weer!' en 'Alle prijzen zijn welkom, als het maar NIET die strip van Floris OH is!'...

Wij zochten in onze **filippienpuzzel** de volgende **26 antwoorden**: **a.** Lamelos, **b.** Getekende tijd, **c.** Modern Papier, **d.** Anton Dingeman, **e.** Michiel van de Pol, **f.** Spongebob, **g.** Jean Dulieu, **h.** Studio Noodweer, **i.** Kees Kousemaker, **j.** De Tao van Toonder, **k.** Hoorspel, **l.** Flipstrip, **m.** Zpress, **n.** John A Lent, **o.** Havank, **p.** Marc Verhaegen, **q.** Tardi, **r.** Suvaal, **s.** Ferdinando Tacconi, **t.** Gerard Leever, **u.** Myx, **v.** Frontstad Rotterdam, **w.** Eric de Noorman, **x.** Van Gennep, **y.** Kort Amerikaans, **z.** Strips in stereo.

Hieruit kwam de uiteindelijke oplossing: **Een nieuw stripjaar vol manga's**. Uit de talrijke inzendingen zijn de onderstaande prijswinnaars naar voren gekomen. Gefeliciteerd en veel plezier met jullie prijzen!

♦ Stripschrift-special *William Vance* (Stripstift): **Peter Uittenbogerd** (Wierden)

♦ *Burka Babes* van Peter de Wit (De Harmonie): **Joop Kamphuis** (Tolbert), **Ron van Loon** (Rotterdam), **Willem Naber** (Oosterbeek), **Peter Roozendaal** (Schoorl), **Joost Verburg** (Wageningen)

♦ *Dreaming* van Queenie Chan (Arashi): **Ruben Acohen** (Haarlem), **M. Boogaard** (Hilversum), **D. Boot** (Amsterdam), **D. Delen** (Geldrop), **Frans Kisner** (Zevenhuizen), **J. de Kraker** (Utrecht), **S. Leeuwens** (Vleuten), **familie Monteiro** (Spijkenisse), **K. Ribbens** (Utrecht), **T. Schrier** (Nijmegen)

♦ Joost Swarte's verjaardagskalender (Thomas Rap): **Cecilia Hansson** (Stockholm, Zweden)

♦ *Sjef van Oekel onthult* van Theo van den Boogaard/Wim T. Schippers (VWS): **Raymond Swinkels** ('s-Gravenhage)

♦ *Peter Pan*-merchandisepakket (MVSP): **Dirk Deglinne** (Zoutleeuw, België), **Rob van der Nol** (Den Haag)

♦ *Silly Symphonies*-dvd (MVSP): **H.W. Pieters** (Makkinga), **Hans Pols** (De Bilt)

♦ *Mickey Mouse in Living Color*-dvd (MVSP): **Marq van Broekhoven** (Breda), **J.J. Dussel** (Heerlen), **E. Rensman** (Utrecht)

♦ *Nabije ontmoetingen van de vleermuisorde* van Vlerk & Co. (Sherpa): **Wim Jan Mansier** (Enschede), **Nico Vogelaar** (Monster), **Joop Wenneker** (Soest)

♦ *Boedhha 1* van Osamu Tezuka (L): **Hennie van der Salm** (Amersfoort), **Wim Verhage** (Nieuwkoop)

♦ *Boedhha 2* van Osamu Tezuka (L): **D.J. van den Bos** (Noordhorn), **Robert van Oossanen** (Amersfoort)

♦ Toegangskaartjes voor de expositie *Asterix en de Romeinen* (Rijksmuseum voor Oudheden): **P. de Kroes** (Bloemendaal), **A. Lefeber** (Lisse), **A. van der Windt-Grims** (Leiderdorp)

♦ *Nacht en ontij* van Erik Wielaert (Sherpa): **T. Burgers** (Groesbeek), **Ruud Gruijs** (Zaandijk), **K. van Heijst** (Valburg)

♦ *De Avonturen van Tom Poes* van Marten Toonder (NRC Handelsblad): **Herman Homblé** (Heverlee, België), **T. Molenaar** (Almere), **Wietze Welling** (Oudega), **J.H. van Zijst** (Baarn)

♦ *Peanuts 1: De jaren 1950-1954* van Charles M. Schulz (Atlas): **Adrie Voorn** (De Kwakel)

♦ *Swamp Thing 1* van Floris Oudshoorn (Atlas): **M. Brassé** (Schinnen)

ADVERTENTIE

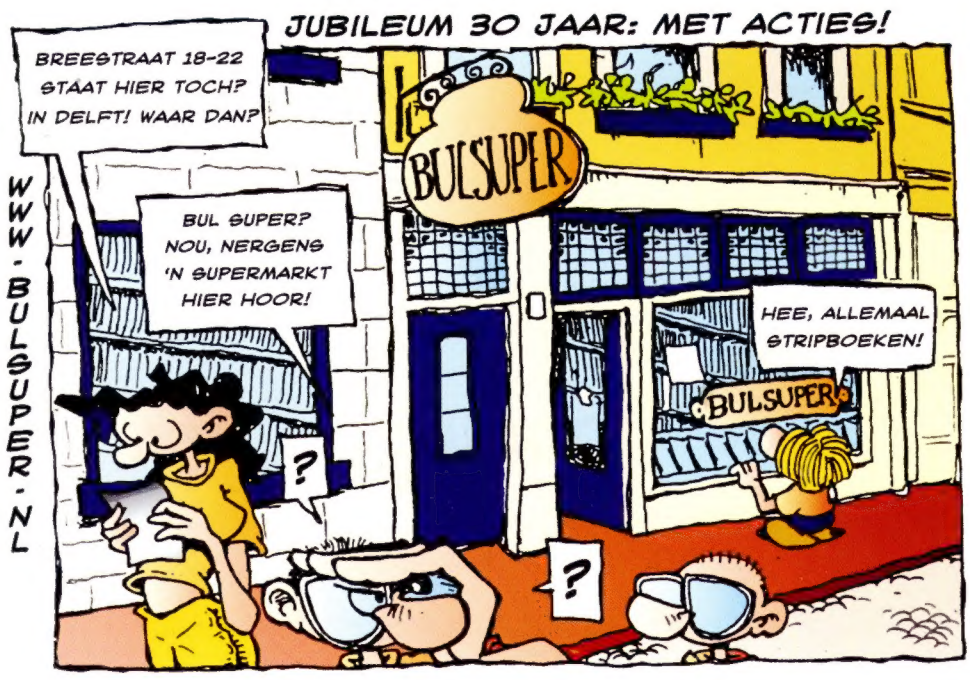

STRIP SCHRIFT

Jaargang 39
Nummer 3 (384)
Juni 2007

's Werelds oudste stripinformatieblad verschijnt 8 maal per jaar en wordt samengesteld door een onafhankelijke redactie.

Redactie
Teus de Kruijf, Arco van Os, Dik Rondeltap, Rik Sanders

Medewerkers
Olav Beemer, Ben Bits, Ruud Booms, Pieter van Cleef, Frits van der Heide, Eddie de Jong, Willard Mans, Jean-Marie Mievis, Jeroen Mirck, Bart van der Moeren, Didier Pasamonik, Kees Ribbens, Victor Schiferli, Erwin Suvaal, Wilco Tuinenburg, Noël Ummels, Rudy Vrooman, Harry Wibier, René Windig, Peter de Wit, Olivier Wortel

Omslag
Jeroom

Redactie-adres
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
t 010-2201063
f 010-4210608
e redactie@stripschrift.nl

Abonnementen
Administratie Stripschrift
Kleine Beer 467
3067 ZW Rotterdam
e administratie@stripschrift.nl

Een abonnement omvat 8 nummers en wordt daarna telkens stilzwijgend verlengd. Eventueel gemiste nummers zijn te bestellen via onze Back Issue Service.
Maak het juiste bedrag over op girorekening 9347590 ten name van Stichting Uitgeverij Stripstift te Rotterdam.
Nederland €44,00
België €46,50
Other countries €60,50
IBAN NL56 PSTB 0009 3475 90
SWIFT/BIC PSTBNL21
Bedragen zijn inclusief 6% BTW
Opzeggingen schriftelijk richten aan de uitgever, uiterlijk twee nummers voor het aflopen van het abonnement.

Reprorecht
Het overnemen, maar ook het vermenigvuldigen van artikelen en illustraties is slechts geoorloofd na schriftelijke toestemming van de redactie.

Materiaal
Ongevraagd toegestuurd materiaal wordt niet geretourneerd.
De verantwoordelijkheid voor de artikelen berust bij de auteurs.

Advertenties
Voor de opgave van advertenties en het opvragen van de tarieven kunt u contact opmemen met de uitgever, of e-mailen naar adverteren@stripschrift.nl

Druk
Printec Offset, Kassel, Duitsland

Uitgever/Distributie
STRIPSTIFT

Stichting Uitgeverij Stripstift
Kleine Beer 467
3067 ZW Rotterdam
t 010-2201063
f 010-4210608
e uitgever@stripschrift.nl
w www.stripschrift.nl
KvK Rotterdam 24335843

Stripschrift wordt uitgegeven in opdracht van Het Stripschap. Leden van Het Stripschap krijgen € 1,25 korting op de abonnementsprijs.

ISSN 0165-845X

OVERAL TE KOOP VANAF 13 JUNI

APPLE HAPPIE

is weer helemaal terug!

48 pagina's
in kleur
ISBN
978-90-74539-15-9

€7,50

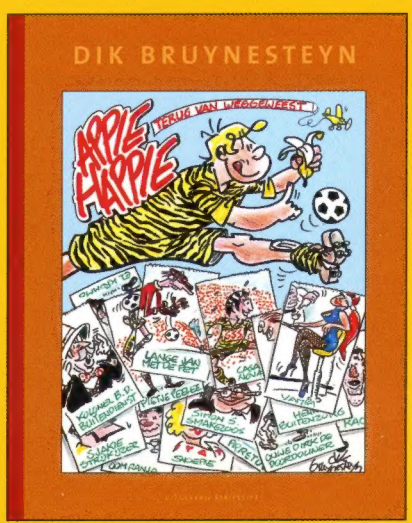

Voor de èchte fans is een genummerde en gesigneerde luxe versie beschikbaar in harde kaft, voorzien van een exclusieve genummerde en gesigneerde prent.

€24,95

Alleen te bestellen bij de uitgever.

www.stripschrift.nl